

ARTHUR MILLER

VRĂJITOARELE DIN SALEM

(THE CRUCIBLE)

PIESĂ ÎN 4 ACTE

CUVÂNT ÎNAINTE.

Repertoriul internațional contemporan s-a îmbogățit cu una dintre cele mai impresionante producții dramatice de după ultimul război mondial, drama Cazanul (The Crucible) de scriitorul american Arthur Miller, tradusă în mai multe țări, sub titlul Vrajitoarele din Salem.

Când, în 1953, la „Martin Beck Theatre” din New York a fost prezentat The Crucible de Arthur Miller, la deținător al Premiului Pulitzer (pentru lucrarea sa dramatică precedentă, Moartea unui comis-voiajor), Miller s-a dezlănțuit o violentă campanie de polemici, pentru și împotriva îndrăznețului autor dramatic american care cotea să folosească pretextul unei drame istorice, spre a ridica una din cele mai arzătoare probleme ale societății americane contemporane: libertatea de conștiință. Acțiunea piesei are loc în primăvara anului 1692 în Salem, statul Massachusetts, pe atunci colonie engleză.

Într-o comunitate de protestanți fanatici se ivește, apoi crește ca un cancer monstruos, întreținut de cei mai înstățiți dintre fermieri, „vânătoarea de vrajitoare”. În cultura americană, termenul acesta (witchhunt) e consacrat ca definind o acțiune amplă, premeditată în scop diversionist, de obicei cu un țel josnic, inavuabil. Presa progresistă numește astfel potopul de procese intentate organizațiilor obștești sau unor personalități stimabile pentru activitatea lor social antifascistă.

Căzută Vrajitoarele din Salem corespunde întru totul adevărului istoric. Peste trei sute de nevinovați, bărbați și femei, au fost spânzurați după un proces odios, bazat pe date măsluite de teocrații care voiau să-și perpetueze tirania în coloniile de peste Ocean. Această pagină rușinoasă din istoria S. U. A. A fost evocată cu oroare în numeroase lucrări literare, printre care și drama Giles Corey de Longfellow.

Arthur Miller a actualizat cu curaj și demnitate momentul opresiunii puritane, punând în prim plan ideea modernă a combaterii prejudecăților retrograde și intoleranței de orice fel, prin prezentarea patetică a rezistenței eroice și sacrificiului unor oameni simpli, ca familia Proctor (John și Elizabeth), Rebecca Nurse, Giles Corey ș.a., pe de o parte, iar pe de altă parte, dând în vileag legătura directă dintre dogmatismul criminal al teocrațiilor și interesele lor materiale meschine.

Presa străină a discutat, o dată cu semnificația piesei, și poziția autorului ei, cunoscut ca independent de orice mișcare politică. Într-un articol de critică literară, ziarul newyorkez Daily Worker (15.2.1956) arăta că Arthur Miller, denunțat acum ca „subversiv” de către Organizațiile ulirareacțio-nare „Legiunea americană” și „Veteranii catolici”, n-a fost niciodată și nu poate fi socotit un comunist]/dar că este victima acelorași cercuri care i-au duri la moarte pe soții Rosenberg și au lăsat nepedepsite recente linșaje din sud, victima „poliției cugetului”, instituită de acele cercuri guvernamentale care, dezlănțuind „vânătoarea de roși” reeditează, cu mijloace propagandistice perfecționate, gogorița primejdiei „vrăjitoarelor” de la sfârșitul veacului al 17-lea. Opinii similare exprimă revista argeniiniană Cuadernos de cultura (dec. 1955) într-un articol intitulat „Actualidad de „Las brujas de Salem”, cu prilejul reprezentării piesei lui Milter acolo. Săptămânalul italian ilustrat Vie nuove anunță că regizorul Luchino Visconti pune în scenă versiunea italiană, I cacciatori di streghe (Vânătorii de vrăjitoare) la un teatru din Roma, cu trupa Santucciof Albertini-Pilotto. Cunoscuta revistă lunară sovietică Teatr a publicat, anul trecut, versiunea în limba rusă, cu distribuția de la Leningrad, unde piesa se bucură de un mare succes. La Paris, Les sorcieres de Salem s-au jucat la Teatrul Sarah Bernhardt, în rolurile principale cu Yves Montând, Simone Signo-ret și Nicole Courcel, sub direcția lui Raymond Rouleau, actor și regizor cu renume. Lista teatrelor și companiilor dramatice din lumea întreagă, care prezintă, în felurite montări și versiuni, piesa lui Miller, poate fi lungită. Un film artistic de lung metraj e în lucru și va fi gata probabil înainte de sfârșitul anului.

I Stilul dramatic al lui Miller este caracterizat prin rapiditatea și energia imaginii, prin. Inteligența ironică și pasiunea violentă cu care autorul își pune în mișcare mecanismul scenic. După Toți fiii mei, dramă de război, reprezentată acum zece ani la Teatrul Național-Studio, spectatorii români vor avea plăcerea să recunoască acest stil modern de teatru, în noul spectacol în două viziuni regizorale (una la Studioul Actorului de Film „Const. Nottara” și alta la Radio) și cu două distribuții deopotrivă de valoroase în care, potrivit indicațiilor autorului, prioritatea o deține tineretul.

Arthur Miller a împlinit anul trecut patruzeci de ani, S-a născut și a trăit la New York, în cartierul ^JBrooklgr^yacela pe care Whitman l-a văzut, cu dragosleând sub ochii săi, legat pe-atunci de metropolă printr-un iferryboat, azi prin unul din celebrele poduri ale lumii.

Este „cel mai premiat” dintre dramaturgii americani ai secolului. Încă de pe băncile universității din Michigan, obținuse de două ori Premiul Hopwood și îndată după diplomă, Premiul Teatrului Guild, pentru primele producții dramatice. Piesa care i-a adus celebritatea a fost Toți fiii mei, răsplătită cu marele Premiu al Asociației Criticilor Teatrali din New York, pe 1947, distincție deosebit de importantă, dacă ținem seama că-l avusese concurent, printre alții, și pe veteranul O'Neit. În 1948-1949 a obținut iarăși premiul acesta, plus faimosul ^Premiu Pulitzer, pentru Moartea. Unui corrris-voiajor, trffgTT-'

~ăăă~uhui om bun nimicit de idealuri greșite.

O asemenea carte de vizită e menită să pună în derută pe un spectator obiectiv, fiindcă mentalitatea premianților presupune ca trăsătură de. Bază conformismul, mai ales când ne raportăm la criteriile best-seller-u/ui american. Dar Arthur Miller este o admirabilă excepție. Într-o cronică dramatică la ultima piesă a lui Miller, dată pe Broadway (Vedere de pe Pod), Howard Fast exclama entuziast, în Daily Worker (din 8 noiembrie 1955): „11 propun pe Arthur Miller la titlul de Dramaturg nr. 1 al Ame-ricii de azi!” Înalta opinie, pe care lumea americană progresistă o nutrește față de autorul piesei ce urmează, se explică în două feluri: în primul rând fiindcă, spre deosebire de marea majoritate a scriitorilor americani de succes, Miller abordează cu curaj problemele cele mai acute ale raportului dintre om și societate în țară sa, apoi, depășind toate standardurile „culturii de Broadway”, a reținut din teatrul modern metodele de lucru cele mai perfecționate, însușindu-și, într-un timp record, o tehnică profesională excepțională.

Într-o epocă în care scena occidentală e asaltată de producțiunile „războiului rece” ideologic, Arthur Miller se împotrivesc curenților antiumanist și-și dedică talentul luptei pentru demnitatea omului și pentru pacea între popoare. De aceea substanța operei sale, sprijinită de o înaltă știință a teatrului zilelor noastre, îi asigură o afecțiune care prețuiește mai mult decât toate aplauzele, în toate țările.

MIHNEA GHEORGHIU.

PERSONAJELE: (în ordinea intrării în scenă)

PASTORUL PARRIS BETTY PARRIS TITUBA ABIGAIL WILLIAMS
SUSANNA WALCOTT D-NA ANN PUTNAM THOMAS PUTNAM MERCY LEWIS
MARY WARREN JOHN PROCTOR REBECCA NURSE GILES COREY PASTORUL
JOHN HALE ELIZABETH PROCTOR FRANCIS NURSE EZEKIEL CHEEVER
PAZNICUL HERRICK JUDECĂTORUL HATHORNE VICEGUVERNATORUL
DANFORTH SARAH GOOD PAZNICUL HOPKINS.

Vrăjitoarele din Salem nu este o piesă istorică în sensul academic al cuvântului. Construcția dramatică a impus uneori contopirea câtorva personaje într-unui singur. Numărul fetelor „vrăjite” a fost redus. Vârsta lui Abigail a fost mărită. Hathorne și Danforth sunt prototipa mai multor judecători de același rang. Cred că am izbutit totuși să înfățișez un tablou veridic al unuia dintre cele mai stranie și mai înspăimântătoare capitole ale istoriei omenirii. Destinul fiecărui personaj corespunde întocmai celui al modelului său istoric și nu este în piesă niciunul care să nu fi jucat în realitate un rol similar – și.

— În unele cazuri, chiar identic.

ACTUL I.

O mică odaie de dormit – sărăcăcioasă, dar curată – la etajul casei pastorului Samuel Parris din Salem, Massachusetts, în primăvara anului 1692. În stânga, o fereastră. Prin geamurile ei cu pervaz de plumb intră lumina

dimineții. La capul patului, în dreapta, o luminare încă aprinsă. Un dulap, un scaun și o măsuță alcătuiesc tot restul mobilierului. În fund, ușa se deschide spre scara ce coboară la parter. Grinzile acoperișului sunt neșlefuite și nelustruite. La ridicarea cortinei, pastorul Parris stă îngenușat lângă pat, în rugăciune. Fiica lui, Betty Parris, în vârstă de zece ani, zace acolo nemișcată.

Pe vremea când se petreceau evenimentele la care veți asista, pastorul Parris trecuse de mult de patruzeci de ani. Povestea adevărată a acestui personaj nu-i din cele mai frumoase. 1 se părea că este omul ales să-i conducă pe toți ceilalți pe calea mântuirii și se socotea profund nedreptățit și jignit atunci când nu era consultat în orice făcea vreun om din parohie. Apucătura aceasta de a se amesteca în treburile altora nu-i era proprie numai lui Parris; el reprezenta numai forma cea mai agresivă a sistemului de bănuială reciprocă, de prejudecăți și superstiții, întreținut de autoritatea teologilor puritani în Noua Anglie. Vastul continent american primise din Europa și pe membrii acestei secte persecutate, care, o dată ajunși pe solul liber de peste ocean, au devenit mai intoleranți chiar decât foștii lor asupritori. Vvânătoarea autorităților teocratice după așa-zișii necreiâtncioși și vrăjitori – pornită și susținută de cei mai avuți conducători ai coloniei – s-a sprijinit pe oameni co[^]. Parris, „pentru care bucuria și fericirea celorlalți oameni era o sfidare și o nelegiuire, iar libera cugetare, un act criminal de rebeliune publică.

Pastorul Parris se roagă, și cu toate că vorbele nu i se aud, se vede că se află la grea cumpănă. Șoptește ceva, apoi pare gata să izbucnească-n plâns. Plânge și apoi începe iar să se roage; dar fiica sa continuă a rămâne nemișcată pe pat. Se deschide ușa și intră sclava lui neagră, [^]Tituba. Are vreo patruzeci de ani. Parris a adus-o cu sine din Barbados, unde a stat câțiva ani, ca negustor, înainte de a se preoți. Nerăbdătoare să afle cum se mai simte Betty, la care ține atât de mult, ea este însă în același timp și foarte speriată, fiindcă simțul ei de sclavă îi spune că – la fel ca întotdeauna când se întâmplă ceva în casă – până la urmă tot ea va trage toate ponoasele.

TITUBA (trăgându-se cu un pas în urmă).

— Betty, drăguța mea, se face bine? PARRIS: Ieși afară!

TITUBA (lipită de ușă): _Bei[^] a mea să nu moară...

PARRIS (sărind furios în sus): Piei din ochii mei. (Tituba a plecat.) Piei din... (Izbucnește în plâns. Strânge dinții, ca să se stăpânească; închide ușa și se reazemă de ea istovit.) Oh, Doamne! Doamne, ajută-mă! (Tremurând de spaimă, vorbește singur printre suspine; se (duce spre pat și ia gingaș mina fetei.) Betty!

Fetița_niea_dragă. Trezește-te, hai, deschide ochii! Reity, micuța mea... (Când îngenușează din nou, intră nepoata lui, Akle^E Williams, de șaptesprezece ani – o fată foarte frumoasă, orfană, cu o mare dibăcie în a se prefăca. Acum e plină numai de îngrijorare, teamă și respect.)

ABIGAIL: Unchiule! (Parris se uită la ea.) A venit Susanna Walcott, de la doctorul Griggs.

PARRIS: Da? Să intre, să intre.

ABIGAIL (din ușă, aptecându-se să o sPrige pe Susanna care-i cu câteva trepte mai jos): Vino _ v sus, Susanna. FI Q~ 1 b fC 1 O L ftl? /E? (Intră

Susanna Walcott, o fată ceva mai tânără XI I L. Decât Abigail, nervoasă, precipitată.) (VI/

PARRIS (nerăbdător): Ce spune doctorul, fetițo? S f) (

SUSANNA (lungindu-și gâtul pentru a se uita peste '\par capul lui Parris la Betty): Mi-a zis să vin să vă spun, domnule pastor, că din cărțile lui îtu-i află leac.

PARRIS: Să caute mai bine.

SUSANNA: Da, domnule pastor, dar a tot căutat de când ia plecat de la dumneavoastră, și mi-a zis să vă spun să vă gândiți dacă nu-'il cumva lucru necurat la mijloc.

PARRIS (cu ochii mari): Nu – nu. Nu-i nimV necurat la mijloc. Spune-i că am trimis după pastorul Hale din Beverly și că domnul Hale are să adeverească negreșit acest lucru. Jiă_ caute un leac și să nu se mai gândească la lucruri necurate. N-are de ce.

SUSANNA: Da, domnule pastor. Dar mie așa mi-a zis să vă spun. (Se îndreaptă spre ușă.)

ABIGAIL: Susanna, să mi vorbești în târg nimic despre asta.

PARRIS: Du-te de-a dreptul acasă și nu mai pălăvrăgi despre lucruri necurate.

SUSANNA: Dia, domnule pastor. Mă voi ruga pentru ea. (Iese.)

ABIGAIL: Unchiule, lumea a început să dea zvon de ('vrăjitorie. Jos, e plin de oameni veniți să afle adevărul. Du-te de vorbește cu ei. Rămân eu cu Betty...

PARRIS (încurcat, se întoarce spre ea): Și ce să le spun? Că pe fiică-mea și pe nepoată-mea le-am prins dansând ca paginii, prin pădure?

ABIGAIL: Unchiule, ne-am jucat, am dansat; spu-ne4e că am mărturisit – și n-au decât să mă bată cu biciul, dacă trebuie. Dar ei vorbesc de vrăjitorie. Betty nu-i vrăjită.

PARRIS: Abigail. Nu pot să mă arăt în fața lor cită vreme tu n-ai vorbit deschis cu mine. Ce-ați făcut voi acolo, în pădure?

ABIGAIL: Am dansat, unchiule, și când ai dat buzna peste noi din tufiș, Betty s-a speriat și a leșinat. Asta-i tot. PARRIS: Copilă. Stai jos.

ABIGAIL (așezându-se tremurând): Nu i-am făcut nimic lui Betty. Eu o iubesc foarte mult.

PARRIS: Ascultă, copilă, pedeapsa ta nu va în-târzia. Dar dacă ați făcut farmece în pădure, e mai bine s-o știu de acum, căci o vor afla și vrăjmașii mei, care mă vor nimici.

ABIGAIL: Dar n-am făcut farmece, unchiule.

PARRIS: Atunci de ce nu se mișcă fetița mea de fel, de-azi noapte? Copila e într-o stare deznădăjduită. (Abăgail lasă ochii în jos.) Trebuie să știlu adevărul, înaintea vrăjmașilor mei. Spune-mi ce-ați făcut acolo, Abigail. Am foarte mulți vrăjmași, Abigail... ABIGAIL: Am auzit, unchiule. PARRIS: O clică de-a lor s-a jurat că mă va izgoni de la amvon. Știi asta? ABIGAIL: Am auzit, unchiule. PARRIS: Și tocmai acum, când sunt ținta atâtor atacuri, tocmai, acum se va afla că în casa mea se-ntâmplă fapte aiât de spurcate. Ce făceați acolo în pădure, Abigail? ABIGAIL; Ne jucam, unchiule! PARRIS (arătând pe Betty): Asta numești tu joacă? (Abigail lasă ochii în jos. El insistă.) Abigail, dacă

știi ceva ce-ar putea fi de folos doctorului, vorbește, pentru numele lui Dumnezeu. (Ea tace.) Când v-am prins, am văzut-o pe Tituba ifâlfâindu-și brațele deasupra focului. De ce făcea așa? Și am auzit-o cum. Parcă scheuna. Și se apleca deasupra flăcărilor ca ieșită din minți. ABIGAIL: Cânta, unchiule. Cânta cântece de-a le ei din Barbados, și noi dansam. PARRIS: Nu pot tăinui ce-am văzut, Abigail, fiindcă nici vrăjmașii mei n-au s-o tăinuiască. Am văzut o rochie pe iarbă. ABIGAIL (inocentă): O rochie? PARRIS (exprimându-se cu foarte multă greutate): Da, o rochie. Și parc-am văzut pe una din voi fugind despuiată printre copaci! ABIGAIL (îngrozită): Niciuna din noi nu era despuiată! Te înșeli, unchiule'. PARRIS (cu nume): Am văzut cu ochii mei. (Se depărtează de ea. Apoi, hotărât.) Spune acum adevărul, Abigail! Dă-ți seama că de tine, și

— Vrăjitoarele din Salem – c. 4S18 < „7 numai de tine atârnă nu numai situația mea ci poate chiar viața verișoarei tale. Orice grozăvie ați fi făptuit, dezvăhiie-mi acum totul, ca să nu fiu luat pe neașteptate când voi da jos ochii cu ei...

ABIGAIL: Nu-i nimic altceva. Îți jur, unchiule.

PARRIS (o măsoară din ochi, apoi dă din cap, nu mai pe jumătate convins): Abigail, m-am luptat trei ani de zile ca să îngenunchi pe acești oameni îndărătnici, și acum, tocmai acum, când am început să mă bucur de oarecare vază în Salem, mă faci de batjocură. Ți-am diat adăposi în casa mea, Abigail, te-am îmbrăcat, te-am hrănit... Trebuie să-mi spui acum adevărul. NumeL tău e fără de prihană în târg, nu-i: așa?

ABIGAIL (cu o umbră de resentiment); De bună seamă, unchiule. N-am făcut nimic de rușine.

PARRIS (direct): Abigail, pricina pe care mi-ai spus-o a fost singura pentru care ai ieșit din slujba doamnei Proctor? Am auzit c-ar fi spus-nând – și nu fac decât să repet ce-am auzit – că dansa de aceea ar veni atât de rar la biserică, de-un an încoace, fiindcă n-ar vrea să stea lângă o spurcăciune. Ce-o fi vrând să spună cu asta?

ABIGAIL: Mă urăște, unchiule, asta e, fiindcă n-am vrut să-i fiu sclavă. E o femeie rea, rece, mincinoasă și artăgoasă și nu voi să slujesc la o asemenea scorpie.

PARRIS: S-ar putea să ai dreptate. Și totuși mă muncește gândul că de șapte luni încheiate, de când ai plecat din casa ei, nici o familie nu te-a mai luat în slujbă.

ABIGAIL: Fiindcă toți vor slave, să le robească* nu o fată ca mine. Să-și caute de-alde astea în Barbados. N-am să mă fac tuciurie de dragul lor. (Cu intenție, părind jignită.) Îți pare rău de adăpostul pe care mi-l dai, unchiule? Vrei să scapi de mine? PARRIS: Nu – nu.

ABIGAIL (pornită); Numele meu e curat ca lacrima! Nu îngădui' să se spună că mi-am terfelit numele. Elizabeth Proctor e o nerușinată mincinoasă! (Intră Ann Putnam. E o ființă ciudată, de vreo patruzeci și cinci de ani, chinuită de coșmaruri, obsedată de moarte.)

PARRIS (îndată ce ușa începe a se deschide): Nu – nu, nu primesc pe nimeni. (O vede și devine mai deferent, rămânând totuși ta fel de îngri-jonat.) Ah, doamnă Putnam, intră, te rog, poftim.

D-NA PUTNAM (cu sufletul la gură și ochii sclipind): E o minune. O grea lovitură a iadului împotriva durnitale.

PARRIS: 'Nu, doamnă Putnam, este...

D-NA PUTNAM (arătând spre Betty); Cât de sus a zburat, cât de sus?

PARRIS: Nu, nu, n-a zburat de fel...

D-NA PUTNAM (bucuroasă): Eh, de bună seamă c-a zburat. Domnul Collins a văzut-o când trecea peste șura lui Ingersoll și zicea că pe urmă s-a pogorât ușurel ca o pasăre!

PARRIS: Ascultă, doamnă Putnam, Betty n-a zburat niciodată... (Intră Thomas Putnam, fermier înstărit de vreo cincizeci de ani, cu un temperament violent.) A, bună dimineața domnule Putnam.

PUTNAM: Bine că în sfârșit s-a dat în vileag! E voia proniei. Voia, proniei i (Se duce direct spre patul fetei.)

PARRIS: Ce s-a dat în vileag, domnule, ce s-a?... (Doamna Putnam se duce și ea acolo.)

PUTNAM (arătând-o pe Betty): Vezi, Ann, ea are ochii închiși!

D-NA PUTNAM: Bh, ciudat. (Către Parris.) Ai alei noastre-s deschiși.

PARRIS. (uluit): Și Ruth a dumneavoastră-i bolnavă?

D-NA PUTNAM (cu o certitudine bolnăvicioasă): Bolnavă? Atingerea Diavolului e mai rea ca boala. E moartea, pricepi, e moartea oare pătrunde cunctul, cu coarnele și cu copitele.

PARRIS: O, nu, rogu-te. Spune-mi, ce-are Ruth?

D-NA PUTNAM: Are că nu s-a mai trezit de-azi dimineață și, deși stă cu ochii deschiși și umblă, n-aude și nu vede nimica și nu poate nici să mănânce. Diavolul a pus stăpânire pe sufletul ei. (Parris e consternat.)

PUTNAM (dornic de amănunte): Am auzit că ai fi trimis după pastorul Hale din Beverly?

PARRIS (acum șovăielnic): O simplă măsură de prevedere. El cunoaște foarte bine toate șiretlicurile Diavolului și...

D-NA PUTNAM: Așa e. El a descoperit anul trecut și pe vrăjitoarea din Beverly. Adu-ți aminte.

PARRIS: Nu, doamnă Putnam, s-a crezut numai că ar fi o vrăjitoare. Și sunt încredințat că aici nu-i vorba de nici o vrăjitorie..., pUTNAM: Nu-i vrăjitorie? Auzi vorbă. Ascultă, domnule Parris...

PARRIS: Thomas, Thomas, te rog, nu te pripi așa cu vrăjitoria. Știu bine că dumneata, dumneata mai puțin decât oricine, Thomas, ai dori să-mi cadă pe cap o astfel de învinuire. Nu putem arunca vorba asta ou atâta ușurință. Aș fi izgonit din Salem, pentru o asemenea spurcare a casei mele.

Câteva cuvinte despre Thomas Putnam. Omul acesta a fost feciorul cel mare al celui mai bogat om din târg. Firea lui acră și vindicativă se explică prin eșecurile repetate pe care le-a suferit ori de câte ori s-a străduit să se înalțe deasupra celorlalți prin puterea avutului său. Il invidia pe Parris pentru autoritatea morală pe care o reprezenta în parohie și-l ura pentru că nu reușise să obțină amvonul pentru un membru al familiei sale. Cu toate acestea, îi lega ceva, ceva mai presus de invidia și vanitatea fiecăruia din ei.

PUTNAM (dorind sci-l împingă în prăpastie pe Parris, pentru care n-are decât dispreț): Domnule Parris, eu ți-am luat până astăzi partea în toate certurile de aici; dar n-o mai pot face, dacă te încăpățânezi astfel. Asupra acestor copii și-au întins gheara duhurile rele.

PARRIS: Thomas, dar nu poți...

PUTNAM: Ann! Spune-i domnului Parris ce-ai făcut.

D-NA PUTNAM: Domnule pastor, am îngropat șapte prunci, nebotezați. Crede-mă, domnule Parris, niciodată n-au venit pe lume niște copilași mai zdraveni ca ai mei. Cu toate astea, unul câte unul mi s-a prăpădit în brațe, chiar în noaptea nașterii. Nimic n-am spus, dar inima mea fierbea de revoltă. Și acum și Ruth, singurul meu copil! O văd dintr-o dată schimbată. A devenit închisă și se usucă pe picioare de parcă i-ar suge cineva viața dintr-însa. Și-am zis atunci s-o trimit la Tituba a dumitale.

PARRIS: La Tituba! Ce săi facă Tituba?

D-NA PUTNAM: Tituba se pricepe să vorbească cu morții, domnule Parris.

PARRIS: Doamnă Putnam, e un mare păcat să tulburi sufletele morților.

D-NA PUTNAM: Pe mine să cadă păoatul, dar cine altcineva mi-ar putea spune cine mi-a omorât pruncii?

PARRIS (îngrozit): Femeie.

D-NA PUTNAM: Mi-au fost omorâți, domnule Parris! Și uite dovada! Uite! Azi noapte Ruth, fetița mea, a intrat în vorbă cu sufletele lor. Da, domnule Parris, sunt sigură de asta. Căci altfel cine i-ar fi luat glasul, dacă nu vreo putere a întunericului, care i-; a pecetluit gura? Acesta-i un semn, domnule Parris!

PUTNAM: Nu pricepi? Printre noi se afla o vrăjitoare ucigașă, legată să nu se dea în vileag. (Parris se întoarce spre Betty, pradă unei tot mai mari groaze.) Orice ar face vrăjmașii dumitale, asta n-o mai poți tăinui.

PARRIS (către Abigail): Atunci, azi noapte, voi chemați duhurile, ați făcut farmece...

ABIGAIL (șuierând); Nu eu, unchiule – Tituba și Ruth.

PARRIS (se întoarce iarăși, cu o nouă spaimă, și se-ndreaptă spre Betty, o privește, apoi, cu ochii pierduți): Ah, Abigail, cum mi-ai răsplătit tu bunătatea mea! Asta-i pieirea mea!

PUTNAM: Nu te pierde cu firea, omule! N-aștepta să te înviinuiască alții. Vestește singur că ai dat de urma unei vrăjitoare.

PARRIS: La mi; ne-n casă? In casă la mine, Tho-mas? Mă vor nimici! Mă vor nimici...! (Intră Mercy Lewis, servitoarea lui Putnam, o fată de vreo optsprezece ani, grasă, apatică, șireată.)

MERCY: Cer iertare. Ziceam să văd și eu ce face Betty.

PUTNAM: De ce ai plecat de-acasă? Cine-a rămas cu Ruth? MERCY: A venit mamă-sa mare. E mai bine, cred

— A tras un strănutat zdravăn adineauri. D-NA PUTNAM: Ah, asta-i semn de viață! MERCY: Acum mi-a trecut spaima, doamnă Putnam. A fost un strănut strașnic. Încă unul ca ăsta o aduce iar în toate mințile. (Se duce spre pat să privească.) PARRIS: Sunteți buni: să plecați acum, Thomas.

Simt nevoia să mă rog singur. ABIGAIL: Unchiule, de la miezul nopții te tot rogi. De ce nu cobori, să... PARRIS: Nu, nu. (Către Putnam.) N-am ce să le răspund. Aștept să vină domnul Hale. (îndeamnă pe doamna Putnam să plece.) Fii bună, te rog, doamnă Putnam... PUTNAM: Ascultă, domnule Parris. Pornește lupta împotriva Diavolului! Și tot târgul are să te bine-cuvânteze! Coboară, vorbește-le oamenilor și roagă-te cu dâșii. Sunt toți însetați de cuvintele dumitale. Haide, omule, roagă-te cu ei. PARRIS (clătinat): Bine, vom cânta un psalm, dar nu le spunei încă nimic despre vrăjitorie. Să nu înceapă iar cearta. Pricina e încă necunoscută. Am avut destule certuri până acuma, mi-ajunge.

D-NA PUTNAM: Mercy, du-te acasă, la Ruth Auzi?

MERCY: Mda, doamnă. (Doamna Putnam iese.) PARRIS (către Abigail): Dacă se repede la fereastră, strigă-mă numaidecât. ABIGAIL: Bine, unchiule.

PARRIS (către Putnam): Astăzi are o putere nebănuită în 'brațe. (Lese cu Putnam.)

ABIGAIL (cu o febrilitate stăplnită): Ce-are Ruth?

MERCY: E deochiată, nu știu. De-azi noapte umblă ca strigoi.

ABIGAIL (se întoarce brusc spre Betty și cu glasul înfricat): Betty! (Betty nu se mișcă. O scutură.) Lasă acum asta, Betty. Hai, scoală-te. (Betty nu se mișcă. Mercy vine și ea la pat.)

MERCY: Ai încercat cu bătaia? Lui Ruth i-am tras una, de s-a deșteptat imediat. Stai, lasă-mă pe mine.

ABIGAIL (împingând-o pe Mercy îndărăt): Nu, că se-ntoarce unchiul. Ascultă, dacă te întreabă ceva, spui c-am dansat. Asta i-am spus și eu.

MERCY: Mda. Și mai ce?

ABIGAIL: Nimic. Știe_că_Ti_tuha a făcut farmece ca să cheme-din”mormânt duhul... Surorilor lui Ruth.

MERCY? Și mai ce? ABIGAIL: lene văzut despuiață. MERCY (plesnindu-și palmele, cu un răs speriat): Oh, Isuse î (Intră Mary Warren gâfâind. O fată retrasă, naivă, docilă, de vreo șaptesprezece ani.)

MARY: Ce ne facem? Tot târgul e-n uliță. Vin de la fermă; toată lumea vorbește de vrăjitorie! Or să ne zică vrăjitoare, Abby!

MERCY (arătând și privind spre Mary Warren); Ea are de gând să spună tot, știu eu.

MARY: Abby, trebuie să spunem. Vrăjitoarele sunt spânzurate! Așa s-a făcut la Boston, acum doi ani! Trebuie să spunem adevărul, Abby! Ai să fii numai biciuită fiindcă ai dansat! ABIGAIL: Da! Noi să fim biciuite! Tu nu! MARY: Eu n-am făcut nimic, Abby. M-am uitat doar la voi.

MERCY (pășind amenințătoare spre Mary): Aha, da' să te uiți îți plăcea, Mary Warren? Grozav de curajoasă mai ești î (Betty, în pat, suspină. Abigail se-ntoarce imediat spre ea.)

ABIGAIL: Betty! (Se duce la ea.) Hai, Betty, scumpo, scoală acum. Sunt eu, Abigail. (O ridică pe Betty în capul oaselor și o scutură furioasă.) Te bat, Betty! (Betty scâncește.) Of! Parcă ți-e mai bine. Am vorbit cu tăticul tău și i-am spus tot. Așa că n-ai de ce să... BETTY (sare din pat, îngrozită de prezența lui Abigail, și se lipește de zid): Vreau la mămica î ABIGAIL (alarmată, în timp ce se

apropie de Betty): Ce-i cu tine, Betty? Mămica ta e moartă și îngropată. „
jBETTY: Vreau să zbor la mama. Lăsați-mă să zbor. (își ridică brațele, ca și cum
ar voi să zboare, și se repede pe fereastră scoțând un picior afară.)

ABIGAIL (trăgând-o îndărăt de la fereastră): I-am spus tot; știe tot acum,
știe că noi... BETTY: Ai băut sânge, Abby! Asta nu i-ai spus! ABIGAIL: Betty, să
nu mai spui asta! Niciodată. BETTY: Ba da, ba da, ai băut farmece ca s-o omori
pe nevasta lui John Proctor! Ai băut farmece, ca s-o omori pe cumătră Proctor!
ABIGAIL (o plesnește peste obraji): Tacă-ți gura!

Taci o dată!

BETTY (cade pe pat): Mămico, mămico! (Izbucnește în hohote de plâns.)

ABIGAIL: Acum băgați-vă bine-n cap ce spun. Toate. Am dansat, și
Tituba a chemat duhurile surorilor lui Ruth. Și-asta-i tot. Luați aminte. Dacă
suflă vreuna din voi un singur cuvânt, sau o părere de cuvânt despre ce-a mai
fost atunci, viu la voi în toiul unei nopți fără stele și vă creștez un răboj care-o
să vă bage-n răcori. Și știți bine că sunt în stare de-asta. Am văzut cu ochii mei
cum indienii i-au zdrobit capul mamei și tatei pe pernă, lângă mine. Și-am mai
văzut eu și alte trebușoare sângeroase fâp-tuite-n miez de noapte – și am să vă
fac să doriți să nu mai asfințească niciodată soarele! (Se duce ta Betty și o
ridică brutal în capul oaselor.) Tu – scoală-te și taci o dată! (Dar Betty leșină în
brațele ei și cade inertă pe pat.)

MARY (cu o frică isterică): Ce-i cu ea? (Abigail se uită speriată la Betty.)
Abby, dacă moare! E mare păcat să tulburi sufletele morților, și^ noi... 1

GAIL (pironind-o din ochi pe Mary): Am spus să taci, Mary Warren! (Intră
John Proctor. La vederea lui, Mary Warren amuțește de frică.)

John Proctor era un bărbat de vreo treizeci și cinci de aniNu se poate
spune că ținea cu una sau cu alta dintre taberele târgului, dar nu-i putea
suferi pe fățarnici. Era un bărbat zdravăn la trup și la minte, în fața căruia o
gloată turbată de oameni se potolea pe dată, dându-și seama de nebunia ei.
Dar el a păcătuit. A păcătuit nu numai față de morala timpului său, ci este
convins că a păcătuit în primul rând față de el însuși Despre asta însă nu-i
încă timpul să vorbim... John Proctor vine de jos, și pe chipul lui liniștit se
citește forța unui suflet încrezător în sine. Slujitoarea lui, Mary Warren, e
însălmântată și încurcată.

MARY: Oh! Tocmai voiam să mă duc acasă, domnule Proctor.

PROCTOR: Ce-i, Mary Warren? Îți lipsește o doagă, sau ești fudulă de
urechi? Ți-am spus o dată să nu mai pleci de-acasă, da sau nu? Pentru ce-ți
dau simbrie? Când te caută omul, nu știe de unde să te ia. MARY: Am venit să
văd și eu minunăția pămîn-tului.

PROCTOR: O să-ți arăt eu minunății pe spinare. Hai, du-te acasă. Ai
atâta treabă de făcut! (încercând să-și mai păstreze un dram de demnitate, ea
iese afară.)

MERCY (nițel speriată de el și oarecum plăcut tulburată): Aș pleca și eu.
Trebuie să am grijă de Ruth a mea. Bună ziua, domnule Proctor. (Mercy iese
de-a-ndărâtelea. De la intrarea lui Proctor, Abigail a stat într-o așteptare
încordată, sorbindu-1 din ochi. El se uită la ea, apoi se îndreaptă către Betty,
care zace pe pat.)

ABIGAIL: Oh, aproape că uitasem cit ești de marș și de puternic, John Proctor! PROCTOR (ultându-se la Abigail, cu un început de zâmbet): Ce-i cu fetița asta? ABIGAIL (cu un răs nervos): E puțin amețită, asta-i tot.

PROCTOR: Pe ulița din fața casei mele e un du-te-vino neconținut către Salem, de azi dimineață. Tot târgul vorbește de vrăjitorie.

ABIGAIL: Eh, prostii! (Se apropie de el binișor, cu un aer foarte intim.) Am dansat în pădure azi noapte și unchiul a dat peste noi. Ea s-a speriat, a leșinat și asta-i tot.

PROCTOR (zâmbind mai tare): Nu te mai cumițești o dată? (Ea izbucnește în ris și îndrăznește să se apropie mai mult de ei, privindu-l febril în ochi.) Ai să ajungi în butuci înainte de a împlini douăzeci de ani. (El face un pas spre ușă și Abigail i se pune în cale.)

ABIGAIL: Nu-mi spui nimic, John?... Nici o vorbă; dulce? (Privirea ei aprinsă destramă zîmbetu! Bărbatului.)

PROCTOR: Nu, nu, Abby. Ce-a fost s-a terminat.

ABIGAIL (provocator): Vrei să mă faci să cred că ai bătut cinci mile de drum, numai ca să vezi cum zboară o smintită? Te cunosc prea bine.

PROCTOR (dând-o la o parte din calea lui): Avenit-să văd ce drăcie mai pune unchiul tău la cale. (Cu hotărâre.) Scoate-ți altceva din minte, Abby.

J (apucându-l de mâini mai înainte de-a-i fi dat el drumul): În fiecare noapte te aștept, John.

PROCTOR: Abby, eu nu ți-am dat niciodată vreo nădejde.

ABIGAIL (întunecându-se, nevenindu-i să creadă):

Mi-ai dat altceva, an ai mult decât o nădejde. PROCTOR: Abby, să-ți iasă din minte. N-are să se mai întâmple niciodată. ABIGAIL: Te joci cu mine, tu glumești, nu? PROCTOR: Știi prea bine că nu. ABIGAIL: Știu, știu cum mă prindeai în brațe în dosul casei și nădușeai ca un armăsar când ți-eram în preajmă! Sau poate că am visat? Ea m-a dat afară, n-ai să-m. I spui că tu. M-am uitat la tine, în ochii tăi, când m-a dat afară, și știam că mă iubești, și mă iubești și-acum! PROCTOR: E-o nebunie să spui asta, Abby. ABIGAIL: O nehnă poate spune nebunii. Dar nu atât de mari... Te-am văzut și după ce m-a gonit – te-am văzut nopți de-a rândul. PROCTOR: De șapte luni aproape că n-am mai ieșit din fermă. ABIGAIL: Eu simt de departe căldura ta, John, și căldura ta m-a chemat la fereastră, și te-am văzut privind în sus, lung, arzând de dor. Vrei să spui că n-ai privit niciodată spre fereastra mea? PROCTOR: Oi fi privit.

ABIGAIL (șoptind): Nici nu se putea altfel, trebuia. Tu nu ești un om de gheață. Eu te știu, John. Te cunosc. (Plânge.) Nu mai pot dormi din pricina ta, mă trezesc în toiul nopții și umblu singură prin casă. Nu mai am astâmpăr; mereu aștept să te văd intrând pe ușă. (S { . Aștept de el cu disperare.)

PROCTOR (împingând-o de la sine cu blândețe, daihotârât): Copilă...

ABIGAIL (c-o izbucnire de supărare): Cum pot să-mi mai spui: „copile”?

PROCTOR: Abby, se întâmplă, din când în când să mă gândesc cu drag la tine. Dar mai curta mi-aș reteza mâinile decât să mă mai ating vreodată de tine. Uită tot ce-a fost între noi. Nu ne-am cunoscut niciodată, Abby.

ABIGAIL; Ba da!

PROCTOR: Nu! Niciodată.

ABIGAIL (cu o furie amară): Oh, mă mir cuir poate un om atât de sănătos să stea cu o femeie* atât de bolnăvicioasă. PROCTOR (întristat - | mai mult către sine): Să nu vorbești așa de Elizaheth! ABIGAIL: Ea-mi spurcă numele în târg! Umblă cu vorbe și minciuni despre mine. E-o femeie rece și miorlăită, și tu te închini în fața ei. Te lași dădăcit de ea ca un... PROCTOR (scuturând-o): Vrei să pun mina pe bici? (Se aude de jos un cor, intonând un psalm.) ^ABIGAIL (plângând): Vreau pe John Proctor. Pe cel care m-a trezit din toropeală și mi-a învățat inima să cunoască lumea! Nu știam până atunci ce este acest Salem. Nu știam până atunci cită minciună și fățarnicie sălășluia în toate aceste muieri bisericoase și în toți bărbații lor preaevlavioși! Și acum tu vii să-mi ceri să-mi smulgi din ochi lumina dobândită! Nu vreau.

Nu pot! M-ai iubit, John Proctor, și chiar dacă ăsta-i un păcat, mă mai iubești și acum. (El se îndreaptă brusc spre ușă. Ea se repede spre el.) Fie-ți milă de mine, John, fie-ți milă de mine! (În clipa aceasta se aud de jos cuvintele psalmului: „Să ne înălțăm spre domnul Isus.” Betty își astupă urechile și izbucnește deodată în plâns.) Betty! (Se duce repede spre Betty care s-a sculat și plânge. Proctor se îndreaptă spre Betty, în timp ce Abigail încearcă să-i împingă brațele în jos, strigând: „Betty!”) j PROCTOR (șovăitor): Ce are? Ce vrei, fetițo! Termină cu bocitul! (Între timp cântecul a încetat și Parris năvălește acum în odaie.)

PARRIS: Ce s-a întâmplat? Ce-i faceți? Betty! (Aleargă spre pat, strigând.) Betty, Betty! (Doamna Putnam intră fierbând de curiozitate, urmată de Thomas Putnam și Mercy Lewis. Parris, pe pat, o plesnește încet peste obraz pe Betty, în vreme ce ea încearcă gemând să se ridice.)

ABIGAIL: V-a auzit cântând și deodată s-a sculat și s-a pornit pe plâns. D-NA PUTNAM: Psalmul! Psalmul! Nu poate îndura să audă numele Domnului! PARRIS: Nu, ferească Dumnezeu! Mercy, fugi la doctor! Spune-i ce s-a întâmplat aici i (Mercy Lewis dă buzna afară.) D-NA PUTNAM: Asta-i un semn, un semn, luați aminte! (Intră Rebecca Nurse, o femeie de șaptezeci și doi de ani. Are părul alb și umblă sprijinită în baston.) (arătând spre Betty care plânge încet) „aD”ts neîndoios căwi vrăjită, doamnă Nurse

PUTNAM Semn semn neîndoios! D-NA PUTNAM: Știu de la mama, ea-mi spunea, nu mai poate să îndure numek

Ce

| a iei, Când cineva Domnului...

PARRIS (tremurând): Rebecca, Rebecca, vino lângă ea. Suntem pierduți. Dintr-o dată nu rabdă să audă numele Domnului. (Intră Giles Corey, un om de optzeci și trei de ani, bine legat, șiret, iscoditor și încă în putere.)

REBECCA: E o boală grea că, te rog, stai 'liniștit. GILES: N-am spus nici un cuvânt. Toți sunt ma tori că n-am spus nici un cuvânt. Vrea iar e zboare? Am auzit că zboară. PUTNAM: Taci o dată, omule! (Toți au tăcut. Rebecca străbate odaia, îndrep-tându-se spre pat, cu o expresie de mare blân-dețe. Betty suspină încet, cu ochii închiși. Rebecca se apleacă încetișor asupra copilei, care treptat se liniștește.) aici mai

Giles Corey. Aș, (înviorat și uimit ca de un miracol): i-ai făcut, Rebecca? PUTNAM (grăbit): Doamnă Nurse, nu vrei să vii și la Ruth a mea, să vezi dacă n-o poți trezi și pe ea?

REBECCA (continuând să stea): Eu cred că fetița are să se trezească singură, când i-o veni sorocul. Liniștește-te, te rog. Eu am unsprezece copii și douăzeci și șase de nepoți și pe toți i-am vegheat când au zăcut, și când se apucau de năzdrăvăni l-ar fi deșălat și pe dracu' de-ar fi încercat să țină pas cu ei. O să se trezească ea când s-o satura de zăcut. Sufletul unui copil e ca și copilul și nu-l poți prinde dacă alergi după el; trebuie să stai, să aștepți, și dacă-l iei cu binișorul, se întoarce el singur îndărăt. PROCTOR: Aici ai dreptate, Rebecca, asta așa e. D-NA PUTNAM: Asta nu mai e o clipă de rătăcire, Rebecca. Pe Ruth mi-au deochiat-o. Nu mai poate nici să mănânce. REBECCA: Poate că încă nu-i e foame. (Către Par-ris.) Sper că nu te-ai hotărât să umbli după duhuri, domnule Parris, cum am auzit vorbin-du-se în târg?

? To? C^^^ÎL*^L*T (tm) PARRIS: Mulți din parohie au început să creadă câteva cuvinte despre Rebecca. Rebecca era soția lui Fran-cis Nurse. Un om dintre aceia care se bucură de o stimă binemeritată. Iar Rebecca se bucura de același respect ca și dânsul. Bunăstarea lor a stârnit invidia, unor proprietari vecini, printre care și Putnam, a cărui familie va porni mai târziu atacul împotriva celor doi bătrâni.

D-NA PUTNAM (uimită): Ce i-ai făcut? (Rebecca, pe gânduri.: patului.) pe marginea că Diavolul ar fi pătruns printre noi și vreau să-i conving pe toți că se înșală. PROCTOR; Atunci du-te și strigă-le că se înșală! Te-ai sfătuit cu capii parohiei rmai-nainte de-a-1 chema pe pastorul acela, să caute draci? PARRIS: Nu vine să caute dracd! PROCTOR: Atunci de ce vine? PUTNAM: Ne mor copiii, omule! PROCTOR: Nu vād pe nimeni murind. Târgul ăsta

— Vrăjitoarele din Salem c 4618 n-a fost întemeiat ca să te joci dumneata cufl vrei cu el, domnule Putnam. (Către Parris.) ij; ce n-ai convocat sfatul mai înainte? PUTNAM: M-am saturat de atâtea sfaturi. Nu poa |: omul să întoarcă capul fără să convoace sfiatul PROCTOR: De întors poate să-l întoarcă, dar n spre iad!

REBECCA: Liniștește-te te rog, John! (Pauzi El îi ascultă rugămintea.) Domnule Parris, e cred că cel mai bun lucru ar fi să-l trimiți inii poi pe acest pastor Hale de îndată ce va sos Iar o să fie certuri în târg și nădăjduiam ci anul ăsta să avem liniște. Cred că ar trebui și ne încredem acum numai în sfatul doetoruk. Și într-o rugăciune bună.

D-NA PUTNAM: Rebecca, doctorul nu știe cei

REBECCA: Dacă el nu știe, atunci știe Dumme zeu, și să ne încredem în el. E o mare primej die să umblăm după duhuri. Mă tem, eu tar” mă tem. Mai bine să ne smerim ca niște paca toși vinovați ce suntem și...

PUTNAM; De ce vinovați? Noi am fost noui frați; tulpina Putnamilor a populat toată pro vincia, și acum nu mi-a mai rămas dlin opl copii decât unul, și mi se prăpădește și el!

REBECCA: Eu nu pot pătrunde asta.

D-NA PUTNAM (cu o umbră de sarcasm): Dai eu trebuie să pot! Crezi că e voia lui Dum nezeu ca tu să nu-ți fi pierdut nici un copil și nici un nepot, iar eu

să mi-i îngrop pe toți până la unul? În târgul ăsta clocotește undev? Cazanul Satanei și trebuie să-i dăm de urmă

PUTNAM (lui Parris): îndată ce vine pastoru

Hale, începeți să căutați unde și în cine se ascund duhurile rele.

PROCTOR: N-ai dreptul să-i poruncești domnului Parris. În parohia asta, votul este egal, nu pe pogoane.

PUTNAM: Grijă dumitale pentru această parohie este pentru mine ceva nou, domnule Proctor. De la ultima zăpadă nu te-am văzut niciodată la sfânta slujbă de duminică.

PROCTOR: Sunt prea ostenit ca să mai bat cinci mile până aici, să-l aud pe dumnealui predicând uumai despre focul gheenei și despre pierzanie. Bagă de seamă, domnule Parris. Mad sunt și alții care nu mai trec de la o vreme pragul bisericii fiindcă mu mai rostești numele bunului Dumnezeu.

PARRIS (mânios): Cum? Asta-i o grea învinuire! REBECCA: Asta cam așa e. Mulți se codesc să-și mai aducă copiii. PARRIS: Eu nu predic pentru copii, Rebecca. Nu copiii sunt aceia care își uită îndatoririle față de păstorul lor sufletesc. V

REBECCA; Sunt într-adevăr unii care își uită aceste îndatoriri? PARRIS: Aproape o jumătate din locuitorii acestui târg.

PUTNAM: Ba chiar mai mult!

PARRIS: Unde mi-s lemnele de foc? Contractul meu prevede să mi se dea lemne de foc. Din noiembrie aștept, și nici o așchie nu mi-ați trimis, de am ajuns să-mi frec mâinile să mă încălzesc ca un cerșetor de sub podurile Londrei!

GILES: Primești șase livre pe an ca să-ți cumperi lemne, domnule Parris.

PARRIS: Aceste șase livre fac parte din leafa mea, Sânt destul de prost plătit, ca să mai dau și șase livre pe lemne.

PROCTOR: Șaizeci plus șase pentru lemne...

PARRIS: Leafa e de șaizeci și șase de livre, domnule Proctor. Eu nu sunt un țăranoi care umblă din sat în sat cu biblia la subțioară. Sunt absolvent al Universității Harvard.

GILES: Da, și ești foarte tare la socoteli. ^PARRIS: Domnule Corey, puteți să căutați dumneavoastră mult și 1 îne până să mai găsiți al! Pastor ca mine cu șaizeci de livre pe an. Nu sunt învățat cu sărăcia. Am renunțat, pentru a-1 sluji pe Domnul, la un spornic negoț în, Bar-bados! Nu înțeleg de ce sunt atât de prigonii aici. Nu pot să fac o propunere, că îndată iese ceartă și țipete. M-am întrebat adeseori dacă nu și-o fi băgat coada Diavolul între noi. Altminteri nu pot să vă mai înțeleg ^ PROCTOR; Domnule Parris, ești primul pastoi care s-a tocmit așa cu noi, cerând și zăpise pentru casă...

PARRIS: Omule! Un pastor n-are și el dreptul la o casă în care să locuiască?

PROCTOR: Să locuiască, da. Dar ca să ceri să devină proprietatea dumitale, e ca și cum ai voi să devii proprietarul casei Domnului. Ultima oară când am fost la biserică, ai vorbit atâta despre zăpise și ipoteci, de parcă am fi fost la un mezat.

PARRIS: Voiam să am și eu o garanție. Sunt ai treilea pastor al vostru, în șapte ani. Nu vrei să fiu azvârlit în drum ca un dine, oricând ol avea chef vreunii dintre voi. Parcă n-ați pricepe că un pastor este reprezentantul lui Dumnezeu pe pământ, că un pastor nu trebuie contrazis la fiecare pas.

PUTNAM: Așa e!

PARRIS: Ori ascultare, ori biserica va fi mistuită de flăcările iadului!
PROCTOR: Nu poți să vorbești o clipă fără să ajungi iar la iad? M-am săturat de atâta iad! PARRIS: Nu dumneata ești acela care să hotărăști ce trebuie și ce nu trebuie să vorbesc! PROCTOR: Cred că am dreptul să-mi spun și eu părerea!

PARRIS (furios): Ce, suntem quakeri? Încă nu suntem atei quakeri, domnule Proctor! Îmi dau eu acum seama de ce parte înclini. PROCTOR: De ce parte?

PARRIS (nemaireținându-se acum): S-a format în târgul acesta o clică. Nu sunt orb. O clică potrivnică.

PROCTOR: Potrivnică dumitale? PUTNAM: Lui și oricărei autorități!
PROCTOR: Atunoi trebuie s-o caut și să intru și eu în ea. (B3JBUșipUț B1S3JIUBUI IST ȚlIBIȚSO Ț^Oi)

REBECCA: Glumește. PUTNAM: Acum s-a dat pe față! PROCTOR: Nu glumesc de loc, Rebecca. N-am nici un pic de respect pentru această „autoritate”. REBECCA: Nu, nu poți fi dușmanul pastorului tău. Asta nu-i în firea ta, John. Întinde-i mâna și faceți pace.

PROCTOR: Mai am de semănat un pogon și de cărat lemne acasă. (Se duce mânios la ușă și se întoarce cu un zâmbet spre Coreu.) Ce spui A A * „ i – * „ „ „ a J p 'DiiTNAM: O, dar departe am mai ajuns anul asta.

Cules, sa mergem sa căutam și noi clica aia ~. Utic- – A + * „. S, * d Ce-i anarhia asta? Fâșia aia de pammt este rn * S”3- m uCKCf lmP°triVa, 1UL a mea, a mea, domnule Proctor.

GILES Eu mi-am schimbat părerea despre el oCTOR: Adumitale?
(Arătând spre Rebecca.)

John. Iartă-mă, domnule Parris. N-aș îi crezu, „ i |” | i A ' i u„^”+”i, 9 V. Ici. M ^m cumparato acum cinci luni de la bărbatul n, cK) data e-a, putea ti atât de dârz. ^ Nur&e_

^TRRIS (tm) T.nS); °' * multumescG'tepUTNAM N-avea nici un drept să ți-o vândă. GILES: Trebuie sa s am puțin să ne gândim * Scrie ' ^ în testamentul bunicului meu unde ne vm toate necazurile de atâția ani. Tot ământul dintre râu L_

(Adresându-se tuturor celorlalți.) Ia glndiți-v^,. Bu, nfcu dumitale cam avea năravul și voi De ce ne judecăm într-una unii cu alții! Gă lase m tenere pământuri care nu fuseseră

Gmdiți-vă bine... E o pricină adâncă și neagra vreodată ale lui ca o prăpastie. Am fost anul ăsta de șase cr;] ase ^} iz [azul meu> în fața judecații... 1 T V

PROCTOR O an ton amica/, p/in de a/cc/âne, Oc.? I L/ie că se apropie de limita răbdării lui Giles): Diavolul este de vină dacă nu poate să-ți spună cineva „bună dimineața”, fără să-1 dai în judecată pentru defăimare? Ești bătrânPUTNAM: Să nu vă de vreunui din ste”

Giles, și nu mai auzi atât de bine ca altădată. J'arn mel ca datx de bdea!

GILES (nesuportând nici o contradicție): JohnGILES: Nu numai că ne vom atin2'e' diar 11 vom Proctor, de-abia luna trecută ți-am luat patru căra acasa' Putnam – nebunul ăsta și cu livre, fiindcă ai spus, în plină stradă, că ți-aș min'eHai> John! Întoarce spre Proctor fi aprins acoperișul casei, și... \$ se duce către ușă.)

PROCTOR (râzând): Am plătit amenda, deși n-aniPU (tm) AM: *mi Pun oamenii pe voi, Corey! Vă dau spus niciodată acest lucru, și cred că acum pot 10 judecată!

Să-ți Spun, fără nici o teamă de judecată, ca (Intră pastorul John Hale din Beverly.) ești surd. Și acum hai, Giles, să-mi dai o mână % de ajutor să-mi car lemnele acasă. Pastorul Hale este un bărbat de aproape patruzeci de n, (tm), ri- „ A 1 n i/-i lnt> cu o înfățișare de intelectual. Convingerile acestui PUTNAM: O clipa, domnule Proctor. Ce lemne3ersona. ^ JL ^ de. %nm pentru epoca noastră> vrei dumneata sa cari acasă, daca mi-i inga-m toate că faptele se petrec în 1692 în Massachusetts. La duit să te întreb? Iceastă piesă ar trebui să se radă, fiindcă superstiția și

PROCTOR: Lemnele mele. Din lunca mea de pe'reJudecățile sunt întotdeauna ridicole. Totuși, opoziția în-malul TÂuluL. Re cei ce v&d binele întruchipat în barba lui Dumnezeu, aF răul în coarnele lui Lucifer, și lumea mișunând de apuce să-și pună iscălitura pe hârtie. Hai *să cărăm lemnele, John. Nu știu de ce mi-a venit așa deodată o mare poftă de muncă...

Agenți tainici ai celor două puteri adverse continuă și Ț să separe omenirea. Pe de altă parte, de veacuri, păcate dragostei au fost puse pe seama puterii întunericului cu atât mai mult în mediul puritan din Noua Anglie, j> tima nu putea fi altfel înfățișată, de vreme ce nici; zilele noastre morala încă nu s-a despărțit de ipocrizi De aceea pastorul Hale, un tânăr intelectual, mândru (tratatele cu care se plimbă subsuoară, se consideră un sc vator al societății, la înălțimea regilor, filosofilor, sava Ților și marilor prelați europeni, din păcate neînțeleș i ignoranța acestor umili agricultori. (Hale apare încărcat cu niște cărți mari și groase.)

HALE: V-aș ruga să-mi ia cineva aceste tomut PARRIS (încântat): Domnule Hale! Ce bine-n pare să te revăd. (Luându-i câteva dintre cărți

Vai, dar grele mai sunt! HALE (punându-și cărțile jos): Sunt grele de aut ritate.

PARRIS (nițel speriat); Oh, ai venit bine înarmat HALE: Va trebui să facem serioase cercetări ca luam urma Necuratului. (Vuzind-o pe Rebecca

Dumneata ești Rebecca Nurse? REBECCA: Da, domnule Hale. Mă cunoști? HALE: Te-am recunoscut imediat, fiindcă arăți a; cum trebuie să arate un suflet bun. Toți a auzit în Beverly despre binefacerile dumital PARRIS: îl cunoști pe acest domn? Domnul Th mas Putnam și vrednica sa soție, Ann. HALE: Putnam! Stimate domn, nu m-așteptam o atât de distinsă societate! PUTNAM (încântat): Iți foarte mulțumesc, goj nule Hale. Te așteptam cu nerăbdare să vii ne salvezi copila. HALE: și fetița dumitale e bolnavă?

D. NA PUTNAM: Sufletul ei, sufletul parcă ar fi părăsit-o cu totul. Doarme de-a-n picioarele... PUTNAM: Nu mai poate să mănânce. HALE: Nu mai poate

să mănânce! (Stă și se gân-dește, apoi către Proctor și Giles Coreu.) Și dumneavoastră aveți copii bolnavi, oameni buni? PARRIS: Nu, nu. Dânșii sunt niște fermieri din vecinătate. John Proctor... GILES: John nu crede în vrăjitoare. PROCTOR (către Hale): N-am zis nimic de vrăjitorie, nici da, nici nu. Mergem, Giles? GILES: Nu, John. Eu mai rămân. Vreau să-l întreb pe domnul ăsta ceva care-mi stă la inimă. PROCTOR: Am auzit că ești un om înțelept, domnule Hale. Nădărdum că vei lăsa ceva din înțelepciunea dumitale și în Salem. (Proctor iese. Hale rămâne o clipă stingherit.)

PARRIS (repede): Vrei să te uiți la fiica mea, domnule? (/conduce pe Hale la patul fetei.) A încercat să sară pe fereastră. Azi dimineață am găsit-o pe șosea dând din mâini ca și cum ar fi vrut să zboare. HALE (strâng'tndu-și pleoapele): Aha, încearcă să zboare.

PUTNAM: Nu mai poate răbda să audă numele Domnului, domnule Hale. Țsta e semn sigur de vrăjitorie.

HALE (ridicându-și mâinile): Nu, nu. Stați puțin să ne înțelegem. Să nu ne luăm după superstiții. Diavolul nu este o nălucă. Urmele prezenței lui sunt trainice ca piatra și limpezi ca lumina zilei. Să știți că, înainte de a face un singur pas, trebuie să-mi făgăduiți că nu veți ieși niciunul din cuvântul meu, și trebuie * sionat. Parris se uită la ei Hale se duce la găesc un semn al acestei prezente cărțile sale, deschide una dintre ele, o rasfoPARRIS: Am înțeles, domnule Hale, am înțeles ieste și apoi începe să citească. Toți așteaptă

Ne vom supune cu toții cuvântului dumitale încordați.) HALE: Atunci bine. (Se duce la pat și se uită/ „PARRIS? OaPtă): Ce carte este/, „. Betty. Lui Parris.) Spune-mi, te rog, donrnul d>NA PUTNAM: Ce scrie în ea, domnule Hale? Parris, cum s-a manifestat pentru prima oarăHALE (cu pasiunea exploratorului): Aici e mtaR această ciudățenie? Șată și tălmăcită toată lumea nevăzuta. În cărțile acestea i se smulg Diavolului toate măștile-sub care se ascunde. Aici sunt toate duhurile care dau târcoale casei voastre, toate vrăjitoarele de pe pământ, din aer și din apă, toți vracii zilei și ai. Noptii. N-iaveți nici o teamă – o să-l dăm în vileag dacă s-a pripășit printre noi, și îl vom zdrobi de îndată ce-i vom descoperi ctoiaceastă ciudățenie? PARRIS: Am prins-o aseară dansând în pădure im preună cu (arătând spre Abigail) nepoata mea și alte zece sau douăsprezece fete. HALE (uimit): Cum, aici îngăduiți dansul? PARRIS: Nu, nu, au făcut-o în taină. D-NA PUTNAM (nemaiaivând răbdare să aștepte):

Sclava domnului Parris se pricepe să cheme duhurile morților! ^U1- ^° „

PARRIS (către doamna Putnam): Nu putem fi siREBECCA: O sa -„^” – ăzUt într-ader j LA – n * pmf | A „ta nu mot sa spun. UdW a guri de asta, doamna Putnam...

D-NA PUTNAM (cu teamă, foarte încet): Știu sigur. Mi-am trimis fetița să afle de la Tituba cine i-a ucis surorile.

REBECCA (însăimântată): Ai trimis un copil să cheme duhurile morților, Ann?

D-NA PUTNAM: Voi da socoteală de asta numai lui Dumnezeu, nu ție, nu ție, Rebecca. Să nu mă judeci tu pe mine. (Lui Hale.) Dumneata găsești că-i firesc să mi se prăpădească șapte copii chiar în ziua în care s-au născut?

HALE: Ah, nu mai poți să spui, Tatăl nostru” -foarte ciudat! Vorbim noi mai târziu despr asta.

| ~* *j | – mai aduci aminte de cele din Beverly? (Fetița rămâne inertă în mâinile lui.) PARRIS (îngrozit): Cum ar fi cu putință să fi intrat Diavolul în ea? De ce să fi ales tocmai casa mea s-o lovească? Avem atâția păcătoși în târg!

HALE: Ce biruință ar fi fost pentru Diavol să-și înfigă ghearele într-un suflet, de mult putred? După o altă pradă, mai bună, umblă Diavolul, și ce pradă ar fi mai bună decât pastorul?

GILES: Adâncă vorbă, domnule Parris, adâncă, adâncă!

PARRIS (cu hotărâre): Betty! Răspunde domnului Hale, Betty!

HALE: Te chinuie cineva, copila mea? Nu neapărat o femeie sau un bărbat. Poate vreo pas HALE: Cum La chemat? Nevăzută de ceilalți s-a apropiat de tine ABIGAIL: Nu știu – vorbea pe limba ei. Un porc, un șoarece, siau altă dihanie. Iți! HALE: Nu cumva ai simțit ceva ciudat când îl runcește cineva să zbori? (Fetița rămâne {chema? N-a început să bată deodată un vânt până în brațele lui. In tăcere ei o reazemă k rece? Sau să se' cutremure Părintul? Spatele de pernă. Apoi, ridicând mâinile asuorc ABIGAIL: Eu nu l-am văzut pe Satana! (Scutu-intonează.) In nomine Domini Sabaoth sui jM rind-° Pe BettlJ-) Scoală, Betty i Trezește-te! Que ițe ad infernos. (Ea nu se mișcă, el se {BcttyBetty!

Toarce spre Abigail, cu ochi sfredelitori.) AHale: Nu fugi de mine, Abigail A băut venșoara ta din licoarea aceea din oală? ABIGAIL: Nici o picătură. HALE: Dar tu ai băut? ABIGAIL: Nu, domnule pastor! HALE: Nu v-a spus Tituba să beți din ea?

HALE: Ce fel de supă era în oala aceea Abilii ABIGAIL: A SPUS> dar eu n„am v”f... + ARTOATî rv fo^J f3' Ablgai' HALE: De ce ascunzi adevărul? Ți-ai vmduț sugadl, ce fel de dans ai dansat cu ea în pădure ABIGAIL; Un dans ca toate dansurile. PARRIS: Cred că ar trebui să spun că am o căldare în iarbă acolo unde dansau. ABIGAIL: Era o oală cu supă.

ABIGAIL: De fasole – și linte, cred, și... HALE: Domnule Parris, n-ai băgat de seamă dat în oala aceea nu era și vreo vietate? Un șo; rece poate, un păianjen, o broască? PARRIS (înfricoșat): Parcă se mișca ceva în șupi ABIGAIL: A sărit înăuntru, n-am pus-o noi! HALE (repede): Ce-a sărat înăuntru? ABIGAIL: O broască mică, o broscuță. PARRIS: O broască, Abby? HALE (apucând-o pe Abigail): Abigail, verișoar: ta poate să moară. N-ați chemat cumva Diavolii azi noapte?

ABIGAIL: Eu nu l-am chemat! Tituba, Tituba... PARRIS (îngălbenind): Ea l-a chemat pe Diavol HALE: Aș vrea să vorbesc cu Tituba. PARRIS: Doamnă Putnam, ești te rog bună s-aduci aci? (Doamna Putnam iese.)

4b flețul lui Lucifer?

ABIGAIL: Nu-i adevărat! Sunt o fată cuminte! Sunt o fată cinstită! (Doamna Putnam intră cu Tituba și imediat Abigail arată spre Tituba.) ' Ea m-a îndemnat! Ea a îndemnat-o și pe Betty!

TITUBA (însălmântată și revoltată): Abby!

ABIGAIL: Ea m-a pus să beau sânge!

PARRIS: Sânge?!

D-NA PUTNAM: Sângele copilașilor mei? TITUBA: Nu, nu, sânge de pui, sânge de pui de găină!

HALE: Femeie, ai vândut pe acești copii Diavolului? TITUBA: Nu, nu, domnule pastor. Eu nu am nimic cu Diavolul.

HALE: Atunci de oe nu se trezește? Tu ai adormit-o?

TITUBA: Eu o iubesc pe Betty!

HALE: Tu ai vrăjit pe acest copil, nu-i așa? Spus ptins.) Eu Stiu. Tituba, ce greu e să ne rupem ești o unealtă a Diavolului?] egămî<ntul.

— Atunci când suntem legați de iad.

ABIGAIL: Tot ea m-a vrăjit și pe mine. Din caii; Noi vrem să te ajutăm să te smulgi din gheaei am răs în timpul slujbei. Rele Diavolului.

PARRIS: A răs adeseori în timpul slujbei! TITUBA (însăpământată de cele ce au să urmeze): ABIGAIL: Vine în fiecare noapte la mine și m Domnule pastor, eu cred că altcineva i-a vrăjit ațâță să mă duc să beau sânge! Pe acești copii...

TITUBA: Tu m-ai rugat să chem duhurile i Ba m HALE: Cine?

Rugat să fac licoarea cu farmece... TITUBA: Nu știu, domnule pastor, dar Diavolul are

ABIGAIL: Minți! (Lui Hale.) Vine într-una i mai multe vrăjitoare.

Mine când dorm și mă face să visez fapte pi HALE: Are, deci. (Un moment de suspensie.) Uicătoase. Tă-te în ochii mei, Tituha. Hai, uită-te la mine.

TITUBA: De ce spui asta, Abby? (Tituba își ridică ochii spre el, însăpământată.)

ABIGAIL: De multe ori mă trezesc stând în pra. O". Vrei să fii 0 bună creștină, nu-i așa, Tituba?

Ușii toată despuiată! Mereu o aud răsând cir: TITUBA: Da, domnule pastor, o bună creștină.

Dorm. O aud cum mă vrăjește cu cântecele t HALE: Și iubești pe acești copii?

Din Barbados. TITUBA: O, da, domnule pastor, nu vreau să le

TITUBA: Domnule pastor, eu niciodată... Îlac nici un răuHALE (acum energic): Tituba, îți cer să trczeși HALE: Și-1 iubești pe Dumnezeu, Tituba?

Pe această copilă. TITUBA: Il iubesc pe Dumnezeu din tot sufletul.

TITUBA: N-am nici o putere, domnule pastor. HALE: Atunci, în numele Domnului Dumnezeu... HALE: Ai desigur această putere, și îi vei red TITUBA: Binecuvântat să fie numele lui. (Cade îndată libertatea! Când ai făcut legământ c în genunchi, izbucnind, îngrozită, în hohote de

Diavolul? Plâns.)

TITUBA: N-am făcut legământ cu Diavolul! HALE: Și pentru slava lui veșnică... PARRIS: Tituba, dacă nu mărturisești, te scot afar TITUBA: Veșnic să fie slăvit numele lui.

Site bat cu biciul până te las moartă! HALE: Deschide-ți sufletul, Tituba, deschide-ți suPUTNAM: Femeia asta trebuie spânzurată! Tre f, letuJ> Ș> SIÂNla flacăra a Domnului să te lubuie dusă și spânzurată! Mineze.

TITUBA (cade> îngrozită, în genunchi): Nu, ni TITUBA: O, fie numele Domnului binecuvântat!

N-o spânzurați pe Tituba! I-am spus că nu vrea HALE: Când Diavolul a venit la tine mai era însosă mă leg cu el, domnule pastor. ^ de cineva? (Ea se uită fix ta el.) De cineva

PARRIS: Cu Diavolul? Din târL? De cineva pe care-l cunoști?

HALE: Așadar l-ai văzut? (Tituba izbucnește i PARRIS: Cine a venit cu el?

— Vrăjitoarele din Salem – c. 4618. A q

484V

PUTNAM: Sarah Good? Ai văzut-o vreodată Sarah Good cu el? Sau pe Edith Osburn?

PARRIS: Era bărbat sau femeie?

TITUBA: Bărbat sau femeie... Era... Era femeie.

PARRIS: Gare femeie? O femeie, spui. Care fi meie?

TITUBA: Era întuneric beznă și n-am putut... PARRIS: Dacă ai putut să-l vezi pe el, de ce n-a putut-o vedea și pe ea? TITUBA: Vorbeau într-una și alergau de jur în prejur...

PARRIS: Erau din Salem? Vrăjitoare din Salem {TITUBA; Da, așa cred, domnule pastor. (Spre marea ei surprindere, Hale o prinde acum de mâini.)

HALE: Tituba! Nu trebuie să-ți fie teamă să a spui tine sunt, înțelege? Noi te vom apăra Diavolul n-are nici o putere în fața unui sluji tor al Domnului. Știi asta, nu-i așa?

TITUBA (sărutându-i manile lui Hale): Da, doffl nule pastor, o, da.

HALE: Tu ți-ai recunoscut vinovăția și asta vi dește dorința ta de a trece de partea cerului. Ss noi te binecuvântăm, Tituba.

TITUBA (profund mișcată): O, Domnul să te bine | cuvânteze, domnule pastor. IITALE (cu un elan din ce în ce mai mare): Tu eșj unealta Domnului, dată în mâinile noastre ca și dăm în vileag pe solii Diavolului ascunși prinț tre noi. Tu ești aleasă, Tituba. Aleasă să nj ajuți să curățim acest târg. Spune așadar t”j adevărul, Tituba. Întoarce-i spatele și îndreaf tă-ți fața spre Domnul – spre Domnul, Tituba, și Domnul te va apăraj TITUBA (izbucnind): O, Doamne, apăr-o pe Tituba! HALE (plin de bunăvoință): Cine a venit la tine cu Diavolul? Două vrăjitoare? Trei? Patru?

Câte erau? (Tituba respiră greu și reîncepe să se legene înainte și înapoi, privind fix înainte.)

TITUBA: Patru au fost, patru. PARRIS (stăruitor): Cine? Numele lor, spune-le numele lor...

TITUBA (izbucnind subit); O, de câte orimi-a poruncit să te omor, domnule Parris. PARRIS: Să mă omori?

TITUBA (cuprinsă de frenezie): Spunea că domnul Parris trebuie omorât! Că domnul Parris nu e un om bun, ci rău, și îmi, cerea să mă scol din pat și să-ți spintec beregata. (Ceilalți scot un țipăt de groază.) Dar eu i-am spus: „Nu, | eu nu-l urăsc pe domnul Parris. Nu vreau să-l omor pe domnul Parris!” Iar el zicea: „Dacă lucrezi pentru mine, Tituba, eu te slobozesc din robie. Îți dau o rochie frumoasă, îți deschid drugul prin văzduh și al să zbori acasă la Barba-dos”. Dar eu i-am spus: „Minți, Diavole, minți!” Și atunci a venit la mine, într-o noapte vijelioasă, și mi-a spus: „Vezi, am și albi în puterea mea.” Și când m-am uitat, am văzut-o Pe cumătră Good.

PARRIS: Sarah Good!

TITUBA (tegănându-se și ptângând în suspine): Da, domnule Parris, și pe cumătră Osburn. D-NA PUTNAM: Știam eu! Edith Osburn m-a moșit de trei ori. Te-am rugat, Thomas, minte? L-am rugat să n-o mai aducă pe Edil Osburn, că mă tem de ea. Pruncii mei se pr; pădeau în mâinile ei! HALE: Hai, curaj, Tituba! Trebuie să ne spui nJ mele tuturor. Cum poți răbda să-1 vezi pe cop] Iul acesta chinuindu-se? Uită-te la ea, Titub (Arată spre Betty.) Uită-te la nevinovăția pi care i-a dat-o Domnul... Sufletul ei e atât de ghai gas... Trebuie s-o apărăm, Tituba. Diavolul și| înfipt adine colții în ea și trage ca o fiară săi bătica de carnea unui biet mieluşel. Domnul j va binecuvânta pentru ajutorul tău! (Abigail se ridică, cu ochii dilatați, ca inspirată.)

ABIGAIL (tipând): Vreau să mă spovedesc! (Toi se întorc înspăimântați spre ea. Ea rămâne câș într-o transă.) Chem asupra mea lumina Doia nului și sfânta iubire a lui Isus! Am dansai pentru Diavol, l-am văzut, mi-am scris numel în cartea lui... Mă întorc acum la Isus; îi sâru'-mina lui sfântă. Am văzut-o pe Sarah Good ci Diavolul! Am văzut-o pe Edith Osburn cu Dial voiul! Am văzut-o pe Bridget Bishop cu Dia voiul! (Intre timp, Betty s-a ridicat din pat și îi continuă strigătul.)

BETTY (cu aceiași ochi dilatați): L-am văzut p Georges Jacobs cu Diavolul! Am văzut-o pe cui mătra Howe cu Diavolul!

PARRIS: Vorbește! (Se repede la Betty și o îmi brățișează.) Vorbește!

LE: Slavă Domnutu^ Dumnezeuului nostru! S-a spart vraja, e izbăvită! GETTY (strigând isteric, parcă ușurată): Am văzut-o pe Martha Bellows cu Diavolul! ABIGAIL: Am văzut-o pe cumătră Sibber cu Diavolul! (Nebunia crește.) pUTNAM: Paznicii, aduc paznicii! (Se îndreaptă spre ușă.) (Parris începe să se roage cu glas tare.) BETTY: Am văzut-o pe Alice Barrow cu Diavolul! (Cortina începe să cadă.) HALE (lui Putnam): Să vină paznicii cu lanțuri și cătușe.

ABIGAIL; Am văzut-o pe cumătră Hawkins cu Diavolul!

BETTY: Am văzut-o pe cumătră Bibber cu Diavolul!

ABIGAIL: Am văzut-o pe cumătră Booth cu Diavolul! (Strigătele lor isterice continuă.)

CORTINA

07 i o& -OH

ACTUL li n-i

— 1128| u l

O încăpere în casa lui Proctor, opt zile mai târziu. În dreapta, o ușă care duce spre câmp-în stânga, o vatră după care se zărește scara către catul de sus. E o odaie scundă, întunecoasă și lunguiață – ca în mai toate casele din epoca aceea. La ridicarea cortinei odaia e goală. De sus se aude glasul Elizabethei care își adoarme copiii cu un cântec de leagăn. Apoi ușa se deschide și intră John Proctor, cu o pușcă în mână. În drum spre vatră, se uită împrejur și, când îi aude glasul, rămâne o clipă pe loc. Apoi, își reazemă pușca de perete, se duce mai departe spre vatră, trage un ceaun care atârnă deasupra focului și miroase mâncarea din el. Scoate polonicul din ceaun și gustă. Nu prea e mulțumit, întinde mâna spre o poliță, ia puțină sare și presară în ceaun. În timp ce gustă din nou, se aud pe scară pașii Elizabethei. El împinge ceaunul

înapoi și se duce la un lighean, ca să se spele pe față și pe mâini. Elizabeth intră.

ELIZABETH: De ce vii așa târziu? S-a întuneca de-a binelea.

PROCTOR: Am semănat. Până la marginea pa durii.

ELIZABETH: Atunci ești gata?

PROCTOR: Da, iam terminat cu semănatul. Dorm băieții?

ELIZABETH: Acuși o să adoarmă. (Se duce la vatră și pune mâncarea într-un blid.)

PROCTOR: Acum să dea Dumnezeu să avem o vară bună.

ELIZABETH: Da.

PROCTOR: Te simți mai bine azi?

ELIZABETH: Da. (Aduce blidul la masă și arată spre el.) Am gătit iepure.

PROCTOR (ducându-se la masă): Ia te uită! A căzut în capcana lui Jonathan?

ELIZABETH: Nu, a intrat azi după-masă singur în casă. L-am găsit stând cuminte într-un colț, ca și cum ar fi venit în vizită.

PROCTOR: Semn bun, dacă a venit singur.

ELIZABETH: Să dea Dumnezeu! Mi s-a frânt inima când l-am jupuit, bietul iepuraș. (Se așază și se uită la John cum gustă din friptură.)

PROCTOR: Miroase frumos.

ELIZABETH (roșind de bucurie): Mi-am dat toată silința. E fraged?

PROCTOR: Da. (Mănâncă. Ea se uită la el.) Cred că nu mai e mult și înverzește iar câmpia. Pământul e cald de. Parcă i-ar curge sânge prim vine.

ELIZABETH: Asta e bine. (Proctor mănâncă, apoi ridică privirea.)

PROCTOR: Dacă avem recoltă bună, cumpăr juncana lui George Jacobs. Ce spui? ELIZABETH: Bine.

PROCTOR (cu un zâmbet larg): Știu că ți-ar face Plăcere, Elizabeth.

ELIZABETH (venindu-i foarte greu s-o spu Da, John. (El se ridică, se duce la ea și o sărută. Ea rămâne rece. El se întoarce puțin dezamăgit la locul lui.)

La

Salem? Ce să caut la Salem?

PROCTOR: La începutul săptămânii spuneai ca

ELL

PROCTOR (cit poate de blând) ai vrea să te duci acolo

PROCTOR (? T" d ce vrea să spuna) m-am răzgândit. Ai niște cidruELIZABETH: Mary Warren s-a dus azi

De atunci

ELIZABETH (scuzându-se că a uitat): ' Da. (PROCTOR: De ce ai lăsat-o să plece? Ai scoală și toarnă cidru într-un pahar. El își i, când am oprit-o să se mai duca la Sa em covoai acum spinarea.) PROCTOR: Ferma asta e un adevărat conțineai când o masori cu pasul, la-nsămânțat. ELIZABETH (venind cu cidrul): Cred.

Auzit iau, ELIZABETH N-am putut-o împiedica. DONCTOR (reținându-și dezaprobarea): Foarte Elizabeth, 'foarte rău. Tu ești stăpmă aici, foarte Mary Warren.

PROCTOR (trage o dușcă bună, apoi, punând pe ea): M-a speriat atât de tare, încât mi-a harul la o parte): Vorbisem să aduc două flori în casă.

ELIZABETH: O, am uitat! Aduc mâine. PROCTOR: Aici înăuntru e pierit toată dârzenia... PROCTOR: Cum poate să te sperie Mary, Elizabeth?

Sperie un șoricel ca vii cu mine să ne plimbăm pe câmp. De cînd sunt n-am mai văzut atâtea flori. (Se duce, pa de mulțumire, la ușa deschisă și se uită la cer. Liliacul ăsta te-mbată de mireasmă. Prmăvari aici! În Massachusetts e raiul pe pământ. ELIZABETH: Da, așa e. (Pauză. De la masă, ea se uită la el cum trage în piept aerul nopții. Parcă ar voi să spună ceva, dar nu poate. În loc să vorbească, ia blidul, paharul și furculița și se duce cu ele la lighean să le spele, rămânând cu spatele la el. El se întoarce, se uită la ea, începând să-și dea seama de răceala ei.)

PROCTOR: Iar ești supărată, nu-i așa? ELIZABETH (n-ar voi să se certe și totuși trebuie să i-o spună): Ai venit atât de târziu. Am crezut că te-ai dus la Salem.

Încă iarnă. Duminică ELIZABETH: Nu mai este un șoricel. Când i-am dat Ce tribunal? S-a înființat acum și decători c Curtea Supremă să nu plece, și-a dat ochii peste cap ca o prințesă și mi-a spus: „Trebuie să mă duc la Salem, doamnă Proctor; sunt la dispoziția tribunalului”. PROCTOR: Tribunalului? ELIZABETH: Da, spune că un tribunal, că au venit patru judecători din Boston – judecători mari de la premă – și că în fruntea lor e chiar viceguvernatorul coloniei. PROCTOR (uimit): E nebună. ELIZABETH: De-ar da Dumnezeu! Spune că paisprezece femei au fost până acum întemnițate. (Proctor se uită buimăcit la ea.) Și că vor fi aduse în fața tribunalului care are putere să le și spânzure.

PROCTOR batjocoritor, dar fără convingere (încet, luptându-se cu gândurile lui) pînă tu n-ai spus nimic. Să 16 Spânzura „Da, trebuie să-o știe, de bună seamă. De mi-” ELIZABETH: Dacă nu-și recunosc vinovăția, v-are cum de să se dea atîta crezare.

Guvernatorul le amenința cu ștreangul, JC3LIZABETH: Eu m-aș duce chiar acum la Salem, Parca ar fi înnebunit tot târgul. Toți vor! John... Du-te chiar în seara asta. Despre Abigail ca despre o sântă. În fiecare PROCTOR: Să mă mai gândesc. Abigail le duce pe celelalte fete la tribunal, ELIZABETH (făcând acum apel la tot curajul ei): pe unde trece ea lumea se dea în lături, ca și Nu poți să taci, John. Mă rea în fața lui Israel. Toți cei bănuți de vră PROCTOR (furios): Știu că nu pot să tac. Am tot sînt aduși în fața fetelor și când încep î spus numai că vreau să mă mai gândesc! Țipe, să zică și să se tăvălească pe jos, cELIZABETH (jignită și foarte rece): Bine atunci, menii sunt aruncați în temniță, precum că si' gîndește-te (E gata să părăsească încăperea.) IluiJ _ PROCTOR: Mă gândesc numai cum voi putea dovedi ceea ce mi-a spus Abigail. Dacă e socoadi

PROCTOR (înmărmurit) T O, dar asta-i o rată crimă.

ELIZABETH: Eu cred că trebuie să te duci la Salem, John. (El se întoarce spre ea.) Cred că trebuie neapărat să te duci, să le spui că tot nu-i decât o înșelătorie.

PROCTOR (gîndindu-se la consecințe): Da, e, de bună seamă că așa e.

Țâța acum o sfântă, n-o să-mi fie tocmai ușor s-o demasc ca mincinoasă, cu toată nebunia asta care domnește în târg. Am fost singuri în cameră, când mi-a spus acest lucru... N-am nici o dovadă.

>: ELIZABETH: Ai fost singur cu ea? PROCTOR (accentuând enervat): O clipă, da. Fc-LIZABETH Du-te la Ezekiel Cheever – eI, ELIZABETH Mi-ai spus altfel oină acum cunoaște bine. Și povestește-i ce ți-a spus n PROCTOR/*„nf aCU (tm)”.

Craîi cântn^în i i~! 1 pus A” ^^1Ui< (cu o crescândă minte): O singura Nui^așa ca Ț.

— A spus ca nu-i nici o vrajă I ELIZABETH (încet – a pierdut deodată toată în-PROPTOP („n „- J T, credere^ în el): Fă atunci cum vrei. (Se înPROCTOR (pe gtndun): Da, așa mi-a spus, chiî dreaptă spre ^

PROCTOR: Femeie! (Ea se întoarce.) M-am sătu-(° P (tm)2^ rat d” neîncrederea ta.

ELIZABETH (cu un ton liniștit, de teamă să m ^LIZABETH (trufașă): Unde vezi tu...

Supere cu stăruințele ei): Ferească n”mn, PROCTOR | v –

Inhn, „n i * | j 'ertasca Uumnez. ^^K. Vreau sa nceteze o dată.

John, sa ascunzi asta judecătorilor. Trebuie nPaELIZABETH t parat s-o știe și ei. 61163 PROcto ° St, meștl-

^'UR (aprins): Tot mă mai bănuiești?

ELIZABETH (zâmbind pentru a-și păstra derra tea): Spune drept, John, ai mai șovăi (acum, dacă n-ar fi Abigail aceea împotriva reia trebuie să te ridici? Nu cred. PROCTOR: Spune-mi, te rog... ELIZABETH: Văd eu bine ce văd. John.

PROCTOR (cu un serios avertisment): TerminJLIZĂBETH ^ Te. Am SOcotit dată să mă tot judeci, Elizabeth. Am tot meiul să mă gândesc dacă pot, sau nu, s-o vinovățesc pe Abigail de înșelăciune, și ami spovedit. M-am spovedit. Smintit trebuia să fi fost în ziua aceea de te-am luat „drept Dumnezeu. Nu uita însă că nu ești Dumnezeu, nu ești Dumnezeu. Caută și tu o dată să vezi și ce-i bun î<n mine, în loc să mă judeci într-una ca pe hoții de cai.

? ABETH: Nu eu te judec. Judecătorul se află în cugetul tău.

Bun soț, John (cu un zâmbet) doar puțin rătăcit.

O Elizabeth, bunătatea mă mai gândesc. Caută mai bine de-ți schi^ROCTOR (riztn^ a (tm)? J!

Ta ar face sa ingnețe și uccmiui. ^ v ^ ^ propria-ți purtare decât să-ți judeci într-una I bățul. Am uitat-o cu desăvârșire pe Abigail ELIZABETH: Și eu...

PROCTOR: Doamne ferește! Tu nu uiți nimic și ierți nimic. Învață să fii bună, femeie. De șa luni, de când tot umblu prin casă în vârful cioarelor. N-am făcut un singur pas fără să gândesc să-ți fiu pe plac, și totuși sufletul e veșnic mohorât. Nu pot să scot o vorbă, f să nu te îndoiești de mine, să nu mă învinolțești în fiecare clipă de minciună. Când în MARY: Sunt bolnava, sunt bolnava va g în casa. Presioneutu. Nu, ta ziua

ELIZABETH: Nu ești sincer cu mine, John. Ai sp tălpi și până-n creștet. Am că erau și alții de față când te-ai întâlnit cu j tribunal. NnnP, ^P mima):

PROCTOR (a cărei curiozitate u gonește mima) Când o să mai vezi de casă dacă stai toată zvua brusc ia auzul unui zgomot de afară. Vrea să se ducă la ușă, când intră Mary Warren. Cum o vede, el se repede la ea și o apucă furios de manta.) De ce te-ai dus la Salem, când ți-am spus să nu te duci? (O scutură.) Iți bați joc de mine? Te omor în bătaie, dacă mai îndrăznești vreodată să pleci de acasă! (In loc să se apere, ea se lasă moale în mâna lui.) și acum..., PROCTOR: Renunț să-mi mai apăr cinstea, L zabeth.

ELIZABETH (voind acum să se justifice): Joi nu vreau decât...

PROCTOR: Mă las păgubaș! Ar fi trebuit săi astup gura prima oară când ai început cu „nuielile astea. Mi-am pierdut însă capul și<n-l la tribunal? De ce-ți dau nouă livre pe an? Ca s-o lași singură pe nevastă-mea care încă nu s-a înzdrăverit? (Ca pentru a aplana conflictul, Mary Warren se duce la Elizabeth cu o mică păpușă de cârpă.)

MARY: Am făcut azi o păpușă pentru dumne

— R-r-Y„ f^” tră, doamnă Proctor. A trebuit să stau cea: întregi acolo și mi'-am petrecut timpul eos! ELIZABETH (uimită, uit'mdu-se la păpușă); A ținesc, e foarte drăguță. MARY (cu un glas tremurător, surd): Trebuie ne iubim acum mai mult unii pe alții, doar Proctor.

ELIZABETH (surprinsă de ciudățenia ei): Da, neînțeles.

MARY (aruncând o privire în cameră): Mă i devreme mâine dimineață și curăț toată ca | Acum trebuie să mă culc. (Se îndreaptă s ușă.)

PROCTOR: Mary! (Ea se oprește.) E adevărat au fost întemnițate paisprezece femei?

MARY: Nu paisprezece, treizeci și nouă. Nește în plâns și se așază istovită.)

ELIZABETH: De ce plângi, Mary?

MARY: Edith Osburn... Va fi spânzurată. (Pauză, în cursul căreia Proctor și Elizabeth se uită unul la altul înspăimântați, iar Mary continuă să plângă.)

PROCTOR: Spânzurată? (Tare, în fața ei.) Spii zurată spui? MARY (suspînând): Da.

PROCTOR; Și viceguvernatorul îngăduie asta? MARY: El însuși a condamnat-o. N-avea încctn (Pentru a atenua efectul produs.) Dar pe S”r Good, * făgăduit să canonească sufletele creștine puiă ce va fi răsturnat Dumnezeu, și noi toți vom trebui să ne rugăm de atunci înainte numai iadului. (Pauză.)

>ROCTOR: Știi foarte bine ce mincinoasă e. De ce n-ai spus asta judecătorilor?

/ IARY: Fiindcă cumătră Osburn a încercat să ne sugrume pe toate în fața lor.

'ROCTOR: Cum a încercat să vă sugrume? AARY: Prin vrăji.

ELIZABETH: Cum poți să crezi așa ceva, Mary? AARY (jignită, cu asprime); A mai încercat ea de câteva ori să mă omoare, doamnă Proctor.

ELIZABETH: N-ai spus niciodată până acum. MARY: Fiindcă n-am știut nici eu până acum. Fiindcă nici prin gând nu mi-a trecut până acum. Când a intrat în sala tribunalului, mi-am zis: nu trebuie să mă leg de femeia asta, care doarme în șanțurile străzilor și e atât de bă-trână și de săracă. Când colo, începe deodată să mintă și să mintă, și simt cum îmi îngheață deodată spinarea, și cum mi se încrețește pielea capului, simt o strânsoare în jurul gâtului și nu mai pot să răsufli; și deodată... (extatică)... Aud un glas care țipă, și era glasul

meu... Și deodată mi-am adus aminte ce mi-a făcut. PROCTOR: Ce? Ce ți-a făcut?

MARY (ca și cum ar fi pătruns acum o mare taină): De multe ori venea la ușă să cerșească o bucată de pâine sau un pahar de cidru și de câte nu. Fiindcă Sarah Good a mărturisi m a dv: A mărturisit? Ce a mărturisit? MARY (copleșită de amintirea spaimei): Că a l cheiat odată un pact cu Satana și și-a scris nil °ri 0 g°neam cu mâna goala bombănea mtre mele în cartea lui neagră, cu sângele ei, și M dm^

ELIZABETH: Desigur că bombănea, dacă j| foame!

MARY: Dar ce bombănea? Vă aduceți ami doamnă Proctor? Luna trecută – cred că într-o luni – a fost aici, și două zile mai ziu, era să-mi plesnească pântecul. Vă adu aminte?

ELIZABETH: Da, cred însă că...

MARY: Am spus asta judecătorului Hathorne și a întrebat-o atunci; „Doamnă Osburn, ce bl tem ai mormăit, de s-a îmbolnăvit fata as după ce ai plecat?” Și ea a răspuns: (h tind glasul unei teme bătrâne.) „Nici un b tem, excelentă. Am spus doar cele zece porni Cred că am voie să spun cele zece porunci

ELIZABETH: Un foarte bun răspuns.

MARY: Da, dar judecătorul Hathorne i-a sp atunci: „Ia să auzâm și noi poruncile dui tale!” Și din toate zece, n-a putut să spu nici măcar una. Nu cunoștea poruncile Domi lui și au prins-o ou minciuna!

PROCTOR: Și pentru asta au condamnat-o?

MARY (iritată puțin de înverșunata lui îndoială) N-au avut încotro. Ea însăși s-a condamnat.

PROCTOR: Dar dovada, dovada!

MARY (cu o nerăbdare din ce în ce mai mare) V-am spus care e dovada. E o neîndoielnică d vadă, cum zicea judecătorul. Limpede ca ' mina silei.

PROCTOR (după o scurtă pauză): N-ai să te duci de-acu' la tribunal, Mary. Warren, s-a \$ minat.

MARY: Ba am să mă duc, și încă în fiecare î

Nu-nțeleg cum de nu vă dați seama ce faptă însemnată facem. PROCTOR: Ce faptă! Frumoasă faptă pentru o fată de creștin să trimită la spânzurătoare femeii bătrâne.

MARY: Cine mărturisește nu este spânzurat. Sarah Good va sta doar câțva timp în temniță... (Amin-tindu-și...). Și s-a petrecut cu ea o minune. | Gândiți-vă. Sarah Good este însărcinată. ELIZABETH: însărcinată? Ești nebună? Are șazeci de ani! MARY: A cercetat-o doctorul Griggs, și-a spus că așa e... deși stă de atât ia ani fără bărbat. Dar, slavă Domnului, acum e salvată fiindcă tribunalul nu se atinge de copii nevinovați. Nu-i asta o adevărată minune? Nu vă dați seama că ceea ce facem noi este voia Domnului? De aceea am să mă duc acum în fiecare zi acolo. Sunt. Sunt – cum a spus domnul judecător – la dispoziția tribunalului, și... (S-a dat între timp la o parte.)

PROCTOR: Îți dau eu ție acum „dispoziție” a tribunalului! (Se duce cu pași mari la pervazul vetrei și ia cravașa care atârna acolo.) MARY (înaintează speriată,

dar hotărâtă să se apere): Nu vă mai las să mă bateți. ELIZABETH (repede, în timp ce Proctor se apropie de Mary); Mary, făgăduiește că ai să stai acasă.

MARY (retrăgându-se din fața lui, dar păstrându-și ținuta hotărâtă): Diavolul s-a cuibărit în Salem Și trebuie să aflăm unde se ascunde.

PROCTOR: Lasă că scot eu acum Diavolul din tine

Vrăjitoarele din Salem – c. 1618 cu biciușca ăștia. (Se repede la ea agitând J vașa, dar Mary fuge, cu un țipăt strident.) MARY (arătând spre Elizabeth); Eu v-am safl azi viața.

ELIZABETH (încet): Am fost și eu învinuită vrăjitorie?

MARY (tremurând): S-a pomenit și numele dui neavoastră. Dar eu am spus îndată că nu v-văzut niciodată făcând farmece împotriva cui] și fiindcă stau la dumneavoastră mi-au dat cj zare.

ELIZABETH: Cine m-a învinuit?

MARY: Mi-am dat cuvântul, nu pot să spun. (Li Proctor.) Cred că acum n-o să vă mai purta rău cu mine. Nu-i nilci un ceas de când patr judecători și guvernatorul regelui au stat c noi la masă. Vă rog ca de-acum înainte să-n vorbiți frumos.

PROCTOR (cuprins de groază și aversiune): Du-t de te culcă.

MARY (bătând cu piciorul): Nu mai vreau să fii dădăcită. Am optsprezece ani. Sunt acum o ll mele în toată firea.

PROCTOR: Nu vrei să te culci? Atunci nu ti culca!

MARY: Vreau să mă culc.

PROCTOR (furios): Atunci noapte bună.

MARY; Noapte bună. (Iese nemulțumită, țără siguranță de sine. Proctor și Elizabeth se uiunul la altul, cu privirea fixă.)

ELIZABETH (încet): Lațul, lațul e gata să cada asupra noastră.

PROCTOR: Nu va cădea nici un laț.

ELIZABETH: Abigail vrea moartea mea. Am știut de la început că se va ajunge aici. PROCTOR (fără convingere): Nu iau dat crezare.

Ai auzit ou urechile tale. ELIZABETH: Și ce va fi mâine? Va continua să mă învinovățească pină ce-i va convinge. PROCTOR: Stai jos.

ELIZABETH: Vrea moartea mea, John, o știi prea bine!

PROCTOR: Șezi, îți spun. (Ea se așază tremurând. El vorbește liniștit, străduindu-se să-și păstreze capul limpede.) Trebuie să ne ținem firea, Elizabeth. ELIZABETH (ironică, socotindu-se pierdută).

— O, bineînțeles, bineînțeles! PROCTOR: N-avea niici o teamă. Mă duc să-1 caut pe Ezekiel Cheever. SăJi spun că tot ce se-ntâm-plă e o glumă proastă. ELIZABETH: John, cred că acum când sunt atâtea femei în temniță n-o să-ți mai fie de ajuns ajutorul lui Cheever. Dacă mă iubești, du-te, te rog, la Abigail. PROCTOR: Ce să-i spun lui Abigail? ELIZABETH (cu afecțiune): Fă-o pentru m'ine, John. Tu nu știi cum sunt fetele astea tinere. Poate că i-ai făgăduit o dată ceva... PROCTOR (luptând împot riva mâniei sale): Ce să-i făgăduiesc?

ELIZABETH: D în gură sau numai din ochi, poate că i-ai făgăduit vreodată ceva... Și poate de asta vrea acum să mă omoare, ca să-mi ia locul. (Din cauza mâniei sale în continuă creștere, Proctor nu poate să scoată un

cuvânt.) E do-r*nta ei cea mai înfocată, John, o ştiu. Ar fi „j., „nnrâOR ' | Sunt atât de josnic, femeie? Ma socotut sa dea o mie de nume. De ce 1-a., PR°Ci, I „ „ ^ ipoW într-adevăr atât de josnic?

Tocmai pe al meu? E oarecum nrirnpiiiiirwl 1 * ~tţ m., „„.

, n pnmejaioş | „areTH: N-am spus niciodată ca eşti josnic.

Dai un astfel de nume. Eu nu sunt Sarah G”g^oR: De ce mă învinuieşti atunci, că i-aş fi care doarme prini şanţuri, nici o beţivă cu n? R°^ aduit ceva acestei fete? Făgăduiala pe care o tea slaba ca Edith Osburn. N-ar fi îndrăzniţi. L* un armăsar unei iepe, asta i-am făcut-o.

Învinovăţească o nevastă de fermier, dacă n, FL1ZABETH: Atunci de ce te-nfurii când îţi spun fa urmărit iun anume folos. Se gândeşte săi 0 sfărâmi?

Ia locul, John! S~„J., ~.,. – „+ nDftrTnD „ţ..., PROCTOR: Fnndca tu eşti convinsa ca mint, iar

PROCTOR: Nu se poate gmdi la așa ceva! (Ş, 1 eU sunt 9ince. R. Dar nu mă mai apăr. Văd acum ca așa e.). „„, ci i7”ddtu j x”x ca mmtea ta e învăluita de singura rătăcire a

ELIZABETH (cu judecata): John, i-ai arătat vre Vlieţii mele şi că n-o voi putea niciodată limpezi.

Data, cit de cit, ca o dispreţuieşti? De câte oELIZABETH (strigând): O poţi limpezi spunând că DJ^rn 3 te înr0? EŞtisânt singura ta nevastă şi alta în afară de mine f*^ (tm)* L P<? Te. Ca dm C3UZa ^re? Ellii melenu vei cunoaşte. Un ghimpe al ei mai este încă nnS^o W. Fgfă °ă ^ U dă 311 întek înfipt în sufletul tău, John Proctor, şi tu o ştii PROCTOR: Dar tu? Tu ce înţeles îi dai? Prea bine!

ELIZABETH (concedând): Că ţi-e puţin ruşine i, ~ j

— F 1 luşuic, ii (Deodată apare în uşă – ca din senin – o faţa CU mine, Când e ea pe aproape. Siluetă. Ei tresar uşor. E pastorul Hale. Este

PROCTOR: Când ai să mă cunoşti o dată, femeieB pu^in schimkat – ceva mai reţinut – şi țiPiatră să fi fost şi tot aş fi crăpat de 'ruşine W nuta lui trădeaxă acum oarecare îngăduinţă, astea şapte luni! Chiar remuşcam)

ELIZABETH: Atunci du-te şi spune-i că est, pr^0^ f8(tm) „„, „ târfa. Onice făgăduiala i-ai fi făcut sfarn-i, (° \$ub ltnPresui celor petrecute): A. John, dezleagă-te de ea. Domnule pastor Hale. Bună seara, domnule pasPROCTOR (printre dinţi): Bine. Am să mă dulHAT v^ffT^T°e' P, °ft! M' (Se duce să-şi ia puşca.) răat Nădăjduksc Ca nU V„am SpC”

ELIZABETH (tremurând, plină de spaimă): O, c ELIZABETH: Nu, nu, numai că n-am auzit nici Ce S'lla! Un tropot de cal

PROCTOR (întors spre ea, cu puşca în mină): A,, HALE: Dumneata eşti doamna Proctor > s-o blestem mai cu foc decât toate vâlvătăile: ^ PROCTOR: Da Elizabeth dului. Dar nu începe iar cu bănuielile tale. HALE r;”w;„ ' , u cn7.... NCni „. -”,. -> n., iwtina capul, apoi): încă nu va culcaţi, ELIZABETH: Bănuielile mele? Doar eu te-afl nu-i așa?

Rugat.

PROCTOR (punându-şi la o parte puşca): L. Perească Domnul să fie învinuită o astfel (Hale înaintează în cameră. Iar Proctor, pen} de femeiei s-a pomenit doar numele. A-şi explica tulburarea.) Nu suntem obişnuiţi ^ABETH

(încercând să râdă): Nădăjduiesc că primim oaspeți după ce se întunecă, dar
dun_0 sg erezii niciodată că Rebecca a făcut vreun neața ești binevenit. Nu vrei
să șezi, domni jeo-ământ cu Diavolul. Hale?: Doamnă, orice e cu puțință.

HALE: Da. (Se așază.) Șezi, doamnă Proctor. PROCTOR (uimit): Cred că
nu vorbești serios i „ >K x s, TȚ, j” t p | Domnule Proctor, trăim niște timpuri
foarte (Ea se așază fara să-și ia ochi de la el. UrHALt. _ . V mează o pauză, în
cursul căreia Hale își ro- – ciudate. Nimeni nu se mai poate îndoi că pu-tește
privirea prin cameră.) terile întunericului au pornit un monstruos asalt

PROCTOR (pentru a rupe tăcerea): Bei un nai, împotriva acestui târg.
Dovezile sunt prea multe de cidru domnule Hale? Pentru a tăgădui acest lucru.
Sunteți de acord?

HALE: Nu, îmi tulbură stomacul și mai am tPROCTOR (evaziv): Nu mă
pricep la astfel de drum de făcut astă-seară. Șezi, domnule; lucruri. Dar e greu
de crezut că o femeie atât tor (Proctor se așază.) N-am să vă țin mi de cucernică
ar putea – după șaptezeci de ani Viu la dumneavoastră cu o anumită sarcin de
evlavie – să fie, în taina, o unealtă a DiaPROCTOR: Din partea tribunalului?
HALE^Da. Totuși ou poți tăgădui că Diavolul. Este

HALE: Nu, nu, pe care mi-am asumat-o eu insun foarte tare în viclenii.
Deocamdată nu se gân-fără a fi împluternicit de tribunal. Ascultai ^ te nimen} s-
O învinovățească și știu că nici (Hi umezește buzele.) Nu știu dacă ai aflai < nu
se va aj. Unge vreodată acolo. (Pauză.) numele soției dumitale a fost pomenit azi
M.am gând (it) domnule Proctor, să vă pun, fața tribunalului. Dacă-mi
îngăduiți, câteva întrebări, care privesc

PROCTOR: Da, domnule Hale, ne-a comunic caracterul creștin al acestei
case.

Fata noastră din casă, Mary Warren. Sânte: PROCTOR (rece, mânios): Nu
ne temem de nici foarte uimiți. O întrebare, domnule Hale.

HALE: După cum știți, eu sunt străin aici. Și | HALE: Bine atunci. (Se
așază mai comod.) în con-neștiința mea îmi vine greu să-mi fac o părefl dica pe
care o ține pastorul Parris, bag de despre cei învinuiți în fața tribunalului. B
seamă că te duci rar la biserică, aceea am umblat toată după-amiaza și acu'l
Pî*OCTOR: Nu, domnule Hale, te înșeli, seara, din casă în casă – viu acum de la
R ^ALE; De douăzeci și șase de ori în șaptesprezece beeca Nurse... Luni,
domnule Proctor. Asta trebuie să recunoști

ELIZABETH (însălmântată): A fost și ea și dumneata că-i destul de rar.
Vrei să-mi exnuită de vrăjitorie? Plici absența dumitale?

Domn,,1 v^^roșind * necaz, dar tncercind sa zm-3ROCTUK, u,,,. OcWl
dumneata?

Parris să pună mina pe copilul meu. Omul acesta 'harul divin. Șu nu as
ia „ PROCTOR: N-am știut că trebuie să dau so acestui om dacă mă duc sau nu
la bisv-r; văd

Nevasta mea a fost toată iarna bolnavă. CUIld asta. ^ măsură să
hotărăști

HALE: Mi s-a spus. De ce n-ai venit însă șina^, p. Nu dumneata eșă t _
are

PROCTOR: Am venit de câte ori am putut și. Jfcest lucru, domnule Proctor. E pastor, dec n-am putut, m-am rugat aici acasă.

HALE: Casa dumitale nu e biserică, domnule P (tm) c...., Re bănuiești dumneata tor. Știi ce spune dogma... Beasca) | ^e Ucmu., nimicC

PROCTOR: Da, domnule pastor, știu. Și tot HALE: Nu bănuiesc mmic, absolut ^ spune și că un pastor se poate ruga lui DumppoCTOR '| Eu am D zeu și fără sfeșnice de aur. Râcii, eu am pus ușie...

HALE: Ce sfeșnice de aur? HALE: Da? Asta-i un semn „: udecata asuPROCTOR: De când am clădit, biserica aceasta, PROCTOR: Poate ca m-am „priprii ^ ^ am fi altar, aiu fost sfeșnice de aramă. Francis Nut pra acestui om, dar asta nu în | blnuiești, le făcuse și trebuie să știți că niciodată n-a fo vrut vreodată să jignim re igu.

Atins vreun metal de niște mâini mai pricepu; nu-i așa, asta?

Nu.

Dar reiese

A venit însă Parris, și timp de douăzeci de să: HALE (țără a ceda cu toiul): Nu. Tămâni n-a predicat decât despre sfeșnicele I o oarecare răceală față de biserică, din toată aur, până ce – în cele din urmă – le-a obț purtarea dumitale, domnule Proctor. Nut. Muncesc la câmp din zorii zilei până se las ELIZABETH: Cred că am fost poate prea aspri noaptea, și îți spun pe față că atunci când I cu pastorul Parris. Asta nu înseamnă însa ca uit la altar și îmi văd banii sclipind în dreai am trecut de partea Diavolului.

I HALE (dă din cap, cumpănind acest lucru, apoi ca și cum ar supunc-o unei tainice încercări): Cunoști poruncile Domnului, Elizabeth? ELIZABETH (fără șovăială, chiar cu ardoare): De bună seamă că le cunosc. Viața mea este fără de prihană, domnule pastor. Sunt o credincioasă creștină protestantă.

HALE: Și dumneata, domnule Proctor?

Eu – vreau să cred, și în stânga lui, mi se oprește rugăcăunea gâtlej, domnule pastor, mi se oprește în gât< Mă gândesc uneori că omul ăsta visează cat drale în locul caselor de rugăciune de lemn.

HALE (reflectează, apoi): Și! Totuși, domnule Pr” tor, un creștin trebuie să vie duminica la în răca. (Pauză.) Spune-mii, te rog, aveți trei cop'

PROCTOR: Da, trei băieți.

HALE; Cum se face că numai doi din ei sunt H tezați?

PROCTOR (vrea să vorbească, șovăie, apoi ca cum nu s-ar mai putea reține): Nu vreau '

PROCTOR (șovăind puțin) domnule pastor., HALE (se uită la figura ei sinceră, apoi la John, pe urmă): Vrei să fii atât de bun să le spui.

PROCTORPoruncile > *”fTH (neputându-se reține): Domnule pasHALE: Da.! ^03 w Stoarce.) Te îndoiești de mine, nuPROCTOR (uitându-se într-o parte și începând., c rm cân* in

— Actulburat și evaziv): tu nu sun ji< transpire): Sa nu ucizi.,., c fuca,, iuuuim,? Mici. Iin<„a

HALE: ba. Secatorul dumitale, toamna p (tm) LjLs (tm)? A

PROCTOR (namdrmr pe degete): Să nu furi. Mea e să ^urez 'la amândoi sãnu râvnești la bunul aproapelui tău și să q luminarea uu> prOctor.) Noapte

bună faci ție chip cioplit. Să nu iei numele Domni nătate și belșug. (| în deșert; să nu ai alt Dumnezeu afară domnule Proctor. (Merge spre ușa.) mine. (Șovăind.) Să respecti duminica. (Tai, feuzABETH (cu un accent de desperare). T apoi.) Cinstește pe tatăl și mama ta. Să nu jf că ar trebui să-i spui, John. Strâmb. (Se împotmolește. Numără înapoi Ce anume?

Degete, știind că lipsește una.) Să nu-ți figLIZABETH (stăpânindu-și indignarea): Nu vrei chip cioplit. Să. J spUi?

HALE; Asta ai mai spus-o o dată, domnule Proclt ^ pauză Hale ^ uită întrebător la

PROCTOR (încurcat): Da. (Caută desperat.) Proctor.)

ELIZABETH (delicat): Să nu-ți înșeli nevasi OCTOR (cu greutate): Nu am nici un martor Johnoi nu pot dovedi nimic... Doar dacă sunt crezut

PROCTOR (ca atins ta inimă de o săgeată neu ' ^ Știu totuși foarte bine că îmbolnăzută): Da. (încercând să bagatelizeze – i {etelor, N. Are nici o legătură cu vrăjiHale.) Vezi, domnule pastor, împreună le ști! | pe toate. (Hale se uită la Proctor, străduim. ', MțH legătură> du-se să-i pătrundă sufletul. Stinghereala! 1 HALE (rămâne încremenit pe lot) N a <Me: n, f>r. X- 1,, „PROCTOR: Pastorul Parris le-a prins ziDeugum

Proctor crește.) E o neînsemnata greșeala, erer ^V. Cariat și s-au oalc j- 1.' 7,, n, 'M du-se în pădure. Atunci s-au speriat și sau

HALE: Doctrina religioasă, domnule Proctor, es|. A. F

JBH SCTI'Tltvt o cetate. Nici o crăpătură a unei cetăți nu poal fi socotită neînsemnată. (Se scoată vizibil ftm (Pauza.) mântat. Face câțiva pași, adâncit în gânduri.) HALE: Cine ți-a spus asta? PROCTOR: Sub acoperișul ăsta Diavolul n-are ni' PROCTOR (șovăie, apoi): Abigail Williams.

Un Părtaș. HALE: Abigail.

HALE: Mă rog pentru asta, mă rog din tcai' pRqqtqiR. R} a inima. (Se uită ta amândoi încercând să zW ^ '. _ +- bească, fără însă a-și putea ascunde temerile-! (înmărmurit): Abigail Williams ți-a spu.

Șl acum vă urez noapte bună. Ca n~are (tm) ci 0 leSătura cu vraJ, tona ' PROCTOR; Da. În aceeași zi în care ai sos'l fi neața., ție Că e un moment

critic și lupta cu

HALE (neîncrezător): De ce... De ce ai tăcut ^Zrslmea sa atât împotriva lui Hale cit și acum? 1 aVtriva lui însuși, pentru a răspunde); Nu

PROCTOR: N-am știut până astă-seară ca, r JTce am spus. Poate să o ti spus^ M-am gânteala asta a cuprins tot târgul. & dacă pot exista vrăjitoare – și nu pot crede

HALE: Sminteală? Eu însumi am interogat-o că ar fi acum printre nor.

Tituba, pe Sarah Good și pe multe altele tfALE: Așadar nu crezi.

Au mărturisit că sunt aliate cu Diavolul. T0>RoCTOR: Nu mă pricep în lucrurile astea Blau mărturisit. Blia vorbește de vrăjitoare și nu vreau sa le ta „ PROCTOR: Nu-i de mirare, dacă făgăduind ar găduiesc.

Fost spânzurate, mu? Sunt oameni care jură or^ALE: Și dumneata, doamnă? Ca să nu fie spânzurați. Nu te-ai gândit la ^bjzABETH: Eu... Nu pot să cred în vrăjitoare. HALE: într-adevăr... M-am gândit. (E propria4ALE (îngrozit): Nu poți?

BZ^'pt-tnr f, Ultâ ^ IU ^ROCTOR: II împingi pe un drum greșit, Elbaoein ia rroctor.) Și, ai declara asta în fj.

Tribunalului? Beth! „„.

PROrTOR M„ M AELIZABETH (lui Hale): Nu pot sa cred, domnule T T 5mdlttSakaPar în ^ „* pastor că Diavolul poate pune stăpânire pe suHALE Ai ' „ S”° ^ „tul unei femei care a mers întotdeauna pe

PPOPTAP Kt” – j – drumul cel drept cum am mers eu. Știu ca sunt TOR? Ntreb dacă spus; ° ^ ci-tită? *| dacă crezi că aș putea să bTnal și mă mtrT „ f * d * „ f- „umai bine pe lume și totuși în taină să fiu

Dunal. Ț, i ma întreb acest lucru când văd cu,„ „.

— H -nnn domnule un atât de chibzuit slujitor al Domnului ca dur ailata cu Dwvolultr6bU'e 5341 SpUn> neața se îndoiește de o femeie care nioiodat pastor' că eU Una nU. <i...

N-a mințit și nu va putea minți, și despre caHALE: Dar> doamnă, crezi totuși ca exista vraji-toată lumea știe că n-ar putea face acest Inert toareAtunci desigur că șovăi puțin, domnule pa-to ELIZABETH: Dacă crezi că și eu sunt una din ele, Nu sunt un nebun. Atunci îți spun că nu există nici! O vrăjitoare.

HALE (calm – impresionat): Să vorbim desealeHALE: Desigur că nu te ridici împotriva evanghe-Proctor. Mă îngrijorează un zvon. Se zice c Hei, a evangheliei...

Nu crezi că ar putea exista vrăjitorie. E a<l' PROCTOR: Ea crede în evanghelie, cuvânt cu cuV d Tei Ir vânt! (cu an ns i {0mc> numai pe jumătate con-ELIZABETH: Întreab-o pe Abigail Williams ^Cl* l L învinuita de omor! (Citează, ironiC. Pre evanghelie, nu pe mine. Udatul de arestare.) „De omor nefiresc ai (Hale se uită „x la ea.) pTuncil°r doamnei Putnam.” Ce trebuie să fac, PROCTOR: Nici pi ImM J'^J L O*„ * „* iască de ev-ghet^omn* PstoW„*); ^ și Rekcca „, casă cieștmeasca, dom ^nealtă a Diavolului, n-at mai rămâne nlmic care să aPere de Pieire lot ce e viețuitor pe această lume. Ai încredere în dreptatea tribunalului, sini convins că el o va trimite acasă.: rANCIS: Cum, erezii că va fi judecată? ÎALE (energic): Domnule Nurse, chiar dacă ni s-ar frânge inimile, n-avem încotro. Ni se dă o tainică lovitură, e o acțiune atât de isteț țesută, incit ar îi o nelegiuire din partea noastră să ținem seama de orice vechi considerații sau de prietenii. Am văzut atieea dovezi inspăimântă-toate la tribunal – Diavolul se află în Salem și ori încotro arată degetul acuzator, nu trebuie să șovăim să-l urmăm! >ROCTOR (mânios): Cum ar putea o astfel de fe-m; meie să omoare copiii?

Ținea sc ă.

HALE: Domnul să vă aiibă în pază. Botezați grabă al treilea copil, duceți-vă în fiecare mână la biserică și nu călcați poruncile I nu lui... Cred că... (Giles Corey apare în ușă.) GILES: John!

PROCTOR: Ce s-a întâmplat, Giles? GILES: Au luat-o pe nevastă-mea. (Intră Fra

Nurse.) Și' pe Rebecca lui! PROCTOR (lui Francis): Rebecca e în temu FRANCIS: Da, a venit Cheever și a luat-o în ruta lui. Venim acum de la temniță. Nu n lăsat nici măcar să le vedem

ELIZABETH pastor.

FRANCIS (ducându-se la Hale): Domnule pal Nu poți să vorbești dumneata cu viceguveJ torul? Sunt convins că se înșală...

HALE: Liniștește-te, te rog, domnule Nurse.

FRANCIS bisericii, domnule pastor... (arătând spre „IALE (chinuit). Omule gândește-te că, pină în ceasul; n care a căzut, și Dumnezeu l-a socotit pe Diavol o podoabă a cerului. JILES: Domnule pastor, n-am spus niciodată că nevastă-mea ar îi o vrăjitoare. Am spus numai că citește cărți.

Devasta mea și-a închinat toată ^ALE: Domnule Corey, cum sună învinuirea împotriva soției dumitale?

Forev nimeni nu poate h țiiLES: Blestematul ăla de Walcott a pârât-o. Vezi IP?) și Marina w^j',.

De Dumnezeu ca Martha. Dumneata, acum patru, cinci ani a cumpărat de aproape Rebeccăi, di-* la nevastă-mea un porc și. Curând după asta, HALE: Ce învinuire i se anuce iv

Nurse?

Nu știu nimic despre asta! (Lui Cheever.) Când a fost învinuită?

Porcul a murit. Vine atunci înfioat la ea cere banii înapoi. Dar Martha mea îi spj „Walcott, dacă n-ai destul cap să hrane? T! HEgvER: Mi s-au dat astă-seară șaisprezece or-porc așa cum trebuie, n-o să ai niciodată p ^ de arestare, domnule pastor, și unul este mulți.” Acum se duce la tribunal și se pi, ea că din ziua aia și până azi nu-i mai trăiește r0^țOR: Cine a învinuit-o?

CHEEVER PROCTOR un porc mai mult de patru săptămâni. Vrăjește Martha mea cu cărțile ei.

Abâgail Williams.

Și ce dovadă a adus? Ce dovadă? * CHEEVER (rotindu-și privirea prin odaie): Domnule Proctor, am foarte puțin timp. Tribunalul mi^a poruncit să-ți scotocesc casa, dar nu-mi place să scotocesc casele oamenilor. Ești te rog bun să-mi dai păpușile nevastei dumitale? PROCTOR: Ce păpuși?

PROCTOR: Sper că nu vii din partea tribunakELIZABETH: Numai am păpuși de când enam (Intră Ezekiel Cheever. Tăcere și spaimă nerală.)

CHEEVER: Bună seara, Proctor. PROCTOR: Bună seara, domnule Cheever. CHEEVER: Bună seara la toți. Bună seara, dj nule pastor.

Proctor. După cum știi: mică.

CHEEVER (jenat, uitându-se spre pervazul vetrei, unde se ațtă păpușa lui Mary Warren): Văd acolo o păpușă, doamnă Proctor. ELIZABETH: O! (Se duce acolo.) Asta e a lui Mary.

CHEEVER: Ba da, acum grefier. (Intră paznicul Herrick. Arc treizeci de ani și este în clipa de față întrucâtva stingherit.)

GILES; Ce păcat, Ezekiel, că un croitor cil cade, care ar fi putut să ajungă în cer, o să buiască să se chinuiască în iad. Fiindcă știi [CHEEVER (neîncrezător): Sunteți vă rog bună să bine că în iad ai să ajungi pentru ceea ce: mi-o dați? CHEEVER: Știi! Prea bine că trebuie să fac cec' ELIZABETH (i-o dă, apoi, adresându-se lui Hale): mi se spune. Știi prea bine, Giles. Și te-aș f A găsit acum tribunalul și un text despre pă-s să nu mă mai trimiți în iad. Nu-mi place saI Puși în biblie?

Asta, nu-mi place. (Cu toată teama de Proi CHEEVER (țintind păpușa cu precauție în mină): bagă mina în buzunar.) Crede-mă, Proctor! Mai aveți și altele?

PROCTOR: Nu, și asta de-abia astă-seară ne-a adus-o. Ce însemnătate are o păpușă? „CHEEVER: O păpușă... (răsucesc, cu precauție, Păpușa)... O păpușă poate să însemne... Sunteți vă rog bună să veniți acum cu mine, doamnă?

Că-mi viine foarte greu, dar legea e! (Scoate un ordin de arestare.) Am un ordin de arestare pentru nevasta dumitale. PROCTOR (tut Hale): Ai spus că nu a fost vinovată?

Vrăjitoarele din Salem – c. 4618

PROCTOR: Asta nu se poate! (Elizabethi.) Adu-o

| aici pe Mary. CHEEVER („încercând să angajeze s-o oprească pe Elizabeth): Nu, nu, nu trebuie s-o pierd din ochi. PROCTOR (dându-i mina la o parte); S-o pierzi și din ochi și din cap, Cheever. Adu-o pe Mary, Elizabeth. (Elizabeth se duce sus.)

HALE: Ce însemnătate are păpușa, domnule Cheever?

CHEEVER (întorcând păpușa înapoi și înapoi): Tribunalul spune că s-ar putea ca... (A ridicat rochia păpușii și ochii ei se măresc de uimire și spaimă.) O, priviți, priviți...

PROCTOR (întinzând mâna spre păpușă): Ce e?

CHEEVER (scoțând un ac lung din păpușă): Un ac! Herriek, Herriek, un ac! ^PROCTOR (mânos, zăpăcit): Ș? Ce înseamnă un ac?

CHEEVER (tremurându-i mâinile): Asta e rău pentru ea, Proctor, foarte rău... Până acum aveam oarecare îndoieli, Proctor, oarecare îndoieli, dar asta-i de rău. (Lui Hale, arătându-i acul.) Vezi. Domnule Hale, e un ac.

HALE: Ei și? CVi cu asta?

CHEEVER (tremurând, cu ochii holbați): Fata -'aceea, Abigail Williams, domnule Hale... Stătea

^ aseară la masă, în casa pastorului Parris, și a căzut deodată, fără un cuvânt sau vreun semn, la pământ. Ca o fiară răpusă, spune pastorul! Parris, și a scos un țipăt care ar fi muiat și inima unui taur. S-a repezit s-o ajute și a scos din trupul ei un ac adânc înfipt acolo de un lat de palmă. Întrebată cum de a ajuns acul acela acolo, a spus (acum către Proctor) că duhul nevastei dumitale i l-a înfipt. PROCTOR: Ea singură s-a-mpuns cu acul. (Lui Hale.) Sper că nu iei asta drept o dovadă, domnule Hale! (Hale tace, uimit de această dovadă.)

CHEEVER; E o gravă dovadă! (Lui Hale.) Găsesc aici la doamna Proctor o păpușă. Ești martor că ara găsit-o, domnule pastor. Și în trupul păpușii e ascuns un ac. N-aș fi crezut niciodată, Proctor, că am să văd o astfel de dovadă a iadului. De aceea, nu te mai împotrivi, căci altfel... (Elizabeth se întoarce cu Mary Warren. Cum o vede, Proctor o apucă de braț și o trage lângă Hale.)

PROCTOR: Ia spune, Mary! Cum a ajuns păpușa asta în casa mea?

MARY (însălmântată, foarte timidă): Gare păpușă? PROCTOR (arătând impacientat spre păpușa din mina lui Cheever): Păpușa asta, păpușa asta. RY (se uită la ea, evaziv): Eu cred că este a mea.

ROCTOR: E a ta, nu-i așa? ARY (fără să știe unde vrea sa ajungă): Da...

PROCTOR: Și cum a ajuns aici în casă? MARY (uitându-se la fețele tor încordate): Am fă-cut-o la tribunal și am dăruit-o aseară doamnei Proctor.

PROCTOR (lui Hale): Vezi acum, domnule pastor? HALE: Mary Warren, în păpușa asta s-a găsit un ac.

MARY (încurcată): N-am vrut să fac nici un rău! Domnule pastor.

PROCTOR (repede): Tu ai înfipt aoul ăsta în ea?

MARY: Da... Cred că eu...

PROCTOR (tui Hale): Ce mai spui aoum?

HALE (uitându-se cu băgare de seamă la Mary): Copilo, ești sigură că îți aduci bine aminte? Nu cumva îți poruncește acum să vorbești astfel o vnaică?

, MARY: O vnaică? Nu, domnule pastor. Am mintea cit se poate de limpede. Întrebați-o pe Susanna Walcott – ea a văzut cum coseam la tribunal. Sau, mai bine, întrebați-o chiar pe Abby. Abby a stat lângă mine când am făcut-o.

PROCTOR (lui Hale, arătându-l pe Cheever): Po-runcește-i să plece. Desigur că te-ai lămurit acum. Dă-l afară, domnule pastor.

ELIZABETH: Ce-i cu acul ăsta?

HALE: Mary – o învinuiești pe Abigail de o groaznică crimă.

MARY: Eu! Nu învinuiesc pe niimeni...

HALE: Abigail a fost astă-seară străpunsă cu un ac, care s-a găsit în trupul ei... ELIZABETH: Și ea mă învinuiește pe mine?... HALE: Da.

ELIZABETH (căreia i se taie răsuflarea): O, fata asta este o fiară! Trebuie stârpita de pe fața pământului.

CHEEVER (arătând spre Elizabeth): Ai auzit, domnule pastor i Să fie stârpită de pe fața pământului! Ai auzit, Herrick!

PROCTOR (smulge deodată ordinul de arestare din mâna lui Cheever): Afară cu voi!

CHEEVER: Proctor, n-ai să îndrăznești să te atingi de ordin!

PROCTOR (răpind ordinul): Afară cu voi!

CHEEVER: Ai rupt ordinul de arestare al viceguvernatorului!

PROCTOR: Blestemat să fie viceguvernatorul! Afară din casa mea!

HALE: Dar Proctor, Proctor!

PROCTOR: Du-te cu ei, neputincios slujitor al Domnului!

HALE: Proctor, dacă e nevinovată, tribunalul...

PROCTOR: Dacă ea e nevinovată? De ce nu te întrebi niciodată dacă Parris e nevinovat, sau Abigail? Orice denunțator e un sfânt? S-au născut toți azi dimineață, curați ca degetul lui Dumnezeu? Am să vă spun eu ce se petrece în Salem... Bântuie răzbunarea... Toți suntem așa cum am fost întotdeauna în Salem, dar niște fete smintite poruncesc acum în colonie și răzbunarea cea mai josnică dictează legea! Ordinul ăsta de arestare e o răzbunare. N-am să-mi las nevasta la bunul lor plac!

ELIZABETH: Am să mă duc, John!

PROCTOR: N-ai să te duci?!

HERRICK: Am nouă oameni afară. N-o poți opri. Trebuie să execut ordinul, John, n-am încotro.

PROCTOR (lui Hale, gata să se repeadă asupra lui): Ii lași s-o aresteze, fără să spui un cuvânt?

HALE: Proctor, tribunalul are dreptul...

PROCTOR: Pontiu Pi'liat! N-ai să te poți spăla pe mâini de acest păcat!

ELIZABETH: John... Cred că trebuie să mă duc. (El nu are puterea să se uite la ea.) Mary, pentru mâine dimineată este destulă pâine. După masă să coci alta. Ajută pe domnul Proctor ca și cum ai fi fiica lui – îmi datorezi asta, și, poate, mai mult. (Luptă împotriva lacrimilor care o năpădesc. Lui Proctor.) Când se trezesc copiii, nu le spune nimic... Să nu se sperie. (Nu mai poate continua.)

PROCTOR: Te aduc eu înapoi! Foarte ourând! ELIZABETH: Da, John, adu-mă!

PROCTOR: Ca o stâncă am să mă prăvălesc peste acest tribunal. Nu-ți fie teamă, ERzabeth!

ELIZABETH (cu multă teamă): N-am să mă tem. (își rotește privirea prin odaie, ca și cum ar voi să și-o întipărească în minte.) Copiilor spune-le că m-am dus la o rudă bolnavă. (Iese, urmată de Herriek și Cheever. O clipă; Proctor se uită după ei din pragul ușii. Se aude zăngănitul lanțurilor.)

PROCTOR: Herriek! Herriek! N-o pune în fiare! (Se repede afară. Din culise.) N-ai s-o pui în fiare, afurisitule! În lături! Nu vă las! Nu vă las s-o puneți în fiare! (Alte glasuri se ridică împotriva lui. Cuprins de căință și îndoială, Hale își întoarce privirea de la ușă, pentru a nu mai vedea ce se petrece afară. Mary Warren izbucnește în lacrimi și se așază plângând.)

GILES (strigând către Hale): Și acum mai taci, domnule pastor? Totul e o minciună, știi foarte bine că totul nu e decât o minciună! Ce mai aștepti, domnule pastor? (Proctor este adus înăuntru de Herriek și de alți doi oameni, pe jumătate tras, pe jumătate împins.)

^PROCTOR: Ți-o plătesc eu, Herriek, n-avea grijă l l ți-o plătesc eu.

HERRICK (gâfâind): Pentru Dumnezeu, John, n-am ce-i face. Trebuie să le pun pe toate în lanțuri. Acum stai aici înăuntru până ce plec! (Iese împreună cu cei doi oameni.) ALE (pradă unei mari îndoieli); Domnule Proctor...

PROCTOR: Piei din ochii mei i HALE: Potolește-te, Proctor, potolește-te! Tot ceea ce știi în favoarea ei, nu voi șovăi să spun în fața tribunalului. Dacă e vinovată sau nu, asta nu pot să spun – fiindcă nu știu. Gândește-te însă bine: lumea e ca turbată și nu ajută la o nimic să atribui totul răzbunării unei fete.

ROCTOR: Ești un laș! Chiar dacă ai fi fost hirotonisit cu lacrimile lui Dumnezeu, acum tot nu ești altceva decât un. Laș. ALE: Proctor, nu pot să cred că Dumnezeu s-ar fi mâniat atât de groaznic pentru o pricină atât de mică. Temnițele sunt pline, judecătorii noștri cei mai mari s-au adunat în Salem, și ștreangul e pregătit. Trebuie să căutăm niște pricini mai grave. S-a comis poate vreodată o crimă care n-a ieșit până acum la iveală? Vreo atrocitate? Vreun tainic păcat strigător la cer? Gândiți-vă cu toți care ar putea fi cauza și lăsa-ți-mă să vă ajut s-o găsiți. Căci asta este calea voastră, credeți-mă, asta este singura voastră scăpare acum când lumea e atât de tulburată. (Se duce la Giles și Francs.) Sfătuiți-vă între voi; gândiți-vă, ce a putut dezlănțui atâta urgie asupra orașului vostru. Mă voi ruga lui Dumnezeu să ne deschidă ochii. (Iese.)

FRANCIS (încrăenit de cuvintele lui Hale): N-am auzit niciodată să se fi făcut vreă crimă în Salem.

PROCTOR (cuvintele lui Hale l-au pătruns): Lasă-mă singur, Francis, lasă-mă singur. GILES (tremurând): Spune, John... Suntem pierduți?

PROCTOR: Du-te acum acasă, Galeș... Vorbim mâine.

GILES: Gândește-te bine, ce-i de făcut. Venim de dimineață, nu?

PROCTOR: Da. Du-te acum, Giles. GILES: Noapte bună. (Giles Corey și Francis Nurse ies. Scurtă pauză.)

MARY (cu un glas plin de sfială): Domnule Proctor, i se va da negreșit drumul, (imediat ce își va dovedi nevinovăția. PROCTOR: Vii cu mine la tribunal, Mary, să le spui adevărul? MARY: Nu pot s-o învinuiesc pe Abigail. PROCTOR (ducându-se amenințător spre ea): Ai să spui tribunalului cum a ajuns aici această păpușă și cine a înfipt acul în ea MARY: Mă va ucide, dacă spun asta. (Proctor se apropie de ea.) O să spună că v-ați înșelat nevasta, domnule Proctor. PROCTOR (stând pe loc): Ți-a spus! MARY: Știam. Vă minimește dacă spune acest lucru.

PROCTOR (încet și cu profund dezgust de el însuși): N-nare decât. Dar atunci se termină și cu sfîntenia ei. (Mary se îndepărtează de el.) Ne vom prăvăli împreună în prăpastie. Tu să spui tribunalului tot ce știi. MARY (însălmântată): Nu pot. Se vor întoarce împotriva mea. (Proctor înaintează și o prinde de mână, în timp ce ea repetă: „Nu pot, nu pot!”)

PROCTOR: Elizabeth nu trebuie să moară din pricina mea! Să știu de bine că-ți smulg limba din gură, dar femeia asta minunată nu va muri din cauza mea! MARY (încercând să se smulgă din mâinile iui):

Nu pot, nu pot! PROCTOR (apucând-o de beregată, ca și cum ar voi s-o sugrume): Astămpără-te o dată, astim-pără-te! Cerul și iadul se războiesc acum deasupra capetelor. Noastre și toată fățărnicia noastră de până azi a fost smulsă din rădăcină... Astămpără-te o dată! (O zvîrte pe jos și, în timp ce Mary suspină: „Nu pot, nu pot!”, el se îndreaptă, cu privirea fixă, spre ușă; apoi aproape numai sieși.) Totul e așa cum a fost de când lumea, numai noi sintern acum despuiați de orice veșminte. (Merge cu ochii în sus ca și cum ar înfrunta o mare urgie.) Da, goi-goluți! Și vântul, vântul de gheață al Domnului începe să bată! (Mary suspină într-una: „Nu pot! Nu pot! Nu pot!”)

CORTINA

ACTUL III

Sacristia casei de rugăciune din Salem, care servește acum drept anticameră a tribunalului. La ridicarea cortinei, încăperea este goală. Razele soarelui se revarsă înăuntru prin două ferestre înalte din fund. E o încăpere sobră, însălmântătoare chiar, cu grinziile ei grele și ieșite în afară și cu pereții ei din scânduri de diferite lățimi. În dreapta, două uși ducând în sala de rugăciune, unde se țin ședințele tribunalului. În stingă, altă ușă, care duce afară. O bancă simplă în stânga, alta în dreapta. În mijloc, o masă lungă de consiliu, cu scaune împrejur și un jilț greu. Prin zidul despărțitor din dreapta se aude glasul acuzatorului, al judecătorului Hathorne, care pune o întrebare; apoi un glas de femeie – al Marthei] Corey – care răspunde.

GLASUL LUI HATHORNE: Martha Corey, tribunalul e în posesia unor dovezi neîndoielnice că ai citit cărți de ghicit viitorul. Tăgăduiești acest lucru?

A GLASUL MARTHEI: Sunt nevinovată. Nu sunt o vrăjitoare. Nu știu ce este o vrăjitoare. GLASUL LUI HATHORNE: Atunci de unde știi că' nu ești o vrăjitoare?

GLASUL MARTHEI: Dacă aș fi fost, aș îi știut. GLASUL LUI HATHORNE: De ce chinuiești pe acești copii?

GLASUL MARTHEI: Nu-i chinuiesc. Resping această învinuire.

GLASUL LUI GILES (răcnind): Am dovezi pentru tribunal! (Exclamații agitate ale asistentei.)

GLASUL LUI DANFORTH: Stai la locul dumitale.

GLASUL LUI GILES: Thomas Putnam umblă să ne ia pământul!

GLASUL LUI DANFORTH: Paznic, dă afară pe acest om!

GLASUL LUI GILES: Tot ce-ați auzit sunt rmiociunt, minciuni! (Exclamațiile se transformă în răcnete.) GLASUL LUI HATHORNE: Arestați-1, excelență! GLASUL LUI GILES: Am dovezi. De ce nu vreți să le ascultați? (Ușa se deschide și Giles intră în sacristie, adus aproape cu forța de Herrick.)

GILES: Ia mâinile de pe mine, afunisitule! Dă-mi drumul! HERRICK: Giles, Giles! GILES: Dă-te la o parte! Aduc dovezi... HERRICK: Nu poți să intri în sala tribunalului, Giles. (Hale intră din sala tribunalului.)

HALE: Liniștește-te, te rog, o clipă. GILES: Du-te înăuntru, domnule pastor, și cere să fiu lăsat să vorbesc.

HALE: O clipă, domnule Corey, o clipă. GILES: îmi spânzură nevasta! (Intra judecătorul Hathorne. Are șaiszeci de ani și este un om îndârjit, neîndurător.)

HATHORNE: Cum îndrăznești să faci gălăgie în sala tribunalului? Ai înnebunit, Corey?

'GILES: N-ai ajuns încă mare judecător la Boston, Hathorne. Nu mă face pe mine nebun! (Intră viceguvernatorul Danforth, un om de șaiszeci de ani, urmat de Ezekiel Cheever și de Parris. La intrarea lui, se produce tăcere. Se duce imediat la Giles, care se așteaptă la un acces de mânie.)

DANFORTH (uitându-se drept, în ochii tui Giles):

Câine este acest om? PARRIS; Giles Corey, excelență, cel mai arțăgos ins...

GILES (lui Parris): Pe mine m-a întrebat și sunt destul de vârstnic ca să răspund! (Lui Danforth, care îl scrutează, cu un zâmbet anevoios.) Numele meu este Corey, excelență, Giles Corey. Am șase sute de pogoane de pământ și pădure și sunt bărbatul femeii pe care o osândiți acum. (Arată spre sala tribunalului.)

DANFORTH: Șt crezi că o poți cumva ajuta cu purtarea asta necuviincioasă?... Pleacă acum. Numai vârsta dumitale înaintată te apără de temniță.

GILES: Vi s-au spus numai miinciunii despre nevasta mea, excelență, și...

DANFORTH: Iți îngădui să hotărăști ce trebuie și ce nu trebuie să creadă acest tribunal?

GILES: Excelență, nimeni nu se gândește să nu vă acorde tot respectul cuvenit...

DANFORTH: Respect! Asta-i curată răzvrătire. Știi că te afli în fața tribunalului suprem al acestei provincii? GILES (începând să plângă): N-am spus decât că citește cărți, excelență, și au venit de mi-au luat-o de acasă pentru... DANFORTH (nedumerit): Cărți? Ce fel ide cărți? GILES (printre suspine deznădăjduite): E a treia mea nevastă, excelență... Niciuna din celelalte nu citea atâtea cărți și am vrut să știu de ce, înțelegeți, dar despre vrăji n-am spus niciodată ceva. (Plânge cu hohote.) Am păcătuit față de ea, am păcătuit față de ea. (își ascunde, rușinat, obrazul.) (Danforth tace, plin de considerație.)

HALE: Excelență, spune că are dovezi temeinice în apărarea soției sale. Cred că, pe bună dreptate, ar trebui...

DANFORTH: Să și le depună atunci sub prestare de jurământ. Cunoști desigur procedura noastră, domnule Hale. (Lui Herrick.) Evacuează sala.

HERRICK: Hai, Giles. (/împinge afară, cu menajamente.)

FRANCIS (care a intrat între timp din sala tribunalului): Suntem deznădăjduiți, excelență. De trei zile venim într-una aici și nu ne ascultă nimeni.

DANFORTH: Cine este acest om? FRANCIS: Francis Nurse, excelență.

HALE: Bărbatul Rebeccăi Nurse, care a fost condamnată azi dimineață.

DANFORTH: Da! Să'n't uimit să te văd luând parte la această răzvrătire. Am auzit numai lucruri bune despre dumneata, domnule Nurse. HATHORNE: Cred, excelență, că ar trebui amân-doi arestați pentru lipsă de respect față de tribunal.

DANFORTH (lui Francis): Așterne-ți cererea pe hârtie și, la timpul potrivit, o voi... FRANCIS: Excelență, avem dovezi neîndoielnice.

Ferească Dumnezeu să nu țineti seama de ele.

Tot ce au spus fetele sunt minciuni, excelență, minciuni. DANFORTH: Ce-ai spus?

FRANCIS: Avem dovezi, excelență. Toate mint. (Danforth este indignat, dar se stăpânește.)

HATHORNE: Asta-i lipsă de respect, excelență, lipsă de respect!

DANFORTH: Liniște, domnule judecător. Știi cine sunt eu, domnule Nurse?

FRANCIS: Desigur, excelență, și cred că pentru a fi ceea ce sunteți, trebuie să fiți un judecător înțelept.

DANFORTH: Și știi că, din Marbtehead și până la Lynn, aproape patru sute de oameni zac în temniță pe temeiul iscăliturii mele?

FRANCIS: Eu...

DANFORTH: Și că șaptezeci și doi au fost condamnați la spânzurătoare pe temeiul aceleiași iscălituri?

FRANCIS: Excelență, niciodată nu m-aș fi g-jnd.it să spun una ca asta unui judecător atât de puternic, dar sunteți tras pe sfoară. (Giles Corey intră din stânga. Toate privirile se îndreaptă spre el, în timp ce le face semn lui Mary Warren și lui Proctor să-l urmeze. Mary tine ochii în jos și Proctor a apucat-o de cot, pentru a o împiedica să se prăbușească.)

ARRIS (uimit de apariția lui Mary); Mary Warren! (Se duce la ea și se apleacă către fața ei.) Ce cauți tu aici? PROCTOR (în timp ce-l dă la o parte pe Parris, cu un gest ocrotitor, calm, dar energic): Vrea să. Vorbească cu domnul viceguvernator. ANFORTH (uimit, lui Herrick): Parcă spuneai că Mary Warren zace bolnavă în pat? ERRICK: Da, excelență. Săptămâna trecută când m-am dus s-o aduc la tribunal mi-a spus că e bolnavă.

GILES: S-a luptat toată săptămâna cu conștiința ei, excelență, și vine acum să vă spună adevărul. DANFORTH: Cine este acesta? PROCTOR: John Proctor, excelență, soțul Elizabethej Proctor. PARRIS: Luați seama, excelență, omul acesta este un păgân.

[ALE (tulburat): Cred că ar trebui s-o ascultați pe această fată, excelență... 'ANFORTH (pe care Mary Warren a început să-l intereseze foarte mult, făcându-i semn cu mina lui Hale): Te rog. Ce vrei să ne spui, Mary Warren? (Proctor se uită la Mary, dar ea nu scoate nici un cuvânt.)

ROCTOR: N-a văzut niciodată duhuri, excelență! ANFORTH (foarte alarmat și surprins, lui Mary): N-ai văzut niciodată duhuri? GILES (cu ardoare): Nu.

PROCTOR (băgând mina în buzunar): A iscălii o mărturie, excelență...

DANFORTH (numaidecât): Nu, nu, nu primesc nici o mărturie scrisă. (Stă o clipă pe gânduri și apoi se întoarce spre Proctor.) Ascultă, domnule Proctor, ați comunicat, dumneata și prietenii dumitale, acest lucru, în târg?

PROCTOR: Nu.

PARRIS: Vin să răstoarne tribunalul, excelență! Omul acesta este...

DANFORTH: Te rog, domnule Parris. Știi, domnule Proctor, că tot acest proces se întemeiază pe convingerea că glasul cerului vorbește prin acești copii?

PROCTOR: Da, excelență, știu.

DANFORTH (reflectează, uitându-se la Proctor și întorcându-se apoi spre Mary): Și tu, Mary Warren, cum ai ajuns să te plângi împotriva unor oameni că fac farmece asupra ta?

MARY: Am mințit, excelență.

DANFORTH: Nu te aud.

PROCTOR: Spune că a mințit.

DANFORTH: Da? Și celelalte fete? Susanna Wal-cott și toate celelalte? Și ele mint?

MARY: Da, excelență.

DANFORTH (cu ochii mari): Da? (Pauză E derutat. Se întoarce spre Proctor, pentru a se uita la fața tui.)

PARRIS (plin de sudoare): Excelență, desigur că nu veți îngădui să se spună o minciună atât de mârșavă în fața întregului tribunal!

DANFORTH: Desigur că nu, dar mă surprind foarte mult că îndrăznește să vină aici cu un astfel de basm. Domnule Proctor, înainte de a

9b hotărî dacă trebuie sau nu să te ascult, am datoria să-ți spun următorul lucru: Arde aici un foc atât de fierbinte, încât rău-i rezistă nici o minciună. ROCTOR: Știu asta, excelență. IDANFORTH: Lasă-mă să continuu. Înțeleg foarte bine în ce stare sufletească poate fi un bărbat care vrea să-și apere soția. Ești convins însă, în cugetul dumitale, că dovezile pe care le aduci

sunt întemeiate? ROCTOR: Da. Și sunt sigur că vă veți da și dumneavoastră seama. IDANFORTH: Și vrei să dai în vileag acest lucru, în fața întregului tribunal și a întregului târg? ROCTOR: Da... Cu îngăduința dumneavoastră. ANFORTH (Incrunțnd privirea): Și unde vrei să ajungi cu asta? ROCTOR: Să-mi eliberez nevasta, excelență. ANFORTH: Nicăieri în sufletul sau. În cugetul dumitale nu stă ascunsă dorința de a submina acest tribunal? ROCTOR (fără nici o ezitare): Nu, excelență. HEEVER (dregându-și glasul, pentru a atrage atenția); Eu... Excelență... ANFORTH: Domnule Cheever. HEEVER: Socotesc de datoria mea, excelență... (Amical, lui Proctor.) Nu poți să tăgăduiești, Proctor. (Lui Danforth.) Când ne-am dus să-i luăm nevasta, a blestemat tribunalul și a rupt ordinul dumneavoastră de arestare. ARRIS: Auziți!

ANFORTH (lui Hale): Adevărat, domnule Hale? ALE (cu respirația tăiată): Da, adevărat.

— Vrăjitoarele din Salem – c. 4618 QJ

PROCTOR: A fost o pornire violentă, excelență.

Nu mi-am dat seama ce fac. DANFORTH (uitându-se scrutător la el):

Domnule

Proctor. PROCTOR: Da, excelență.

DANFORTH (uitându-se drept în ochii lui): Ai văzut vreodată pe Satana?

PROCTOR; Nu, excelență.

DANFORTH: Ești, în toate privințele, un creștin credincios? PROCTOR: Da, excelență.

PARRIS: Un creștin care nu vine nici măcar o dată pe lună la biserică!

DANFORTH (oprindu-se, curios): Nu vine la biserică?

PROCTOR: Nu-l prea iubesc pe pastorul Parris. Nu fac nici o taină din asta, Pe Dumnezeu însă îl iubesc din tot sufletul. E CHEEYER: Ară duminica, excelență!

DANFORTH: Ară duminica! „CHEEVER (scuzându-se): Trebuia s-o spun, Proctor. Sunt în slujba tribunalului, nu pot să ascund nimic.

} PROCTOR: Am arat o dată, sau de două ori, duminica. Am trei copii, excelență, și pământul meu a dat puțin rod până anul trecut.

S. GILES: Dacă e să spunem adevărul, nu e singurul creștin care ară duminica. HALE: Excelență, nu cred că-l puteți judeca pe temeiul unor astfel de mărturii. DANFORTH: Nu judec pe nimeni. (Pauză. Nu-l scapă din ochi pe Proctor care se silește să-i întâmpine privirea.) Am văzut lucruri înspăi mintătoare în cursul acestui proces, domnule Proctor. Am văzut oameni sugrumați în fața ochilor mei de duhuri; i-am văzut străpunși de ace și despicați de cuțite. N-am până acum nici cel mai mic temei să bănuiesc că fetele mă în-șală, înțelegi? PROCTOR: Nu vi se pare ciudat, excelență, că atâtea din aceste femei s-au bucurat până acum de cea mai bună reputație... PARRIS: Citești biblia, domnule Proctor? PROCTOR: Da, o, citesc.

PARRIS: Nu cred. Altfel ai fi știut că și Cain a fost un om cîlnstit ji totuși l-a ucis pe Abel.

PROCTOR: Da, asta ne-o spune Dumnezeu. (Lui Danforth.) Dar cine ne spune că Rebecca Nurse a ucis – prin farmece – șapte copii? Doar aceste fete, și Mary Warren va jura că ele au mințit. (Danforth stă o clipă pe gânduri, apoi îi

face semn lui Hathorne să se apropie. Hathorne se apleacă spre el și Danforth îi șoptește ceva la ureche. Hathorne dă din cap.)

HATHORNE: Da, ea e.

DANFORTH: Domnule Proctor, azi dimineață soția dumitale mi-a trimis o cerere în care declară că este însărcinată. ROCTOR: însărcinată! DANFORTH: Nici un semn nu adeverește însă acest lucru... A fost cercetată. PROCTOR: Dar dacă spune că e însărcinată, așa trebuie să fie. Femeia asta nu minte niciodată, excelență. ANFORTH: Nu minte? PROCTOR: Niciodată, excelență, niciodată.

DANFORTH: Ni s-a părut prea bine potrivită această veste, ca s-o putem crede. Totuși, dacă ți-aș spune acum căni mai dau un răgaz de o lună și că dacă semnele sarcinii vor deveni până atunci vădite, va mai trăi încă un an, până ce va naște – ce ai mai avea de spus? (Proctor tace, uimit.) Vorbește. Spui că singurul dumitale țel este să-ți salvezi soția. Ei bine, acum este salvată, cel puțin un an, și un an e lung. Ce spui, domnule Proctor? Dau imediat ordin. (Luptări-du-se cu el însuși, Proctor se uită la Francis și la Giles.) Renunți la aceste învinuiri?

PROCTOR: Nu cred să pot!

DANFORTH (cu o asprime aproape imperceptibilă în glas): Așadar tinzi mult mai, departe.

PARRIS: A venit să răstoarne tribunalul, excelență!

PROCTOR: Acești oameni sunt prietenii mei. Nevestele lor sunt și ele învinuite...

DANFORTH (schimbându-și brusc atitudinea); Sunt gata să aud dovezile dumitale, domnule Proctor.

PROCTOR: N-am venit ca să aduc nici o știrbire tribunalului, vreau doar...

DANFORTH (întrerupându-l): Herrick, du-te înăuntru și spune-le domnitor judecători Stoughton și Sewall să întrerupă procesul pentru o oră. Se pot duce ta han, dacă vor. Toți martorii și arestații rămân aici.

HERRICK: Da, excelență. (Foarte respectuos.) Dacă-mi îngăduiți, excelență, îl cunosc pe omul acesta de o viață întreagă. Este un om de treabă, excelență.

DANFORTH (indispus de această mustrare indirectă): Bine, paznic. (Herrick salută și apoi

ICO iese.) Și acum, domnule Proctor, ce dovezi ai pentru noi? Te rog să fii limpede, deschis ca bolta cerească și cinstit.

PROCTOR (în timp ce scoate câteva acte din buzunar): Nu sunt avocat, așa că...

DANFORTH: Cine-i curat la inimă, nu are nevoie de nici un avocat. Procedază așa cum crezi de cuviință.

PROCTOR (dându-i un act lui Danforth): Vă rog să citiți mai întâi această hârtie, excelență. Este un fel de certificat. Cei care l-au iscălit își exprimă buna lor părere despre Rebecca, despre soția mea și despre Martha Corey. (Danforth citește hârtia.) PARRIS (pentru a provoca sarcasmul lui Danforth): Buna lor părere! (Dar Danforth citește mai departe și Proctor prinde curaj.) PROCTOR: Toți sunt fermieri înstăriți și credincioși enoriași ai bisericii. (Atrăgându-i, cu

precauție, atenția.) Dacă binevoii să luați seama, excelență, toți le cunosc de mulți ani pe aceste femei și n-au zărit niciodată nici cel mai mic semn că ar avea vreo legătură cu Diavolul. (Parris se apropie nervos și citește peste umărul lui Danforth.)

DANFORTH (paircurgând lista cu ochii): Câte nume sunt aici?

FRANCIS: Nouăzeci și unu, excelență.

PARRIS (plin de sudoare): Ar trebui să fie aduși toți aici. (Danforth se uită întrebător la el.) Pentru cercetări.

FRANCIS (îremurmd de mânie): Excelență, mi-am dat la toți ouvântul că nu vor avea nici o neplăcere, dacă vor iscăli această hârtie.

PARRIS: E un atac direct împotriva tribunalului!

HALE (tui Parris, încercând să se stăpânească): Orice apărare e un atac împotriva tribunalului? Nu mai poate nimeni...?

PARRIS: Toți oamenii nevinovați și credincioși sunt mulțumiți de tribunalul din Salem. Numai aceștia murmură. (Lui Danforth.) Și cred că v-ar interesa să auziți dîln gura fiecăruia de ce e nemulțumit de dumneavoastră.

HATHORNE: Cred că ar trebui ascultați, excelență.

DANFORTH: Nu găsesc că ar fi neapărat un atac împotriva tribunalului. Totuși...

FRANCIS: Toți sunt buni creștini, excelență.

DANFORTH; Atunci desigur că n-au de ce să se teamă. (Li dă hârtia lui Cheever.) Domnule Che-ever, întocmește ordine de arestare pentru toți acești oameni – arestare pentru cercetări. (Lui Proctor.) Ei, domnule Proctor, ce alte mărturii mai ai pentru noi? (Lui Francis, care a rămas încremenit de spaimă.) Poți să șezi, domnule Nurse.

FRANCIS: I-am nenorocit pe acești oameni,. I-am... ^DANFORTH: Nu, bătrâne, nu i-ai nenorocit, dacă au cugetul curat. Trebuie să înțelegi însă că cine nu sprijină tribunalul e împotriva noastră... Nu există o cale de 'mijloc. Nu mai suntem pe vremea când răul se amesteca cu binele și înnegura pământul. Din mila Domnului, soarele s-a ridicat acum senin pe cer și cel care nu se teme de lumină, de bună seamă că-l va preamări. Nădăjduiesc că te numeri printre aceștia. (Mary Warren izbucnește deodată în plâns.) Văd că nu e prea veselă.

PROCTOR: Nu, nu e, excelență. (Se apleacă spre Mary, o apucă de mină și i se adresează pe un ion blând.) Adu-ți acum. Aminte ce i-a spus îngerul Rafael lui Tobie. Adu-ți aminte.

MARY (aproape imperceptibil): Da.

PROCTOR: „Fă numai ee-i bine, și nici iu” fir de păr nu ți se va clinti.”

MARY: Da.

DANFORTH: Hai, omule, vorbește o dată. (Herrick se întoarce și își reia postul la ușă.)

GILES: Dă-d mărturia mea, John.

PROCTOR: Da. (Ți dă lui Danforth o altă hârtie.)

Asta e mărturia domnului Corey. DANFORTH: Da? (O citește.) (Hathorne trece în spatele lui și citește și el.) HATHORNE (bănuitor): Care avocat ți-a scris-o, Corey?

ILES: Știi foarte bine că nu mi-am luat niciodată vreun avocat, Hathorne. ANFORTH (care a citit până la capăt): E foarte bine întocmită. Felicitările mele. (Lui Parris.) Ești bun, domnule Parris, să-1 aduci aici pe domnul Putnam, dacă se mai află în sala tribunalului? (Hathorne ia declarația și se duce cu ea la fereastră. Pafriș intră în sala tribunalului.) N-ai nici o deprindere în chestiuni judecătorești, domnule Corey? ILES (foarte măgulit): Ba da, excelență – cea mai bună. Am fost de treizeci de ori în viața mea în fața tribunalului. Și întotdeauna ca reclamant.

D FORTH: O, atunci trebuie să fii foarte certăreț.

GILES: Nu sunt certăreț, excelență. Îmi cunosc însă drepturile și mi le apăr. Tatăl dumneavoastră, știți, ia judecat unul din procesele mele – acum vreo treizeci și cinci de ani, cred.

DANFORTH: Da?

GILES: Nu v-a spus niciodată?

DANFORTH: Nu, nu-mi amintesc.

GILES: Mă mir. Mi-a dat nouă livre despăgubire. A fost un judecător drept, tatăl dumneavoastră. Știți, aveam pe atunci o iapă albă, și mi-a cerut un tinerel să i-o împrumut... (Parris se întoarce cu Thomas Putnam. La vederea lui, toată buna dispoziție a lui Giles dispare, devenind aspru.) Aha, iată-1!

DANFORTH: Domnule Putnam, am aici o plângere a domnului Gorey împotriva dumatăle. Dumnealui declară că ți-ad îndemnat fata să spună că a fost vrăjită de George Jacobs, care se află acum în temniță.

PUTNAM: E o minciună.

DANFORTH (întorcându-se spre Giles): Domnul Putnam declară că învinuirea dumatăle este o minciună. Ce ai de spus?

GILES (furios, cu pumnii strânși): Că nu dau doi bani pe ce spune el!

DANFORTH: Ce dovezi ai pentru învinuirea dumatăle?

GILES: Asta-i dovada mea! (Arată spre hârtie.) Dacă Jacobs e spânzurat pentru vrăjitorie, i se pune averea la mezat – așa e legea! Și nimeni afară de Putnam n-are bani să cumpere o întindere atât de mare de pământ. Omul acesta își ucide vecinul ca să-i fure pământul.

DANFORTH: Dar ce dovadă ai, ce dovadă?

GILES (arăând spre declarația lui): Asta-i dovada! Am aflat de la un om cinstit, care l-a auzit cu urechile lui pe Putnam spunând acest lucru! În ziua în care fiica lui l-a pârît pe Jacobs, Putnam d-a dăruit o bucată frumoșică de pământ.

HATHORNE: Și numele acestui om? GILES (încrămenit): Care om?

HATHORNE: Care ți-a comunicat acest lucru. GILES (șovăie, apoi): Nu... Nu pot să-i spun numele.

HATHORNE: De ce?

GILES (șovăie, apoi izbucnind): Știți foarte bine de ce! Fiindcă l-ați arunca în temniță, dacă vi l-aș spune. HATHORNE: Asta-i lipsă de respect față de tribunal, excelență! DANFORTH (pentru a ocoli acest lucru): Desigur că ai să mi-1 spui. GILES: Nu. Am spus o dată numele nevastei mele și pentru asta o să mă chinuiesc destul în iad.

Nu-l voi spune. DANFORTH: Atunci nu-mi rămâne altceva de făcut decât să te arestez pentru lipsă de respect față de tribunal, înțelegi? GILES: Asta e o anchetă. Nu mă puteți închide pentru lipsă de respect față de anchetă.

DANFORTH: O, ești un adevărat jurist! Vrei să declar aioi deschisă ședința tribunalului? Sau răspunzi de bunăvoie? GILES (gângăvind): Nu pot să vă spun numele lui, excelență, nu pot! DANFORTH: Ești un nebun bătrân î Domnule

Cheever, începe procesul-verbal. Declar ședința deschisă. Domnule Corey, te întreb... PROCTOR (intervenind brusc): Excelență, i s-a încredințat o taină și... PARRIS: Diavolul trăiește din asemenea taine! (Lui Danforth.) Fără taine nu există cabale, excelență!

HATHORNE: Și această cabală trebuie zdrobită, excelență...

DANFORTH (lui Giles): Bătrâne, dacă cel ce ți-a comunicat acest lucru spune adevărul, să vină aici ca un om cinstit. Dacă vrea însă să rămână în umbră, trebuie să știi de ce. Guvernul și biserica îți cer așadar mumele aceluia care a declarat că domnul Thomas Putnam este un criminal de rând.

HALE: Excelență...

DANFORTH: Domnule Hale...

HALE: Trebuie să ne dăm o dată seama că oamenii se tem foarte mult de acest tribunal...

DANFORTH: Asta înseamnă că sunt foarte vinovați. Dumitale ți-ar fi teamă să fii cercetat de noi?

HALE: Eu nu mă tem decât de Dumnezeu, dar cu toate acestea oamenii sunt speriați.

DANFORTH (acum mânios): Nu-i vina mea oă sini speriați. Sunt speriați fiindcă s-a pus aici la cale un eomplo, t împotriva lui Cristos!

HALE: Asta nu înseamnă că orice pârât e părtaș la acest complot.

DANFORTH: Nici un om nevinovat nu trebuie să se teamă de acest tribunal, domnule Hale! Niciunul! (Lui Giles.) Ești arestat pentru lipsă de respect față de acest tribunal. Și acum, șezi î

K6 și gândește-te bine. Altfel ai să stai în temniță până ce ai să te hotărăști să răspunzi la toate întrebările noastre. (Giles Corey se repede asupra lui Putnam. Proctor îi sare în față și îl oprește.)

^ROCTOR: Nu, Giles!

ÎJILES (lui Putnam, peste umărul lui Proctor): Am să-ți tai beregata, Putnam... Până în cele din urmă, tot îți viu eu de hac. (PROCTOR (împing'mdu-l pe un scaun): Fii cuminte, Giles, fii cuminte. (Ți dă drumul.) Am venit aici să le dovedim nevinovăția nevestelor noastre. Să le-o dovedim. (Se întoarce spre Danforth.) [GILES: Nu-ți mai bate gura de pomană, John. (Arătând spre Danforth.) Nu face decât să se joace cu tine și, până în cele din urmă, pe toți ne spânzură! (Mary Warren izbucnește în hohote de plâns.) 'ANFORTH: Insulți justiția țării! Ai s-o plătești scump!

ROCTOR: Iertați-1, excelență, pentru bătrânețea lui. Fii cuminte, Giles. Vom dovedi acum totul. (Ridică bărbia lui Mary.) Nu trebuie să plângi, Mary. Gândește-te ta ceea ce i-a spus ingerul lui Tobie. (Mary se liniștește. El scoate o hârtie din buzunar și se întoarce spre Danforth.) Aceasta-i mărturia lui. Mary Warren. V-aș ruga, excelență, să binevoiți a vă aminti, când veți citi această

mărturie, că până acum două săptămâni Mary era la fel ca toate celelalte fete. (Vorbește foarte calm, stăpânindu-și toată teama, mânia și îngrijorarea.) Ați auzit-o strigând, urlând, jurând că o sugrumau duhurile. A declarat chiar și că Satana – sub chipul femeilor care sunt acum în temniță –. A încercat s-o câștige de partea lui și că atunci când s-a împotrivit...

DANFORTH: Toate astea le știim.

PROCTOR: Da, excelență. Acum jură că nu l-a văzut niciodată pe Satana, nici pe vreun alt duh trimis de Satana ca s-o chinuiască. Și declară că toate prietenele ei mint. (În timp ce Proctor îi întinde lui Danforth declarația, Hale se apropie agitat de acesta.)

HALE: O clipă, excelență. Ceea ce spune acest om e foarte grav.

DANFORTH (cu adâncă teamă): într-adevăr.

HALE: Nu pot spune dacă omul acesta este cinstit sau nu. Îl cunosc prea puțin. Totuși, trebuie să recunoașteți, excelență, că o acuzație atât de gravă nu poate fi susținută de un simplu fermier. În numele Domnului, excelență, suspendați ședința, trimiteți-l acasă și îngăduiți-i să vină cu un avocat...

DANFORTH (tolerant): Ascultă, domnule Hale...

HALE: Excelență, am iscălit șaptezeci și două de sentințe de moarte. Sunt un slujitor al Domnului și nu pot sacrifica nici o viață fără o dovadă atât de limpede, încât să n-am nici cea mai mică mustrare de cuget.

DANFORTH: Desigur că nu te îndoiești de justetea mea, domnule Hale.

HALE: Am sacrificat azi dimineață, cu iscălitura mea, sufletul Rebeccăi Nurse, excelență. Nu vă * tăinuiesc că și acum îmi mai tremură mina cu care am iscălit! Vă rog, excelență, îngăduiți ca aceste dovezi să fie înfățișate de un avocat.

) ANFORTH: Pentru un om cu atâta știință de carte, ți-ai pierdut prea repede cumpătul – te rog să mă ierți că ți-o spun, domnule Hale. Îndeplinesc de treizeci și doi de ani această funcție de judecător, domnule Hale. Dar m-aș afla în mare încurcătură, dacă aș fi chemat să apăr pe acești oameni. Cumpănește puțin... (tui Proctor și celorlalți) și faceți, vă rog, toți la fel. Cum este apărât acuzatul când este vorba de o crimă obișnuită? Se aduc martori care să-i dovedească nevinovăția. Dar vrăjitoria este ipso facio, atât prim forma cât și în esența ei, o crimă invizibilă, nu-i așa? Cine ar putea fi ideci martori în acest caz? Vrăjitoarea și victima. Nimeni altcineva. Or, nu ne putem aștepta ca vrăjitoarea să se acuze singură; de acord? Așadar nu ne putem bizui decât pe victimele ei și, în cazul de față, acestea spun tot ceea ce știu. Ce nevoie mai avem atunci de un avocat? Cred că am fost destul de limpede, nu-i așa? PALE: Dar fata aceasta spune că celelalte mint, și dacă e așa... DANFORTH: Tocmai asta sunt pe cale să cercetez acum, domnule Hale. Mai mult ce-mi poți cere? Cred că nu te îndoiești de probitatea mea... ALE (învins): Nu, excelență. Cercetați, vă rog. |>ANFORTH: Mărturia fetei, domnule Proctor. (Proctor îi dă declarația. Hathorne se scoală, se duce în stânga lui Danforth și începe să citească. Parris se duce în dreapta lui. Danforth se uită la Proctor și apoi începe să citească. Hale se ridică, se alătură grupului și începe și el să citească. Proctor se uită la Giles. Francis se roagă încet, cu mâinile împreunate. Cheever așteaptă liniștit noile ordine ale șefilor săi. Mary izbucnește deodată în plâns.

Proctor o mângâie pe cap, pentru a o îmbărbăta. Apoi Danforth ridică privirea, Se scoală, își scoate batista și strănută. Ceilalți se dau la o parte, în timp ce el se duce, gânditor, spre fereastră.)

PARRIS (neputându-și stăpâni furia și teama): Aș voi să întreb...

DANFORTH (prima sa izbucnire care-i trădează disprețul față de Parris): Taci, te rog, domnule Parris. (Se oprește și se uită tăcut pe fereastră. Apoi, după ce a dat să se înțeleagă că el este acela care hotărăște.) Domnule Cheever, du-te te rog în sala tribunalului și adu aici fetele. (Cheever se scoală și iese prin ușa din fund. Danforth se întoarce spre Mary.) Mary Warren, cum ai ajuns la această schimbare? Te-a amenințat domnul Proctor ca să dai această declarație?

MARY: Nu, domnule judecător.

DANFORTH: Te-a amenințat vreodată?

MARY (mai încet): Nu, domnule judecător.

DANFORTH (dându-și seama de această schimbare de ton): Te-a amenințat?

MARY: Nu, domnule judecător.

DANFORTH: Ai venit așadar în fața tribunalului și ai mințit cu nerușinare, știind foarte bine ca, pe baza mărturiei tale, acești oameni vor fi spânzurați? (Ea nu răspunde.) Răspunde!

MARY (aproape imperceptibil): Da, domnule judecător.

DANFORTH: Nu știi că Dumnezeu pedepsește orice minciună? (Ea nu poate vorbi.) Sau acum minți?

MARY: Nu, domnule judecător, acum spun adevărul.

DANFORTH: Acum spui adevărul.

MARY: Da, domnule judecător. DANFORTH (stăpânindu-se): Fie că minți acum, fie că ia mințit în fața tribunalului, în orice caz ai comis un sperjur, pe care ai să-l ispășești în temniță. Nu poți să declari cu atâta ușurință că ai mințit, Mary. Știi asta? MARY: Nu mai pot să mint. Acum spun adevărul, spun adevărul. (Gândindu-se însă la cele spuse de Danforth, izbucnește în plâns.) (Ușa din dreapta se deschide și intră Susanna Walcott, Mercy Lewis, Betty Parris și – ultima – Abigail. Cheever se duce la Danforth.)

CHEEVER: Ruth Putnam și celelalte fete nu sunt aici, excelență.

DANFORTH: Acestea sunt de ajuns. Ședeți, copii, v (Ele se așază în tăcere.) Prietena voastră Mary Warren ne-a înmănat o declarație, în care jură că n-a văzut niciodată stafii, Năluci sau orice alte arătări ale Diavolului. Totodată susține că niciuna din voi n-a văzut vreodată așa ceva. (Scurtă pauză.) Sunteți aici într-un templu al dreptății, copii. Legea, întemeiată pe biblie, și biblia, scrisă de Dumnezeu atotputernicul, interzic practica vrăjitoriei și o pedepsesc cu moartea. În același mod, copii, pedepsesc însă legea și biblia pe toți acei care depun mărturie falsă. (Scurtă pauză.) Știu prea bine că s-ar putea ca această declarație să n-aibă alt țel decât să ne orbească, că s-ar putea ca Mary Warren să îi trecut de partea Satanei și să fi fost trimisă de el pentru a ne abate de la sfânta noastră sarcină. Dacă-i lăsa așa, o va plăti cu capul. Dacă spune însă adevărul, atunci vă rog să lepădați de acum înainte fățarnicia și să vă mărturisiți păcatul, căci, o mărturisire neîntârziată vă va ușura soarta. (Pauză.)

Abigail Williams, scoală-te! (Abigail se ridică încet.) E adevărat ce spune Mary Warren?

ABIGAIL: Nu, domnule judecător.

DANFORTH (se gândește puțin, se uită la Mary și apoi iar la Abigail): Copii, un adevărat burghiu va, pătrunde acum în sufletele voastre și se va răsuci până ce vi se va dovedi sinceritatea. Vrea vreuna din voi să-și schimbe acum mărturia, sau mă constrângeți să fiu mai sever cu voi?

ABIGAIL: N-am nimic de schimbat, domnule judecător, Mary Warren minte.

DANFORTH (lui Mary): Vrei să continui?

MARY (fără vlagă): Da, domnule judecător.

DANFORTH (întorcându-se spre Abigail): În casa domnului Proctor s-a găsit o păpușă străpunsă de un ac. Mary Warren susține că tu ai stat lângă ea în timp ce a făcut-o și că ai fost de față când și-a înfipt ea însăși acul în ea, ca să nu se piardă. Ce ai de spus?

ABIGAIL (pe un ton de ușoară indignare): Minte, domnule judecător.

DANFORTH (după o scurtă pauză): Cât ai slujit la domnul Proctor, ai văzut în casa iui păpuși?

ABIGAIL: Doamna Proctor avea întotdeauna tot soiul de păpuși.

PROCTOR: Excelență, soția mea n-a avut nici o dată păpuși. Mary Warren recunoaște că a fost păpușa ei. CHEEVER: Excelență... DANFORTH: Domnule Cheever. CHEEVER: Când am vorbit acolo, în casă, cu doamna Proctor, spunea că n-are nici o păpușă. Ca fetiță însă, spunea că a avut. PROCTOR: De cincisprezece ani nu mai este fetiță, excelență. HATHORNE: O păpușă rezistă însă cincisprezece ani, nu-i așa? PROCTOR: Rezistă, dacă o păstrezi. Mary Warren jură însă că n-a văzut niciodată vreo păpușă în casa mea. PARRIS: De ce n-ar fi putut fi oare ascunse într-un loc unde să nu le vadă nimeni? PROCTOR (furios): Poate că e și un balaur cu cinci picioare în casa mea, dar nu l-a văzut niciodată nimeni. PARRIS: Tocmai de asta suntem aici, excelență, ca să descoperim ceea ce n-a văzut niciodată nimeni.

PROCTOR: Excelență, ce folos are fata asta schim-bându-și mărturia? Ce altceva are de câștigat Mary Warren decât o severă cercetare și poate ceva și mai rău?

DANFORTH: Îți dai seama că o acuzi pe Abigail Williams de îrlcercare de omor?

PROCTOR: Da, excelență. Acesta a fost țelul ei.

DANFORTH (arătând neîncrezător spre Abigail): Copilul acesta a vrut să-ți ucidă soția?

PROCTOR: Nu mai e de mult copil. În fața întregii parohii a fost anul acesta de două ori

— Vrăjitoarele din Salem – c. 4618 dată afară din această casă de rugăciune, fiindcă ia ris în timpul slujbei.

DANFORTH (întorcându-se revoltat spre Abigail): Cum? A ris în timpul slujbei?

PARRIS: Excelență, era pe atunci sub înrâurirea Titubei, dar acum e cucernică.

GILES: Da, acum e cucernică și trimite oamenii la spânzurătoare!

DANFORTH: Liniște, domnule Corey!

HATFIORNE: Asta n-are nici o legătură cu cazul în speță, excelență.

Învinuirea ce i se aduce e de omor cu precugetarc.

DANFORTH: Da. (Se uita o clipă, scrutător, la Abigail, apoi): Mai departe, domnule Proctor.

PROCTOR: Mary, vorbește acum domnului guvernator despre dansul vostru din pădure.

PARRIS (pripindu-se): Excelență, de când am venii în Salem, omul acestia mi defăimează numele.

DANFORTH: O clipă, domnule Parris. (Lui Mary, sever și uimit.) Despre ce dans e vorba?

MARY: Eu... (Se uită spre Abigail, care îi arunca o privire cumplită; apoi, implorându-l pe Proctor.) Domnule Proctor...

PROCTOR (intervenind imediat): Abigail le-a dus pe fete în pădure, excelență, și acolo au dansat goale...

PARRIS: Excelență, asta...

PROCTOR (imediat): Chiar domnul pastor le-;!

Surprins în toiul nopții i Un astfel de, copil” este Abigail Williams!

DANFORTH (pentru care totul devine acum un adevărat coșmar, se întoarce încremenit spre

Parris): Domnule Parris...

IPARRIS: Nu pot să spun decât că n-am văzut p<; niciuna din ele goală și că acest om...

IDANFORTH: Dar le-ai surprins dansând în pădure? (Cu privirea asupra tui Parris, arată spre Abigail) Și pe Abigail?

| HALE: Excelență, lucrul acesta mi la comunicat pastorul Parris îndată după sosirea mea din Beverly.

KANFORTH: Tăgăduiești acest lucru, domnule Parris?

[PARRIS: Nu, excelență, dar n-am văzut pe niciuna din ele goală.

(ANFORTH: Dar dansau?

'ARRIS (cu greutate): Da, excelență. (Danforth se uită la Abigail, parcă cu alți ochi.)

1ATHORNE: Permiteți, excelență? (Arată spre

Mary Warren.) ANFORTH (foarte îngrijorat): Te rog. IHATHORNE: Mary, spui că n-ai văzut niciodată duhuri, că n-ai fost niciodată amenințată sau chinuită de vreo arătare a Diavolului sau de vreun trimis al lui. [MARY (fără nici o vlagă): Nu, domnule judecător. IHATHORNE (cu o expresie de triumf): Și cu toate acestea ai l leșinat când tribunalul a adus în fața ta pe cei învinuiți de vrăjitorie și ai spus că vor să te sugrume prin farmece... MARY: M-am prefăcut, domnule judecător. DANFORTH: Nu înțeleg! MARY: M-am prefăcut, domnule judecător. 3ARRIS: Totuși erai rece, nu-i așa? Eu însumi te-am ridicat de câteva ori și trupul tău era ca de gheață. Excelență. DANFORTH: întrunadevăr, și eu am constatat acest lucru.

PROCTOR: S-a prefăcut numai că leșină, excelență. Se pricep toate uimitor de bine să se prefacă.

HATHORNE: Atunci poate să se prefacă și acum că leșină? PROCTOR: Acum?

PARRIS: De ce nu? Acum n-o mai atacă nici o nălucă, fiindcă nimeni din această încăpere nu este învinuit de vrăjitorie. Așadar să devină și acum rece, să se prefacă și acum că e atacată, să leșine. (Se întoarce spre Mary.) Leșină!

MARY: Să leșin?

PARRIS: Da, leșină. Arată-ne cum te-ai prefăcut până acum.

MARY (uitându-se la Proctor): Nu pot să leșin acum, domnule Proctor.

PROCTOR (alarmat, pe un ton blând): Nu poți să te prefaci că leșini? MARY:

Nu... (Se uită împrejur, ca și cum ar căuta stimulentele necesare.) Nu simt nimic acum... DANFORTH: De ce nu? Ce lipsește acum? MARY: Nu pot să spun, domnule judecător... DANFORTH: Poate fiindcă nu-i nici un duh rău în această încăpere, în timp ce în sala tribunalului erau? MARY: N-am văzut niciodată vreun duh. PARRIS: Atunci să nu vezi nici acum vreun duh și dovedește-ne că poți să leșini singură oricând vrei, așa cum declari. (uitându-se fix, căutând iar un stimulent și dând apoi din cap): Nu... Pot. PARRIS: Așadar recunoști, nu'-i! Așa, că duhurile rele te-au făcut să leșini?

— MARY: Nu, domnule pastor... PARRIS: Excelență, asta-a numai o viclenie, să orbească tribunalul! JMARY: Nu-i nici o viclenie! (Sare în sus.) Am leșinat, fiindcă credeam că văd duhuri! DANFORTH: Credeai că le vezi! [MARY: Dar nu le vedeam, excelență! [HATHORNE: Cum puteai să crezi că le vezi, dacă nu le vedeai? [MARY: Nu pot să spun de ce, dar așa a fost. Le-am răzuit pe celelalte fete tipând, și dumneavoastră, domnilor judecători, păreați că le credeți... La început a fost doar o joacă, dar pe urmă a început toată lumea să strige: „Duhuri, duhuri!”, încât am început și eu să cred că le văd, dar nu le-am văzut niciodată, excelență^ (Danforth se uită cu atenție la ea.) PARRIS (zmbind, dar nervos, dat fiind că Danforth pare impresionat de cuvintele lui Mary): Excelența voastră nu se va lăsa, desigur, convinsă de aceste neghioabe minciuni. [DANFORTH (întorcându-se, încurcat, spre Abigail): Abigail, te rog, scrutează-ți acum cugetul și fe-rește-te, copilo, căci pentru Dumnezeu orice suflet e prețios și răzbunarea lui se revarsă în-spăirnântător asupra celor care nimicesc, fără de temei, vieți omenești. Nu s-ar putea ca duhurile

Ipe care le-ai văzut să nu fi fost decât o nălucire, o amăgire oare v-a învăluit mintea...?

ABIGAIL: Asta e o întrebare jignitoare, excelența...

DANFORTH: Gândește-te bine, Abigail.

ABIGAIL: Am fost rănită, excelență. Mi-au curs valuri de sânge i Gata să fiu ucisă în fiecare zi, fiindcă mi-am făcut datoria și am. Arătat care sunt uneltele Diavolului – și asta-i răsplata mea? Să fiu bănuită de minciună și cercetată ca o...

DANFORTH (impresionat): Nu te bănuiesc, copile...

ABIGAIL (amenințătoare): Luați seama, excelența. Vă credeți atât de tare încât Satana n-ar putea să vă încurce și dumneavoastră mintea? Luați seama!... (Părăsește deodată această atitudine acuzatoare și ridică brusc capul în sus speriată.)

DANFORTH (îngrijorat): Ce e, copilă?

ABIGAIL (uitând^u-se de jur împrejur în sus și prin-zându-se cu brațele de piept, ca și cum iar fi frig): Nu știu. A venit deodată un vânt, un vânt rece. (Privirea ei cade asupra lui Mary.)

MARY (implorând-o înspăimântată): Abby!

MERCY (tremurând): Mi-e frig, excelență!

PROCTOR: Se prefac!

HATHORNE (pipăind mina lui Abigail): E recexcelență! Puneți mâna pe ea! MERCY (clănțănindu-i dinții): Tu m-ai vrăjit.

Mary?

MARY: Ajută-mă, Doamne! | SUSANNA: Mire frig, mi-e frig! ABIGAIL (tremurând): Bate un vânt rece, halt un vânt rece! MARY: Astâmpără-te, Abby! '

9 DANFORTH (convins de Abigail): Tu o vrăjești. I 18

V

V

Mary Warren? Te întreb încă o dată: tu le-ai vrăjit? (Mary vrea să fugă, cu un tipăt isteric. Proctor o oprește.)

MARY (gaia să se prăbușească): Lăsați-mă, domnule Proctor, nu pot, nu pot...

Ia ABIGAIL (strigând spre cer): Tată ceresc, gonește aceste duhuri! (Proctor se repede deodată – fără nici o șovăială – la Abigail, o apucă de păr și o ridică în sus. Ea urlă de durere. Danforth strigă, uimit: „Ce faci?”, iar Hathorne și Parris, în același timp: „Las-o în pace!”)

PROCTOR (răcnind mai tare decât toii): Cum îndrăznești să te adresezi cerului, târfo? Târfo! (Herrick se aruncă între el și Abigail.) T1ERRICK: John!

DANFORTH: Ce-ai spus, omule? Ce-iai spus?... PROCTOR (gâfâind, desperat): E o târfă! ANFORTH (înmărmurit): O învinuiești de?... ABIGAIL: Minte, excelență!

PROCTOR: îndată o să înceapă să strige că am vrăjit-o, dar...

) ANFORTH: Cum dovedești acest lucru?

PROCTOR (tremurând, căci totul se prăbușește în jurul lui): Eu însumi m-am culcat cu ea, excelență, m-am culcat cu ea!

5ANFORTH: Ți-ai înșelat nevasta?

FRANCIS (îngrozit): Nu-i cu puțință, John...

PROCTOR: O, Francis, aș voi să ai ceva rău în tine, ca să mă poți vedea așa cum sunt! (Lui Danjorth.) Nu-și mânjește nimeni numele cu inima ușoară. Știți foarte bine asta.

DANFORTH (încrăenit): Când? Și unde? PROCTOR (cu glas scăzut și cu profundă rușine): În locul cel mai potrivit – acolo unde îmi dorm vitele. În ultima noapte ia fericirii mele, acum vreo opt luni. Slujea în casa mea, excelență. (Trebuie să-și încleșteze dinții, ca să nu izbucnească în ptâns.) Omul crede uneori că Dumnezeu doarme, dar acum știu că Dumnezeu vede totul. Vă rog, excelență, vă rog s-o vedeți așa cum e într-adevăr. Scurt timp după aceea, soția mea, draga și buna mea soție, a prins de veste și a dat-o afară. Și, plină de înfumurare cum e, excelență... (E copleșit și nu mai poate continua.) Vă rog să mă iertați, excelență, vă rog să mă iertați. (Își întoarce o clipă fața, furios pe el însuși. Apoi ca și cum nu i-ar rămâne altă cate decât să spună tot adevărul.)

N-are decât \$ un singur gând: să tropăie cu mine pe mormântul soției mele! Și cu drept cuvânt, fiindcă am fost nebun după ea. Dumnezeu să mă ierte... Am dorit-o cu înfocare, și în orice astfel ide patimă e o făgăduință. Trebuie să vă dați însă seama că asta este răzbunarea unei târfe... Cunoașteți acum tot adevărul ș? Soarta mea e în mâinile dumneavoastră... DANFORTH (se întoarce îngrozit spre Abigail):

Tăgăduiești toate acestea? ABIGAIL: Dacă mă siliți să răspund, plec și nu mai viu niciodată! (Danforth pare să șovăie.) PROCTOR: Mi-am terfelit cinstea! Mi-am aruncat numele la gunoi – trebuie să mă credeți, excelență! Soția mea n-are decât o singură vină: aceea de a-și fi dat seama, dintr-o singură privire, că fata aceasta e o târfă!

ABIGAIL. (ducându-se în fața lui Danforth): De ce vă uitați așa la mine? (Danforth nu poate să vorbească.) Nu îngădui să se uite cineva așa la mine! (Se întoarce și se duce spre ușă.)

DANFORTH: Stai aici! (Herrick îi iese în cale. Ea se oprește, cu ochii înfocați.) Domnule Parris, du-te în sala tribunalului și adu-o aici pe doamna Proctor.

PARRIS (opunându-se): Excelență, totul e o...

DANFORTH (aspru): Adu-o aici. Și nici o vcrbă despre ceea ce s-a petrecut aici. Bate la ușă, înainte de a intra. (Parris iese.) Acum ne vom cobori până la fundul acestei mlaștini. (Lui Proctor.) Spui că soția diumitale este o femeie sinceră?

PROCTOR: Toată viața ei n-a mințit niciodată, excelență. Sunt unii oameni care nu pot să cânte, alții nu pot să plângă – soția mea nu poate să mintă. M-a costat scump această însușire.

DANFORTH: Și când a gonit-o pe această fată, a gonit-o ca pe o târfă?

PROCTOR: Da, excelența.

DANFORTH: Știind că este o târfă?

PROCTOR: Da, excelență, știind că este o târfă.

DANFORTH: Bine. (Lui Abigail.) Dacă se adeverește acest lucru, Dumnezeu să aibă milă de sufletul tău, copilo. (Se aude o bătaie în ușă. El strigă dincolo.) Stați o clipă. (Lui Abigail.) întoarce-te cu spatele. întoarce-te cu spatele. (Lui Proctor.) Dumneata la fel. (Amândoi se întorc cu spatele spre el – Abigail, revoltată și foarte încet.) Niciunul din voi să nu se întoarcă acum către doamna Proctor. Nimeni din această încăpere să nu spună vreo vorbă sau să facă vreun semn. (Se întoarce spre ușă și strigă.) Intrați! (Ușa se deschide și Elizabeth intră cu Parris. Parris se îndepărtează de ea. Ea rămâne singură. Ochii ei îl caută pe Proctor.) Domnule Cheever, notează această mărturie cu cea mai mare exactitate. Ești gata? CHEEVER: Da, excelență.

DANFORTH: Vino aici, doamnă. (Elizabeth se duce spre el, în timp ce privirea îi rămâne fixată asupra spatelui lui Proctor.) Uită-te numai la mine, nu la soțul dumitale. Numai în ochii mei.

ELIZABETH (domol): Bine, domnule judecător.

DANFORTH: Am aflat că ai dat drumul, acum câtva timp, servitoarei dumitale Abigail Williams?

ELIZABETH: E adevărat, domnule judecător.

DANFORTH: Din ce pricină i-ai dat drumul? (Scurtă pauză. Apoi ochii Elizabethei alunecă spre soțul ei.) Te uiți numai în ochii mei și nu la soțul dumitale. Cunoști răspunsul și n-ai nevoie de nici un ajutor, ca să mi-1 dai. De ce ai dat-o afară pe Abigail Williams?

ELIZABETH (care, dându-și seama de situația critică, nu știe ce să spună, își moaie buzele ca să câștige timp): Îmi... Displăcea. (Pauză.) Și soțului meu la fel.

DANFORTH: De ce vă displăcea?

ELIZABETH: Era... (Se uită, întrebătoare, spre Proctor.)

DANFORTH: Uită-te la mine, doamnă! (Elizabeth se supune.) Era neglijentă? Trândavă? Ce supărări v-a pricinuit?

ELIZABETH: Excelență... Eram bolnavă pe vremea aceea. Și bărbatul meu este un bărbat bun și cinstit. Nu se îmbată niciodată ca alții, nu-și pierde timpul la biliard și nu știe decât de munca lui. Totuși, în timpul bolii mele – după ultimul meu. Copil – am fost mult timp bolnavă... Și mi s-a părut că bărbatul meu se îndepărtează de mine. Și această fată... (Se întoarce spre Abigail.)

DANFORTH: Uită-te la mine...

ELIZABETH: Da, excelență. Abigail Williams... (Se întrerupe.)

DANFORTH: Ce-a fost cu Abigail Williams?

ELIZABETH: Am mers până într-acolo încât am început să cred că o place. Șt, într-o seară, mi-am pierdut capul și am dat-o afară. 'dANFORTFI: Bărbatul dumitale... S-a îndepărtat într-adevăr de dumneata?

ELIZABETH (pradă unui mare chin): Bărbatul meu... Este un bărbat cinstit, excelență.

DANFORTH: Așadar nu s-a îndepărtat de dumneata.

ELIZABETH (tncercind să se uite la Proctor): Bărbatul meu...

DANFORTH (întinde mina și îi prinde obrazul): Uită-te la mine! A comis John Proctor – după știința dumitale – crima de adulter? (Eliza-beth nu știe ce să răspundă.) Răspunde-mi! Este bărbatul dumitale un criminal?

ELIZABETH (fără vlagă): Nu, excelență.

DANFORTH: Ia-o de aici, paznic.

PROCTOR: Spune adevărul, Elizabeth!

DANFORTH: L-a spus. Ia-o de aici!

PROCTOR (lipind): Am mărturisit totul, Eliza-beth!

ELIZABETH: O, Doamne! (Ușa se închide în urma ei.)

PROCTOR: A vrut doar să-mi cruțe numele!

HALE: Excelență, minciuna aceasta este foarte ușor de înțeles. Opriți-vă, vă rog, înainte de a mai condamna pe cineva! Nu mai pot să-mi calc pe conștiință – aici vorbește numai setea de răzbunare. De lia început mi s-a părut sincer acest om. Jur pe oeea ce am mai sfânt că acum sunt convins de acest lucru și, vă rog, chemați-o înapoi pe soția lui, înainte de a...

DANFORTH: N-a spus nimic despre adulter; omul acesta a mințit!

HALE: Eu îl cred. (Arătând spre Abigail.) Fala aceasta mi-a părut întotdeauna perfidă... (Cu ochii spre tavan, Abigail scoate un țipăt înspăimântător, sălbatic, pătrunzător.)

ABIGAIL: Nu, nu! Pleacă de aici î Pleacă, îți spun!

DANFORTH: Ce e, copiâo? (Abigail continuă să se uite înspăimântată spre tavan, arătând într-acolo cu mâna. Hathorne, Hale, Putnam, Cheever și Danforth fac același lucru.) Ce-i acolo? (Tși întoarce privirea dinspre tavan și acum e cuprins de spaimă; cu glasul înăbușit.) Copilo! (Ea stă înțepenită – văietându-se împreună cu celelalte fete, cu gura deschisă și cu privirea ațintită spre tavan.) Copii i De ce...?

MERCY (arătând în sus): Acolo, pe grindă. In dosul căpriorilor!

DANFORTH (uitându-se în sus): Unde?

ABIGAIL: Ce? (Sughițând.) Ce vrei, pasăre galbenă?

PROCTOR: Unde e o pasăre? Nu văd nici o pasăre.

ABIGAIL (spre tavan): Ochii mei? Ochii mei? PROCTOR (lui Hale): Domnule Hale... DANFORTH: Liniște!

PROCTOR (lui Hale): Dumneata vezi vreo pasăre? DANFORTH: Liniște!

ABIGAIL (spre tavan, adresându-se „păsării”, ca și cum ar voi s-o împiedice de la un atac): Ochii aceștia mi i-a dat Dumnezeu. De ce vrei să mi-i sfârțeci? Pizma e un păcat de moarte, Mary.

MARY (sare în sus, implorând-o înspăimântată): Abby!

ABIGAIL (continuând a se adresa mai departe „păsării”): O, Mary, ieste vrăjitorie să-ți iei altă înfățișare. Nu, nu pot, nu pot să tac. Dumnezeu i îmi poruncește să vorbesc. MARY: Abby, eu sunt aici!

PROCTOR (ieșit din fire): Se preface, excelență 1 I ABIGAIL (dându-se un pas înapoi, ca și cum iar fi teamă că „pasărea” se repede ta ea): Te rog, Mary! Nu te da jos! SUSANNA: își întinde ghearele, își întinde ghearele!

PROCTOR: Minciuni, minciuni!

ABIGAIL (continuând a se da înapoi, cu privirea îndreptată tot în sus): Mary, te rog, nu-mi face nimic!

: MARY (lui Danforth): Nu-i fac nimic. (DANFORTH (lui Mary): De ce vede această arătare?

I MARY: Nu vede nimic!

IaBIGAIL (uitându-se acum, ca hipnotizată, fix înaintea ei, imitând exact tonul lui Mary): Nu vede nimic!

MARY (implorând-o): Astâmpără-te, Abby!

ABIGAIL (și celelalte fete, nemișcate): Astâmpără-te, Abby!

MARY (fetelor): Eu sunt aici, eu sunt aici!

DANFORTH (îngrozit): Mary Warren, curmă această vrajă!

MARY: Excelență!

FETELE (întrerupând-o): Excelență!

DANFORTH: Te-ai aliat cu Diavolul? Spune!

MARY: Niciodată, niciodată!

FETELE: Niciodată, niciodată!

DANFORTH (nemaiputându-și stăpâni nervii): De ce nu pot face altceva decât să repete ceea ce spui?

PROCTOR: Dați-mi o cravașă și le trezesc eu îndată.

MARY: Se preface! FETELE: Se preface!

MARY (adresându-se, isterică, fetelor și bătând cu picioarele): încetează o dată, Abby!

FETELE (bătând cu picioarele): încetează o dată, Abby!

MARY: încetați!

FETELE: încetați!

MARY (strigând cu toată puterea, cu pumnii în sus): încetați! FETELE (cu pumnii în sus): încetați! (Mary Warren și-a pierdut complet cumpătul. Influențată de Abigail și de celelalte fete începe să se vaita desperată, cu mâinile în sus)

DANFORTH: Până acum ai fost tu vrăjită. Acum se pare că vrăjești tu pe alții. De unde această putere?

LMARY (uitându-se fix la Abigail): N-am... Nici o putere.

[FETELE: N-am nici o putere! PROCTOR: își bat joc de dumneavoastră, excelență!]

DANFORTH: Ce anume a pricinuit această schimbare a ta din ultimele două săptămâni? L-ai văzut pe Satana, nu-i așa? |HALE (arătând spre Abigail și celelalte fete): Nu-i cu puțință să le credeți! JMARY: Eu... [PROCTOR (dându-și seama că începe să cedeze): Dumnezeu osândește pe toți cei ce mint, Mary! |DANFORTH (lovind-o parcă cu un ciocan): L-ai văzut pe Satana, ai încheiat un pact cu Lucifer. S nu-i așa?

ROCTOR: Mary, Dumnezeu pedepsește pe toți cei ce mint! (Mary murmură ceva îninteligibil, în timp ce se uită spre Abigail, care continuă să se uite în sus, spre „pasăre”.)

JDANFORTH: Nu te aud. Ce spui? (Mary murmură iar ceva îninteligibil.) Dacă nu mărturi- O șesti, vei fi spânzurată! (Cu violență.) Știi cine sunt eu? Îți spun că vei fi spânzurată dacă nu spui imediat adevărul! ROCTOR: Mary, gândește-te la îngerul Rafael – fă ceea ce e bine și... |BIGAIL (arătând în sus): Aripile! Își întinde aripile! Mary, te rog, nu, nu... ALE: Eu nu văd nimic, excelență!

DANFORTH: Mărturisește! (Drept în ochii ei.) Vorbește!

ABIGAIL: Se dă jos acum! Vine spre mine! Vine spre mine! DANFORTH: Nu vrei să vorbești? MARY (cu privirea înlemnită de spaimă): Nu pot! FETELE: Nu pot!

PARRIS: Gonește Diavolul de aici! Privește-1 drept în iată! Caică-1 în picioare! Strivește-1. Țiit-i piept, Mary, și noi te vom salva...

ABIGAIL (uitându-se în sus): Luați seama! Se dă jos! (Abigail și celelalte fete se reped, cu ochii închiși, la perete. Apoi izbucnesc, ca încolțite, într-un zbieret înspăimântător și, contagiată, Mary deschide gura și începe și ea să zbiere. Abigail și celelalte fete se îndepărtează una după alta, afară de Mary care rămâne pe loc, continuând să zbiere și să se uite înlemnită la „pasăre”. Toți se uită la ea, îngroziți. Proctor se repede la ea.)

PROCTOR: Mary, spune-i domnului guvernator ce... (Înainte ca Proctor să fi scos un singur cu-vânt, imediat ce l-a văzut că vine spre ea, Mary s-a dat la o parte din calea lui, cu un strigăt sălbatic.)

MARY: Nu pune rnâna pe mine – nu pune mina pe mine! (Fetele se opresc la ușă.) PROCTOR (încrămenit): Mary! MARY (arătând spre Proctor): Ești în slujba Diavolului! (Proctor rămâne pironit pe loc.)

| PARRIS: Domnul fie lăudat!

| FETELE: Domnul fie lăudat!

IPROCTOR (înțepenit): Mary, ce...?

MARY: Nu vreau să fiu spânzurată cu tine! Eu îl iubesc pe Dumnezeu, îl iubesc pe Dumnezeu!

| DANFORTH (lui Mary): El ți-a poruncit să devii unealta Diavolului?

MARY (arătând isterică, spre Proctor): Venea la mine ziua și noaptea, noaptea și ziua, să iscălesc, să iscălesc, să...

DANFORTH: Ce să iscălești?

PARRIS: În cartea Diavolului? Venea cu o carte?

MARY (arătând isterică, spre Proctor, înspăimântată de el): Numele meu îl voia, numele meu... „Te omor, spunea, dacă-mi spânzură nevasta!” Și mai spunea: „Trebuie să mergem să nimicim tribunalul!” (Danforth întoarce capul spre Proctor, cu o expresie de furie și spaimă.)

PROCTOR (întorcându-se rugător spre Hale): Domnule Hale!

MARY (plângând în suspine): Mă scula în fiecare noapte, cu ochi aprinși ca cărbunii, cu ghearele în gâtul meu, și eu am iscălit, am iscălit...

HALE: Excelență, fata aceasta nu e în mințile ei!

PROCTOR (sub privirea încrămenită a lui Danforth): Mary! Mary!

MARY (țipând la el): Nu, eu îl iubesc pe Dumnezeu. Nu mai ascult de poruncile tale. Eu îl iubesc pe Dumnezeu, eu îl slăvesc pe Dumnezeu.

— Vrăjitoarele din Salem – e. 4618 (Se repede plângând la Abigail.) Abby, Abby, nu-ți mai fac niciodată rău, niciodată! (Toți privesc cum Abigail, în nemărginita ei milostenie, întinde mâna și o trage pe Mary lângă ea, îndreptându-și apoi privirea spre Danforth.)

DANFORTH (lui Proctor): Cine ești tu? (Proctor este mut de furie.) Ești aliat cu anticrist, nu-i așa? Ți-am văzut puterea, nu mai poți tăgădui. Ce mai ai de spus?

HALE: Excelență...

DANFORTH: Nu vreau să mai aud nimic, domnule ^ Hale! (Lui Proctor.) Recunoști că ți-ai vândut sufletul Diavolului sau continui și acum această groaznică legătură? Spune... \$ PROCTOR (gtfâind, ieșit din fire): Spun... Spun... Că Dumnezeu e mort! PARRIS: Auziți, auziți!

PROCTOR (râde rătăcit, apoi): Arde focul, arde! Aud piciorul de lemn al lui Lucifer și îi văd chipul murdar. Și e chipul meu și al tău, Danforth. Căci pe aceia care șovăie să smulgă pe oameni din neștiință, cum am șovăit eu și cum șovăi tu acum – când știți cu toți, în sufletele voastre negre, că toate astea nu sunt decât niște minciuni – pe noi ne pedepsește cel mai greu Dumnezeu, și vom arde, vom arde împreună!

DANFORTH: Herrick! Bagă-1 în temniță, și pe el, și pe Corey!

HALE (îndreptându-se spre ușă): Protestez împotriva acestui procedeu!

PROCTOR: Terfeliți cerni și preamăriți o târfă!

HALE: Protestez împotriva acestui procedeu, mă lepăd de acest tribunal!
(Iese, trântind cu putere ușa.)

DANFORTH (strigând furios după el): Domnule Hale! Domnule Hale!
CORTINA.

ACTUL IV

O celulă în temnița din Salem, în toamna aceluiași an. În fund, o fereastră înaltă, cu gratii. Aproape de ea, o ușă mare și grea. Lângă pereți, două bănci. La ridicarea cortinei, celula nu este luminată decât de razele lunii care se revarsă prin gratiile ferestrei, încăperea pare goală. Apoi se aud pași care se apropie pe un coridor din spatele peretelui. Zăngănit de chei și apoi se deschide ușa. Paznicul Herrick intră cu un felinar. E complet beat și de-abia se mișcă. Se duce la una din bănci și izbește ușor într-un maldăr de zdrențe care se află pe ea.

HERRICK: Scoală-te, Sarah! Sarah Good! (Apoi se duce la cealaltă bancă.) SARAH (ridicându-se, în zdrențe): Da, măria ta, viu, viu! A venit, Tituba, a venit măria sa. HERRICK: Duceți-vă în celula de alături. Avem nevoie de asta de aici. (Țși atârnă felinarul de perete. Tituba se ridică.)

TITUBA: Asta nu-i Diavol, ăsta-i paznic. HERRICK (scoțând o sticlă): Dații drumul, goliți celula. (Bea. Sarah Good se duce la el și îl scrutează de jos până sus.)

SARAH: A, tu ești Herrick! Credeam că ești Diavolul care a venit să ne ia. Îmi dai și mie o înghițitură de cidru, acum când plec la drum? HERRICK (dându-i sticla): Și unde te duci, Sarah? TITUBA (în timp ce Sarah bea): La Barbados ne ducem, când Diavolul vine cu pene și aripi. HERRICK: Călătorie sprâncenată! SARAH: Ca păsările o să zburăm amândouă spre miazăzi. O, ce frumos o să fie, Herrick! (Vrea să mai tragă o înghițitură.) HERRICK (luându-i sticla de la gură): Dă-o mai bine aici, că altfel nu te mai ridici de pe pă-mânt. Haideți acum. TITUBA: Vorbesc cu Diavolul pentru tine, dacă vrei să vii și tu cu noi, Herrick. HERRICK: N-aș avea nimic împotriva, Tituba.

Mai bine în iad decât să mai stau aici. TITUBA: Barbados nu-i iad. Diavolul e om vesel în Barbados, cântă și joacă în Barbados. Voi aici îl faceți rău. Aici-i prea rece pentru el. Sufletul lui îngheață în Massachusetts, dar în Barbados e bine... (Se aude mugetul unei vaci. Tituba se repede la fereastră și strigă.) Da, măria ta! A venit, Sarah! SARAH: Suntem aici, măria ta. (Amândouă își strâng repede boarfele, în timp ce ușa se deschide și intră paznicul Hopkins.) HOPKINS: A venit viceguvernatorul. HERRICK (apucând-o pe Tituba): Hai, dați drumul, dați-i drumul! TITUBA (opunându-se) Nu, Satana a venit să mă ia la mine acasă... HERRICK (trăgând-o spre ușă): Nu e Satana, ci o biată vacă cu țâțele pline de lapte. Hai, dați-i drumul. Afară cu voi. TITUBA (strigând spre fereastră): Du-mă acasă, Satana! Acasă! SARAH (ieșind după ea): Spune-i că vin și eu, Tituba! Spune-i că vine și Sarah Good! (Din coridor continuă să se audă țipetele Ți-tubei: „Du-mă acasă, Satana! Du-mă acasă, Satana...!”) întrerupte de ordinele lui Hopkins de a merge mai departe. Herrick se întoarce și împinge boarfele vechi și paiele într-un colț. La auzul pașilor, se întoarce cu fața spre ușă. Intră Danforth cu judecătorul Hathorne. Din cauza frigului,

amândoi poartă mantale și pălării. În urma lor vine Cheever, cu o mapă cu documente și o cutie de lemn în care se află uneltele sale de scris.)

HERRICK: Bună dimineața, excelență. DANFORTH: Unde este domnul pastor Parris? HERRICK: Mă duc să-1 chem. (Se îndreaptă spre ușă.)

DANFORTH: Paznic! (Herrick se oprește.) Când a venit domnul pastor Hale?

HERRICK: Pe la miezul nopții, cred.

DANFORTH (bănuitor): Ce face aici?

HERRICK: Merge pe la cei care vor fi spânzurați astăzi. Și se roagă cu ei. Acum e la Rebecca Nurse. E și domnul pastor Parris cu el.

DANFORTH: Omul acesta n-are nici un drept să intre aici, paznic. De ce i-ai dat drumul?

HERRICK: M-a rugat domnul pastor Parris. Nu-1 puteam refuza.

DANFORTH: Ești beat, paznic?

HERRICK: Nu, excelență. Dar e tare frig în noaptea asta și n-am foc aici.

DANFORTH (stăpânindu-și indignarea): Adu-I pe domnul pastor Parris! HERRICK: Da, excelență.

DANFORTH: E o duhoare groaznică în celula asta... HERRICK: Abia adineauri am s&s pe cei ce se aflau aici.

DANFORTH: Ferește-te să bei prea mult, paznic!

HERRICK: Da, excelență! (Așteaptă o clipă alte ordine. Dar Danforth îi întoarce nemulțumit spatele și Herrick iese.) (Pauză. Danforth e cufundat în gânduri.)

HATHORNE: Întrebați-1 pe Hale, excelență, dacă n-a predicat deunăzi la Andover.

DANFORTH: Ajungem noi și acolo... Până atunci, nu pomeni nimic de Andover. Parris se roagă cu Hale... Ciudat. (Își suflă în mâini, se duce la fereastră și se uită afară.)

HATHORNE: Excelență, mă întreb dacă e bine să-1 lăsăm atât de mult pe pastorul Parris cu deținuții. (Danforth se întoarce, întrebător, spre el.) Parcă n-ar mai fi în toate mințile, de câtva timp.

DANFORTH: Ce te face să crezi?

HATHORNE: M-am întâlnit ieri cu el, când ieșea din casă și, când i-am dat bună dimineața, a izbucnit în plâns și a luat-o la goană. Cred că nu e bine să fie văzut atât de deprimat.

DANFORTH: Poate că are vreo supărare.

CHEEVER (tropăind din picioare din cauza frigului): Cred că-i din cauza vacilor, excelență.

DANFORTH: A vacilor?

CHEEVER: Atât de multe vaci ai căror stăpâni sunt în temniță rătăcesc acum pe străzi și e mare tărăboi ale cui vor fi de acum înainte. Știu că domnul Parris s-a oiondănit ieri toată ziua cu 0 fermierii – e ceartă mare pentru vaci, excelență. Din cauza vacilor plânge, excelență, din cauza vacilor... (Auzind pași pe coridor, se întoarce cu fața spre ușă, la fel ca și Danforth și Hathorne. Danforth ridică capul când intră Parris cu ochii înfundați, speriat și plin de sudoare sub mantaua sa.)

PARRIS (ducându-se repede la Danforth): O, bună dimineața, excelență. Vă mulțumesc că ați venit și vă rog să mă iertați că v-am trezit atât de devreme. (Lui Hathorne.) Bună dimineața, domnule judecător.

DANFORTH: Pastorul Hale n-are dreptul să intre aici...

PARRIS: O clipă, excelență. (Se duce la ușă și o închide.)

HATHORNE: L-ai lăsat singur cu deținuții? DANFORTH: Ce caută aici?

PARRIS (ridicând rugător mâlnile): Ascultați, excelență. Pronia cerească l-a trimis aici. Pastorul Hale a venit s-o readucă pe Rebeca Nurse pe calea cea bună.

DANFORTH (surprins): A convins-o să mărturisească?

PARRIS (așezându-se): Ascultați. De trei luni, de când a fost adusă aici, Rebeca nu mi-a adresat nici o vorbă. Acum Hale stă cu ea, cu sora ei, cu Martha Corey și alte două femei, și caută să le convingă să-și mărturisească vina și să-și salveze viața.

DANFORTH: Asta-i într-adevăr o pronie cerească. Și sunt gata, sunt gata să mărturisească?

PARRIS: încă nu, încă nu. Dar m-am gândit să vă chem aici, excelență, să cumpănim dacă n-ar fi bine... (Nu îndrăznește să continue.) Aș voi să vă pun o întrebare, excelență, și nădăjduiesc că nu...

DANFORTH: Fără ocoluri, domnule Parris. Ce ai pe suflet?

PARRIS: S-a întâmplat ceva, excelență, de oare trebuie... Trebuie să țină seamă tribunalul. Nepoata mea, excelență, nepoata mea cred că a dispărut.

DANFORTH: A dispărut?

PARRIS: Am vrut să vă spun mai demult, dar...

DANFORTH: Cum asta? De când a dispărut?

PARRIS: Asta-i a treia noapte, excelență. Vedeți, mi-a spus că rămâne o noapte la Mercy Lewis. Și a doua zi, când am văzut că nu se întoarce, am trimis pe cineva la domnul Lewis să vadă ce-i cu ea. Când colo, și Mercy dispăruse, spu-nind că rămâne în noaptea aceea la mine!

DANFORTH: Amândouă au fugit?

PARRIS (cu teamă de el): Da, excelență.

DANFORTH (alarmat): Am să trimit o strajă după ele. Unde ar putea fi?

PARRIS: Teamă mi-e, excelență, că pe bordul unei corăbii. (Danforth se uită înmărmurit la el.) Fiica mea îmi spune că le-a auzit săptămâna trecută vorbind de corăbii, și azi noapte am descoperit că... Caseta mea de bani a fost spartă. (Își apasă ochii cu degetele, ca să-și rețină lacrimile.)

DANFORTH (încrămenit): Tea jefuit?

PARRIS: Treizeci și una de livre mi-a furat. Am rămas fără o para. (Își acoperă țața cu manile și plânge.)

DANFORTH: Ești un om fără cap, domnule pastor! (Se învârtește foarte agitat prin celulă.)

PARRIS: Muștrările n-ajută la nimic, excelență. Nu văd ce alt temei ar fi avut să fugă decât acela că l-a fost teamă să mai rămână în Salem.

(Apărându-se.) Gândiți-vă, excelență. Abigail știa ce se petrece în târg, și de când au venit veștile acelea din Andover...

DANFORTH: La Andover este iar liniște. Tribunalul se întoarce vineri acolo și reia cercetările.

PARRIS: Prea bine, excelență. Dar aici s-a zvonit că la Andover e răscoală și...

DANFORTH: Nu-i nici o răscoală la Andover!

PARRIS: Vă relatez doar ceea ce se spune, excelență. Că locuitorii din Andover ar fi gonit pe judecători și nu mai vor să audă de vrăjitoare. O clică de aici caută să tragă folos de pe urma acestor vești și vă spun sincer, excelență, că mă tem de o răscoală.

HATHORNE: Răscoală! După fiecare execuție am constatat eu însumi o mare satisfacție în ting!

PARRIS: Domnule judecător – cei care au fost spânzurați până acum au fost altfel de oameni. Rebecea Nurse nu e o Bridget, care a trăit trei ani cu Bishop, înainte să se mărite cu el. John Proctor nu este un bețiv ca Isaac Ward, care și-a lăsat familia pe drumuri. (Lui Danforth.) Aș fi dorit din toată inima să fie altfel, dar oamenii aceștia se bucură de mare vază în târg. Urcați-o pe Rebecea pe eșafod și se va dez-lănțui o adevărată urgie împotriva dumneavoastră...

HATHORNE: Excelență, a fost condamnată pentru vrăjitorie. Tribunalul a... DANFORTH (ridicând mina spre Hathorne, profund îngrijat): Te rog. (Lui Parris.) Ce propui atunci?

PARRIS: Excelență, eu aș amina pentru un timp aceste execuții.

DANFORTH: Nici o aminare.

PARRIS: Dacă pastorul Hale izbutește să readucă măcar pe unul dintre ei pe calea cea bună, mărturisirea aceasta va osândi pe ceilalți în ochii tuturor, și nimeni nu se va mai îndoi că toți sunt uneltele Diavolului. Dacă mor însă fără a mărturisi, și susținându-și până în ultima clipă nevinovăția, îndoiala va crește, multe suflete cinstite vor plânge pentru ei, și sfântul nostru țel se va îneca în lacrimile lor.

DANFORTH (dueându-se după o scurtă reflecție spre Cheever): Dă-mi lista. (Cheever își deschide mapa cu documente și scoate lista.)

PARRIS: Să nu uităm, excelență, că atunci când am convocat parohia pentru excomunicarea lui John Proctor, n-au venit nici treizeci de oameni. Asta arată dezaprobarea lor, și cred...

DANFORTH (cercetând lista): Nu poate fi vorba de nici o amânare.

PARRIS: Excelență...

DANFORTH: Care dintre aceștia ar putea fi readuși, după părerea dumitale, în sânul bisericii? Mă voi ocupa eu însumi de ei pină în zorii zilei. (Ti dă lista tui Parris. Acesta doar își aruncă ochii asupra ei.)

PARRIS: E prea puțin timp până în zorii zilei, ca să vă puteți ocupa de toți.

DANFORTH: Am să iac tot ce mi-e cu putință. Pentru care din aceștia nutrești speranțe?

PARRIS (nemauiutându-se acum la listă, cu un glas tremurător, încet): Excelență... Un pumnal... (Se întrerupe, înăbușindu-se.)

DANFORTH.: Ce vrei să spui?

PARRIS: Aseară, când am deschis ușa casei să plec în târg, m-am pomenit deodată cu un pumnal la picioarele mele. (Pauză. Danforth se gândește la cele spuse de Parris. Apoi acesta izbucnește.) Nu puteți spânzura astfel de oameni! Îmi primejduiți viața. Nu mai îndrăznesc să ies noaptea din casă! (Intră pastorul Hale. O clipă se uită toți, în tăcere, la el. E tras la față, istovit și mai hotărât ca oricând.)

DANFORTH: Felicitările mele, domnule pastor Hale! Ne bucură că vrei să ne dai iar sprijinul dumitale.

HALE (ducându-se la Danforth): Trebuie să-i grațiați. Sunt de neclintit. (Herrick intră și rămâne în așteptare.)

DANFORTH (împăciuitor): Te înșeli, domnule Hale. Cum i-aș putea grația, când alți doispre-o zece au fost spânzurați până acum pentru aceeași crimă? N-ar fi just.

PARRIS (cu respirația tăiată): Rebeca nu vrea să mărturisească?

HALE: Peste câteva clipe răsare soarele. Îmi trebuie mai mult răgaz, excelență...

DANFORTH: Nu mai nutri speranțe deșarte. Nu acord nici o grațiere sau amânare. Toți cei care nu vor mărturisi vor fi spânzurați. Doisprezece au fost până acum spânzurați; numele acestor șapte au fost anunțate și orașul așteaptă să-i vadă murind în dimineața asta. O amânare ar însemna acum o șovăială din partea mea. Pășuirea sau grațierea ar pune la îndoială vinovăția celor care au murit până acum. Eu împart aici dreptate în numele lui Dumnezeu, și nu pot lăsa ca glasul lui să fie redus la tăcere de plân-sete. Dacă vă temeți de răzbunare, aflați atunci că voi spânzura și zece mii, dacă vor îndrăzni să calce legea și nici un ocean de lacrimi nu va putea clătina tăria legilor. Veniți-vă acum în fire, ca niște bărbați, și ajutați-mă potrivit misiunii voastre sfinte. Ai vorbit cu toți, domnule pastor Hale?

HALE: Cu toți, afară de Proctor. El e la carceră.

DANFORTH (lui Herrick): Ce face Proctor?

HERRICK: Stă ghemuit acolo ca un uliu. N-am ști că mai trăiește, dacă n-ar mânca din când în când.

DANFORTH (după o scurtă reflecție): Soția lui...

Soția lui trebuie să fie acum într-o fază destul de înaintată cu sarcina ei.

HERRICK: Da, excelență.

DANFORTH: Ce crezi, domnule pastor Parris? Îi cunoști mai bine decât noi. Prezența ei nu l-ar putea îndupleca? PARRIS: S-ar putea, excelență. N-a mai văzut-o de trei luni. Aduceți-o aici. DANFORTH (lui Herrick): E tot furios? A mai dat în tine?

HERRICK: Nu mai poate acum, excelență. E legat cu lanțuri de zid.

DANFORTH (se gândește; apoi): Adu-o aici pe

* Elizabeth Proctor. Pe urmă și pe el. HERRICK: Da, excelență. (Iese. Pauză.)

HALE: Excelență, dacă acordați o amina re de o săptămâna și anunțați că vă străduiți să-i faceți să mărturisească, aceasta înseamnă îndurare din partea dumneavoastră, nu șovăială.

DANFORTH: Domnule Hale, cum Dumnezeu nu mi-a dat, ca lui Iosua, puterea de a porunci soarelui să stea pe loc, nu pot să opresc executarea pedepsei lor.

FIALE (mai energic): Dacă vă închipuiți că Dumnezeu vrea să provocați o răscoală, atunci vă înșelați, excelență!

DANFORTH (repede): Ai auzit vorbindu-se de răscoală în târg?

HALE: Excelență, orfanii pribegesc din casă în casă, vitele părăsite mugesc pe stradă, grânele putrezite infectează aerul și nimeni nu mai știe când răcnetul târfei îi va pune și lui capăt vieții... Și vă mai mirați că se vorbește de răscoală? Mirați-vă mai bine ca nu dau foc la toată provincia...

DANFORTH: Domnule Hale, ai predicat zilele trecute la Andover?

HALE: Din fericire n-au nevoie de mine acolo.

DANFORTH: Nu înțeleg, domnule Hale, de ce te-ai mai întors aici...

HALE: De ce? Foarte simplu – _să fac voia Diavolului, să-i sfătuiesc pe creștini să spună că s-au vândut lui. (Izbucnește deodată.) Măinile mele sunt pline de sânge! Nu vedeți că sunt pline de sânge?

PARRIS: Tăcere! (Căci a auzit pași. Toți se în torc spre ușă. Herrick intră cu Elizabeth. Că tușele de la mâinile ei sunt legate de un lanț greu pe care Herrick îl desface. Rochia îi este murdară, fața palidă și trasă. Herrick iese din nou.)

DANFORTH (foarte politicos): Doamnă Proctor! (Ea tace.) Te simți bine, sper.

ELIZABETH (aducându-le aminte): Mai am șase luni pină la naștere.

DANFORTH: Liniștește-te, te rog, n-am venit să-ți luăm viața. Noi... (Nu știe cum să continue și se adresează atunci lui Hale.) Domnule Hale, vrei să vorbești dumneata cu doamna?

HALE: Doamnă Proctor, soțul dumitale urmează să fie spânzurat azi dimineață. (Pauză.)

ELIZABETH (domol): Am auzit.

HALE: Știi, nu-i așa, că eu n-am nici o legătură cu tribunalul? (Ea pare că se îndoiește.) Viu la dumneata, din propriul meu imbold, doamnă Proctor. Vreau să salvez viața soțului dumitale, căci dacă moare, mă socotesc ucigașul lui. Înțelegi?

ELIZABETH: Ce vreți de la mine?

HALE: Doamnă Proctor, am rătăcit aceste trei luni, ca Domnul nostru, în deșert. Am căutat o cale de izbăvire, fiindcă îndoit blestem apasă asupra slujitorului lui Dumnezeu care îndeamnă oamenii să spună minciuni.

HATHORNE: Nu sunt minciuni. Nu poți vorbi de minciuni.

HALE: Sunt minciuni! Oamenii aceștia sunt nevinovați!

DANFORTH: Nu mai vreau să aud asta!

I HALE (continuând a se adresa Elizabeth): Nu-ți nesocoti datoria, cum mi-am nesocotit-o eu pe a mea. Am venit în acest târg, ca un mire la logodnica lui, încărcat cu toate comorile religiei, am adus cele mai mari opere ale dreptului canonic, și tot ceea ce atingeam cu certitudinea mea murea. Încotro îmi îndreptam ochii neclintitei mele credințe, curgea sânge. Ia seama, doamnă Proctor, nu îmbrățișa nici o credință, dacă această credință provoacă vărsare de

sânge. Viața, doamnă, viața este darul cel mai prețios al lui Dumnezeu; nici o lege pe lume nu poate justifica sacrificarea ei. Iată de ce te rog acum, doamnă: convinge-1 pe soțul dumitale să. Mărturisească, să mintă. Nu-ți fie teamă de pedeapsa lui Dumnezeu, căci el osândește mai puțin pe un mincinos decât pe acela care numai din trufie își leapădă viața. Vorbește, te rog, cu el. De altcineva nu cred să vrea să asculte^ ELIZABETH (domol): Cred că acesta e glasul Diavolului.

HALE (în culmea deznădejdiei): În fața lui Dumnezeu toți sin tem că' dobitoacele, doamnă! Nimeni nu poate să-i pătrundă vrerile!

ELIZABETH: Nu rnă pot lupta cu dumneata. Nu sunt destul de învățată.

DANFORTH (ducându-se la ea): Doamnă Proctor, nu te-am chemat aici să discutăm chestiuni teologice. N-ai nici un pic de dragoste pentru soțul dumitale, care va muri în zorii zilei? Soțul dumitale, înțelegi? (Ea se uită, tăcută, la el.) Ce spui? Nu vrei să vorbești cu el? (Ea tace.) Ești de piatră? Dacă n-aș avea altă mărturie a vieții dumitale nefirești, ochii aceștia uscați ar fi de ajuns pentru a dovedi că ți-ai vândut sufletul Diavolului! Până și o fiară ar plânge în clipa asta. Ți-a secăt Diavolul toate lacri-miile? (Ea tace.) Luați-o de aici. E zadarnic să vorbească cu el!

ELIZABETH (domol): Lăsați-mă să vorbesc cu el.

PARRIS (plin de nădejde): Vrei să încerci să-1 convingi? (Ea șovăie.)

ELIZABETH: Nu pot făgădui nimic. Lăsați-mă să vorbesc cu el. (De afară se aude zgomotul unor pași pe pardoseala de piatră. Toți se întorc cu fața spre ușă. Apoi intră Herrick cu John Proctor. Mâi-nile lui sunt încâtușate. Este un alt om, bărbos, murdar, cu ochii tulburi, împăienjeniți. Cum o vede pe Elizabeth, se oprește în pragul ușii. Emoția lor îi împiedică, o clipă, pe toți să vorbească. Apoi Hale se duce, profund impresionat, la Danforth.)

HALE: Lăsați-i vă rog singuri, excelență.

DANFORTH (dându-t cu nerăbdare ta o parte pe Hale): Ți s-a adus la cunoștință, nu-i așa, domnule Proctor? (Proctor tace, uitându-se numai la Elizabeth.) Văd o rază de lumină pe cer. Sfătuiește-te acum cu soția dumitale și Dumnezeu să vă ajute să întoarceți spatele iadului. (Proctor tace, uitându-se fix la Elizabeth.)

HALE (încet): Excelență, lăsați-i... (Danforth iese, atingându-1 în treacăt pe Hale. Hale îl urmează. Cheever șovăie și apoi îi urmează și el. În urma lui, ies Hathorne și Herrick.)

PARRIS (de la distanță): Dacă vrei un pahar cu cidru, John Proctor, pot să-ți dau... (Proctor

— Vrăjitoarele din Salem – c. 4618 ti aruncă o privire glacială; el se oprește și ridică palmele spre Proctor.) Domnul să te lumineze! (Iese.) (Au rămas singuri. Proctor se îndreaptă spre ea. Apoi se oprește. Parcă s-ar învărti totul în jurul lor. Întinde mâna ca spre o arătare fantastică și, în clipa în care o atinge, îi iese din gât un sunet straniu și blând, pe jumătate de bucurie, pe jumătate de uimire. Li mângâie mâna. Ea își pune mâna pe mâna lui. Apoi el se așază istovit. Ea se așază în fața lui.)

PROCTOR: Copilul? ELIZABETH: Crește. PROCTOR: Nici o veste despre băieți? ELIZABETH: Sunt sănătoși. Are grijă de ei Francis Nurse. PROCTOR: Nu i-ai văzut?

ELIZABETH: Nu. (Simte un început de slăbiciune și se stăpânește.)

PROCTOR: Ești minunată, Elizabeth.

ELIZABETH: Ai fost... Schingiuit?

PROCTOR: Da. (Pauză. Elizabeth se zbate împotriva valurilor care amenință s-o înghită.) Vin acum să-mi ia viața.

ELIZABETH: Da, știu. (Pauză.)

PROCTOR: Nimeni n-a mărturisit încă? ELIZABETH: Mulți au mărturisit. PROCTOR: Cine?

ELIZABETH: Se spune că vreo sută sau mați mulți-Una este doamna Ballard. Apoi Isaiah Good-kind. Mulți.

PROCTOR: Rebeca?

ELIZABETH: Nu, Rebecca nu. Ea e cu un picior în cer! Nimic nu o mai poate atinge acum. PROCTOR: Și Giles? ELIZABETH: N-ai auzit? PROCTOR: N-aud nimic acolo unde sunt ținut. ELIZABETH: Giles e mort.

PROCTOR (uitându-se neîncrezător la ea): Când ia fost spânzurat?

ELIZABETH (încet, pe un ton obiectiv): N-a fost spânzurat. N-a vrut să răspundă nici „da”, nici „nu” la învinuirile ce d s-au adus; căci dacă ar fii tăgăduit ar fi fost cu siguranță spânzurat și pământul i-ar fi fost scos lia mezat! De aceea a tăcut și a murit ca un adevărat mucenic. Și astfel ferma a rămas fiilor lui, căci nu l-au putut osândi pentru vrăjitorie, dacă nu a răspuns nici „da”, nici „nu” la învinuirile ce i s-au adus.

PROCTOR: Atunci cum a murit?

ELIZABETH (pe un ton blând): L-au strivit, John.*

PROCTOR: L-au strivit?

ELIZABETH: I-au pus pietre grele pe piept ca să„(r) spună „da,, sau „nu,,. (Cu un zâmbet afectuos pentru bătrânul Coreu.) Se zice că n-ar fi spus decât trei cuvinte: „încă o piatră!” Și apoi a murit.

PROCTOR (încrămenit – un fir în plus în țesătura chinului său sufletesc): „încă o piatră!”

ELIZABETH: Da. A fost un om dintr-o bucată Giles Corey. (Pauză.)

PROCTOR (făcând apel la o mare energie, dar fără a se uita direct la ea): M-am gândit să mărturisesc, Elizabeth. (Ea nu spune nimic.) Ce părere ai? Să cedez? ELIZABETH: Nu-ți pot da nici un sfat, John. (Pauză.)

PROCTOR (simplu – o simplă întrebare): Ce vrei să fac?

ELIZABETH: Eu vreau ce vrei tu. (Scurtă pauză.) Vreau să trăiești, John. De asta fii sigur.

PROCTOR (după o pauză, cu o licărire de speranță): Nevasta lui Giles a mărturisit?

ELIZABETH: Nu. (Pauză.)

PROCTOR: E o amăgire, Elizabeth! ELIZABETH: Ce?

PROCTOR: Nu pot să mă urc pe eșafod ca un sfânt. Ar fi o înșelăciune. Eu nu sunt un sfânt. (Ea | tace.) Sunt un păcătos, Elizabeth! Nu sunt un om bun. Sunt de mult putred și nu mai am nimic de pierdut dacă mai mint o dată.

ELIZABETH: Și totuși n-ai mărturisit până acum. Asta e o dovadă că ești om bun, John.

PROCTOR: Tac numai din îndărătnicie. Nu vreau să le fac pe plac câinilor. (Pauză. Acum se întoarce direct spre ea.) Vreau să mă ierți, Elizabeth.

ELIZABETH: N-am de ce să te iert, John...

PROCTOR: Vreau să vezi puțină cinste în ceea ce fac. Cei care nu mint vor muri acum ca să-și păstreze sufletele neprihănite. La mine este însă o amăgire, Elizabeth, o deșertăciune, care nu va orbi pe Dumnezeu, și nici nu-mi va apăra copiii de urgia soartei. (Pauză.) Ce spui?

ELIZABETH (stăpânindu-și din ce în ce mai greu lacrimile care amenință să se reverse): John, n-ajută la nimic să te iert dacă nu te ierți tu însuși. (El se îndepărtează puțin, pradă unui mare chin.) Nu sufletul meu e în joc, ci al tău. (Proctor se ridică încet, ca sfârtecat de o durere fizică, zbatându-se supraomenește să găsească un răspuns. E foarte greu pentru Elizabeth să i-t dea, și ea e gata să izbucnească în lacrimi.) De un lucru fii sigur, căci acum știu: orice ai face, ești un om bun. (Proctor își îndreaptă spre ea privirea șovăitoare, întrebătoare.) Mi-am scrutat cugetul în aceste trei luni, John. (Pauză.) Am avut și eu partea mea de vină. Răceala mea a pricinuit necredința ta.

PROCTOR (frământat): Nu, nu...

ELIZABETH (deschizându-și acum inima): încă nu mă cunoști...

PROCTOR: Nu vreau să aud nimic! Te cunosc! Te cunosc!

ELIZABETH: Ispășești acum vina mea, John... PROCTOR (în culmea chinului): Nu, pe a mea, pe a mea...!

ELIZABETH: Mă socoteam atât de ștearsă, atât de puțin atrăgătoare, încât nu s-ar fi putut să mă iubești cu adevărat. Bănuiala te săruta, când te sărutam. Niciodată n-am știut să dau glas iubirii mele. Un cămin rece, asta ți-am oferit eu întotdeauna. (Se retrage, înspăimântată, la intrarea lui Hathorne.)

HATHORNE: Ei, Proctor? Peste câteva clipe răsare soarele. (Pieptul lui Proctor se umflă, se uită fix la el și apoi se întoarce spre Elizabeth. Ea se duce spre el, ca pentru a-l apăra. Glasul îi tremură.)

ELIZABETH: Fă cum vrei. Nu lăsa însă pe nimeni să te judece. Nici un judecător mai imiare nu e sub cer decât Proctor însuși! Iartă-mă, John, iartă-mă, ești cel mai bun om pe care l-am cunoscut pe această lume. (Își acoperă, plângând, țața.) (Proctor se întoarce cu fața spre Hathorne. Nu mai e cu picioarele pe pământ. Glasul lui sună a gol.)

PROCTOR: Vreau să trăiesc!

HATHORNE (tresărind surprins): Mărturisești?

PROCTOR: Vreau să trăiesc!

HATHORNE (pe un ton mistic): Slavă Domnului! E o pronie cerească! (Iese repede și îl auzim strigând pe coridor.) Mărturisește! Proctor mărturisește!

PROCTOR (e dintr-un salt la ușă, strigând): De ce urlă? (Se întoarce, chinuit, la Elizabeth.) E rău ceea ce fac, nu-i așa? E rău?

ELIZABETH (plângând, înspăimântată): Nu pot eu să te judec, nu pot să te judec!

PROCTOR: Cine să mă judece atunci? (împre-unându-și deodată mâinile.) Dumnezeu din cer, ce trebuie să facă John Proctor, ce e John Proctor? (Aleargă încoace și încolo, ca o fiară încolțită.) Cred că e cinstit ceea ce fac, că e cinstit... Nu sunt un sfânt. (Adresându-se revoltat lui Elizabeth, ca și cum aceasta l-ar fi contrazis.) Rebecca poate să moară ca o sfântă, eu însă aș fi un înșelător. (Se aud în surdină glasuri agitate în coridor.)

ELIZABETH: Nu sunt, nu pot fi judecătorul tău. (Ca și cum l-ar dezlega.) Fă așa cum vrei, fă așa cum vrei!

PROCTOR: Tu ai spune o astfel de minciună? Vorbește! Tu ai spune-o vreodată? (Ea nu poate răspunde.) Nu, n-ai spune-o, chiar dacă ai fi arsă pe rug, n-ai spune-o. Fac o faptă rea. Ei bine – e rea, și o fac! (Hathorne intră cu Danforth, urmași de Cheever, Parris și Hale. Vin repede și aferați, ca și cum s-ar fi spart gheața.)

DANFORTH (cu un adine sentiment de ușurare și recunoștință): Slavă Domnului, omule, slavă Domnului. Cerul să te binecuvinteze. (Cheever s-a dus la una din bănci, cu toc, cerneală și hârtie. Proctor se uită după el.) Să începem atunci. Ești gata, domnule Cheever?

PROCTOR (însălmântat de zelul lor): De ce trebuie să scrieți?

DANFORTH: Ca să afle tot târgul, omule. Mărturia dumitale va fi ținută pe ușa bisericii. (Lui Parris stăruitor.) Unde e paznicul?

PARRIS (dueându-se la ușă și strigând pe coridor): Mai repede, Herriok!

DANFORTH: Și acum, omule, vorbește încet și fără ocoluri, ca să poată scrie domnul Cheever. (începe procesul-verbal de interogatoriu, dictându-i lui Cheever.) Domnule Proctor, l-ai văzut vreodată pe Diavol? (Proctor. Își strânge fălcile.) Vorbește, omule. Cerul se luminează. Târgul așteaptă în jurul eșafodului. Trebuie să le dau cit mai repede această veste. L-ai văzut pe Diavol?

PROCTOR: Da.

PARRIS: Domnul fie lăudat!

DANFORTH: Și ce ți-a cerut când a venit la dumneata? (Proctor tace. Danforth îl I. Jută.) Ți-a poruncit să faci voia lui pe pământ?

PROCTOR: Da.

DANFORTH: Șa te-ai pus în slujba lui? (Danforth se întoarce în clipa în care intră Rebecea Nurse, susținută de Herrick. Aceasta de-abia se mai mișcă.) Poftiți înăuntru, doamnă, poftiți, vă rog.

REBECCA (luminându-se ta față când îl zărește pe Proctor): O, John, ești sănătos... (Proctor se întoarce cu fața spre perete.)

DANFORTH: Curaj, Proctor. Să ia și ea pildă de la dumneata și să revină pe calea cea bună. Ia seama acum, doamnă Nurse! Continuă, domnule Proctor. Te-ai pus în slujba Diavolului?

REBECCA (consternată): Cum, John?

PROCTOR (printre dinți, ferindu-și ochii de Rebecea): Da.

DANFORTH: Vezi așadar, doamnă, că n-are nici un rost să mai stărui în această tăgadă. Nu vrei să mărturisești și dumneata?

REBECCA: O, John, Dumnezeu să-și reverse mila asupra ta.

DANFORTH: Te-am întrebat dacă nu vrei să mărturisești, doamnă Nurse... /REBECCA: Cum, să mărturisesc, când totul nu-i decât o minciună, o minciună... Cum aş putea să mă osândesc eu însămi? Nu pot, nu pot jj

DANFORTH: Domnule Proctor, când a venit Diavolul la dumneata, era și Rebeca Nurse cu el? (Proctor tace.) Vorbește, omule. Ia-ți inima în dinți. Ai văzut-o vreodată cu Diavolul?

PROCTOR (aproape imperceptibil): Nu. (După ce îi aruncă o privire lungă lui Proctor, Danforth, care presimte acum o primejdie, se duce la masă și ia în mână o foaie de hârtie – lista condamnaților.)

DANFORTH: Ai văzut-o vreodată pe sora ei, Mary Easty, cu Diavolul? PROCTOR: Nu.

DANFORTH (uitându-se pătrunzător la Proctor): Ai văzut-o vreodată pe Martha Corey cu Diavolul?

PROCTOR: Nu.

DANFORTH (înțelegând, pune încet lista pe masă):

Ai văzut vreodată pe cineva cu Diavolul? PROCTOR: Nu.

DANFORTH: Văd că n-ai înțeles bine, Proctor. Nu sunt împluternicit să-ți dăruiesc viața în schimbul unei minciuni. Fără îndoială că ai văzut pe cineva cu Diavolul. (Proctor tace.) Domnule Proctor, douăzeci de persoane au declarat până acum că au văzut-o pe această femeie cu Diavolul.

PROCTOR: Atunci e un lucru dovedit. De ce mă siliți să-l mai spun și eu? DANFORTH: „Te silim”? Trebuie să-l spui din toată inima, dacă sufletul dumitale s-a curățat într-adevăr de toată zguna iadului. PROCTOR: Femeile acestea vor să moară ca niște sfinte. Nu vreau să le terfelesc numele.

DANFORTH (neîncrezător): Domnule Proctor, dumneata crezi că mor ca niște sfinte? PROCTOR (evaziv): Femeia aceasta nu s-a gândit niciodată să facă voia Diavolului.

DANFORTH: Ascultă, domnule Proctor. Am impresia că nu-ți înțelegi datoria pe care o ai în această olipă. Nu-i vorba aici de ceea ce gân-dește ea... Rebeca Nurse este condamnată pentru uciderea prin farmece a unor copii, după cum dumneata ești condamnat pentru că ai vrăjit-o pe Mary Warren. E vorba aici numai de sufletul dumitale, domnule Proctor, și sau îi dovedești curățenia, sau nu mai poți trăi într-o țară creștină. Îmi spui acum cine și-a mai vân-dut sufletul Diavolului, o dată cu dumneata? (Proctor tace.) Ai văzut-o vreodată pe Rebecca Nurse cu...?

PROCTOR: îmi mărturisesc propria mea vină, nu pot judeca pe alții. (Țipând, îngrozit.) Nu pot face asta.

HALE (repede, iui Danforth): Excelență, mărturisirea lui e de ajuns. Puneți-1 să iscălească, pu-neți-1 să iscălească!

PARRIS (febril): Ne face un mare serviciu, excelență. E un om de viază. Tot orașul va fi; impresionat că Proctor mărturisește. Puneți-1, vă rog, să iscălească. A răsărit soarele, excelență!

DANFORTH (stă o clipă, pe gânduri, apoi nemulțumit): Bine, atunci iscălește mărturia... (Lui Cheever.) Dă-i-o. (Cheever se duce la Proctor cu declarația și cu un toc.) Hai, omule, iscălește i

PROCTOR (după ce aruncă o privire asupra hâr-tiei): Ați fost toți martori – e de ajuns.

DANFORTH: Nu vrei să iscălești?

PROCTOR: Ați fost toți martori. Ce vreți mai mult?

DANFORTH: Iți bați joc de mine? Fără iscălitură, n-are nici o valoare! (Deznădăjduit, Proctor pune găfâind hârtia pe masă și o iscălește.)

PARRIS: Domnul fie lăudat! (De-abia a lăsat Proctor condeiul, și Danforth a și întins mâna să ia declarația. Proctor i-o ia înainte și o smulge de pe masă, cuprins de o spaimă feroce și de mare furie.)

DANFORTH (întinzând mina încremenit, dar politicoș): Dacă ești bun, domnule Proctor... PROCTOR: Nu.

DANFORTH (ca și cum Proctor n-ar înțelege): Domnule Proctor, trebuie...

PROCTOR: Nu, nu. Am iscălit-o. Ați văzut cu toții. Cu asta gata. Nu mai aveți nevoie de ea.

PARRIS: Proctor, târgul trebuie să aibă o dovadă...

PROCTOR: Dracul să-l ia de târg! I-am mărturisit lui Dumnezeu și Dumnezeu a văzut iscălitura mea! E de ajuns!

DANFORTH: Nu, domnule Proctor, nu-i...

PROCTOR: Ați venit să-mi mântuiți sufletul, nu-i așa? Ei bine, am mărturisit. Nuji de ajuns?

DANFORTH: N-ai măr...

PROCTOR: Am mărturisit. Dumnezeu n-are nevoie de numele meu ținut la biserică! Dumnezeu vede numele meu! Dumnezeu știe ce negre sunt păcatele mele! E de ajuns!

DANFORTH: Domnule Proctor...

PROCTOR: N-am să vă las să vă folosiți de mine! Nu sunt Sarah Good sau Tituba, sunt John Proctor! N-am să vă las să vă folosiți de mine. Nu ca să-mi mântuiți sufletul vreți să vă folosiți de mine!

DANFORTH: N-am de gând să...

PROCTOR: Am trei copii. Cum am să-i învăț să meargă pe drumul cel drept în viață, dacă imD vând prietenii?

DANFORTH: Nu ți-ai vândut prietenii...

PROCTOR: Nu încerca să mă amăgești! Li defăimez pe toți, dacă această mărturie e ținută la biserică, în aceeași zi în care sunt spânzurați fiindcă au tăcut!

DANFORTH: Domnule Proctor, am nevoie de o dovadă bună și legală că ai...

PROCTOR: Sunteți tR. Bunalul suprem, cuvântul dumneavoastră este de ajuns! Spuneți-le că am mărturisit. Spuneți-le că John Proctor a căzut în genunchi și-a plâns ca o femeie. Spuneți-le ce vreți, dar numele meu nu pot...

DANFORTH (neîncrezător): Nu-î același lucru dacă iscălești sau dacă le spun eu...?

PROCTOR (știind că este absurd): Nu, nu e același lucru! Nu e același lucru ce spun alții și ce iscălesc eu.

DANFORTH: De ce? Vrei să tăgăduiești această mărturisire când vei fi liber?

PROCTOR: Nimic nu vreau să tăgăduiesc.

DANFORTH: Lămurește-mă atunci, domnule Proctor, de ce nu vrei să iscălești...

PROCTOR (strigând din adâncul pieptului): Fiindcă | (e numele meu! Fiindcă trebuie să-1 port toată viața! Fiindcă mint și iscălesc o minciună! Fiindcă nu sunt vrednic nici de pulberea de sub tălpile celor care merg la moarte! Cum să trăiesc fără numele meu? V-am dat sufletul, lăsați-mi numele!

DANFORTH (arătând către declarația din mina lui Proctor): Mărturia aceasta este o minciună? Dacă e o minciună, nu o primesc. Răspunde, Proctor! Nu fac negoț cu minciuni! (Proctor nu se mișcă.) Îmi dai mărturia ta sinceră, sau JIU te pot apăra de ștreang. (Proctor nu răspunde.) Ce cale alegi, Proctor? (Gâfâind și cu privirea fixă, Proctor rupe coala de hârtie și o mototolește. Plânge de furie, dar cu capul în sus.)

DANFORTH: Paznic!

PARRIS (истерic, ca și cum coala ruptă ar fi fost însăși viața lui): Proctor! Proctor!

HALE: Ai să mori, Proctor! Nu poți face asta! ^PROCTOR (cu ochii plini de lacrimi): Ba pot. Și asta e prima duminică minune: că pot. De data asta ți-a reușit pe deplin încercarea, căci încep să văd – pentru prima oară – o fâșie de bunătate în John Proctor. Nu de ajuns de mare ca să fac din ea o flamură, dar destul de. Albă ca s-o apăr de astfel de câini. (Copleșită de spaimă, Elizabeth se repede la el și plânge în mâna tui.) Nu le dăruiești nici o lacrimă! Lacrimile îi bucură! Fii demnă, împietrește-ți inima, ca să-i strivești cu ea! (A ridicat-o la el și o sărută acum cu multă pasiune.) /”

REBECCA: Nu te teme de nimic! Altă judecată ne așteaptă pe toți.

DANFORTH: La spânzurătoare cu ei! Cine plânge pentru astfel de oameni este el însuși un criminal! (Herrick se duce la Rebecca s-o ia afară. Aceasta e gata să se prăbușească, dar Proctor intervine la timp și ea se uită la el, cerându-și iertare.)

REBECCA: N-am mâncat nimic de ieri dimineață HERRICK: Haideti!

L (Herrick îi duce afară. Hathorne și Cheever îi urmează. Elizabeth se uită fix spre pragul gol al ușii.)

PARRIS (însăpăimântat, Elizabethi): Du-te după el, doamnă Proctor! Mai este încă timp! (Afară, bătaia unei tobe spintecă aerul. Parris tresare. Elizabeth se duce, clătinându-se, spre fereastră.) Du-te după el! (Se repede afară, ca și cum ar voi să-și oprească destinul.) Proctor, Proctor! (Din nou o scurtă bătaie de tobă.)

HALE: Vorbește cu el, doamnă! (Se repede spre ușă, apoi se întoarce la ea.) Asta-i trufie! Deșertăciune! (Ea îi evită privirea și se duce mai departe spre fereastră. El cade în genunchi.) Salvează-1. La ce-i folosește să moară! Pulberea o să-1 slăvească? Viermii o să-1 cinstească? Du-te după el și salvează-1!

ELIZABETH (a ajuns la fereastră și se prinde cu mâinile de gratii, cu un țipăt): S-a regăsit, în sfârșit, pe el, și-a redobândit cinstea și mândria lui de om. Ferească Domnul să i-o răpesc! (Se aude ultima bătaie de tobă, din ce în ce mai puternică. Hale plânge, rugându-se deznădăjduit. Zorii zilei se revarsă asupra feței sale. Tobele spintecă furioase boarea dimineții.) 1

CQRT1NA

Nu mult după potolirea pojarului, parohia l-a izgonit pe Parris de la amvon. Acesta a luat-o încet pe șosea, singur, și a dispărut de atunci pentru totdeauna.

Legenda spune că Abigail și-a făcut mai târziu reapariția la Boston, ca prostituată.

Douăzeci de ani după ultima execuție, guvernul a acordat despăgubiri victimelor încă în viață și familiilor celor morți. După toate indiciile, unii nu erau însă nici atunci dispuși să-și recunoască întreaga lor vinovăție, și spiritul de clică era încă. Destul de puternic, căci unii dintre beneficiari fuseseră în realitate nu victimele, ci provocatorii acelei tragedii.

Elizabeth Proctor s-a recăsătorit, patru ani după moartea lui Proctor.

În cursul unei adunări solemne din martie 1712, parohia a anulat toate excomunicările. Dar se pare că a procedat astfel numai din ordinul noului guvern.

Colegiul judecătorilor a dat și el publicității o declarație prin care cerea scuze tuturor acelor care avuseseră de suferit.

Casele unora din victime căzură în paragină și, vreme de peste un veac, nu voi nimeni să le cumpere sau să locuiască în ele.

Puterea teocrației în Massachusetts era însă pentru totdeauna sfârșită.

SFÂRȘIT